

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

RAPORT Z MONITORINGU STRATEGII POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2012-2020

Seniorzy

Ubóstwo

Bezrobocie

Wykluczenie społeczne

*Przemoc
w rodzinie*

Usługi społeczne

Niepelnosprawność

Bezdomność

*Wspieranie
rodzin*

ANALIZA 2012 – 2015

Kielce, grudzień 2016

**Misja Strategii Polityki Społecznej
Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020**

„Misją strategii polityki społecznej województwa świętokrzyskiego jest włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju, poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych, a także ich łagodzenia”.

Wykaz skrótów

AA	- Anonimowi Alkoholicy - organizacja alkoholików starających się pokonać swój nałóg.
AL-ANON	- Alcoholics Anonymous - grupy samopomocowe skupiające krewnych i przyjaciół alkoholików.
AL-ATEEN	- Wspólnota młodych ludzi, na których życie wpływa picie kogoś bliskiego.
BDL	- Bank Danych Lokalnych.
CAS	- Centralna Aplikacja Statystyczna.
CIS	- Centrum Integracji Społecznej.
DDA	- Dorosłe Dzieci Alkoholików.
EFS	- Europejski Fundusz Społeczny.
GOPS	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
GUS	- Główny Urząd Statystyczny.
JOPS	- Jednostka Organizacyjna Samorządu Terytorialnego.
KBPN	- Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.
KIS	- Klub Integracji Społecznej.
KRS	- Krajowy Rejestr Sądowy.
KWP	- Komenda Wojewódzka Policji.
MOPR	- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.
MOPS	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
MRPiPS	- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
NFZ	- Narodowy Fundusz Zdrowia.
NGO	- organizacja pozarządowa (ang. Non-governmental organization) .
OIK	- Ośrodek Interwencji Kryzysowej.
OLAZA	- Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych.
OPS	- Ośrodek Pomocy Społecznej.
ORE	- Ośrodek Edukacji Rozwoju.
OZPS	- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.
PARPA	- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
PCPR	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
PFRON	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
PUP	- Powiatowy Urząd Pracy.
ROPS	- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.
RPRES	- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 r.
SOW	- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.
ŚPNRS	- Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku.
TWRP	- Towarzystwo Wspierania Rozwoju Powiatu "Wszechnica Konecka".
UE	- Unia Europejska.
UTW	- Uniwersytet Trzeciego Wieku.
WOTUW	- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.
WPPwR	- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016.
WPWSON	- Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020.
WTZ	- Warsztat Terapii Zajęciowej.
WUP	- Wojewódzki Urząd Pracy.
ZAZ	- Zakład Aktywności Zawodowej.
ZPCh	- Zakład Pracy Chronionej.

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	4
I. Wstęp	7
II. Założenia metodologiczne	11
III. Realizacja i wdrażanie „Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020”	16
1. Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego	16
1.1 Cel operacyjny 1 – Wsparcie osób rodzin żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych ubóstwem	16
1.2 Cel operacyjny 2 – Wyrównywanie szans w dostępie do usług społecznych	22
1.3 Cel operacyjny 3 – Efektywny system wsparcia rodziny oraz rodzicielstwa zastępczego	30
1.4 Cel operacyjny 4 – Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	39
2. Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych.....	46
2.1 Cel operacyjny 1 – Kształtowanie wizerunku osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy	46
2.2 Cel operacyjny 2 – Rozwój usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych	49
2.3 Cel operacyjny 3 – Tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób z niepełno sprawnościami	54
3. Efektywny system polityki społecznej	60
3.1 Cel operacyjny 1 – Systematyczne diagnozowanie problemów społecznych oraz planowanie strategiczne w obszarze polityki społecznej	60
3.2 Cel operacyjny 2 – Wprowadzanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	64
3.3 Cel operacyjny 3 – Ograniczanie niekorzystnych tendencji w sferze ludnościowej i rodzinnej	72
3.4 Cel operacyjny 4 – Dostosowanie infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych	75
3.5 Cel operacyjny 5 – Kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej	80
3.6 Cel operacyjny 6 – Współpraca jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy na rzecz reorientacji struktury społeczno-zawodowej	83

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych.....	87
4.1 Cel operacyjny 1 – Profilaktyka i zmniejszanie skutków uzależnień	87
4.2 Cel operacyjny 2 – Zwiększenie dostępności do leczenia odwykowego i wsparcie w procesie wychodzenia z uzależnień	93
5. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.....	96
5.1 Cel operacyjny 1 – Wzmocnienie potencjału instytucji pozarządowych i wsparcie partnerstw na poziomie lokalnym i regionalnym	96
5.2 Cel operacyjny 2 – Zaangażowanie NGO w procesie rozwiązywania problemów społecznych	101
5.3 Cel operacyjny 3 – Rozwój sektora ekonomii społecznej	108
IV. Podsumowanie	118
V. Wnioski	127
VI. Spis tabel, map, wykresów, raportów	133
Załącznik nr 1. Dofinansowanie programu pn. „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami II” – obszar A przekazywanych poza algorytmem przez PFRON w latach 2012-2015	142
Załącznik nr 2. Dofinansowanie robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON w latach 2012-2015	143
Załącznik nr 3. Programy opracowane przez świętokrzyskie gminy w latach 2012-2015	146
Załącznik nr 4. Programy opracowane przez świętokrzyskie samorzady powiatowe w latach 2013-2015	151
Załącznik nr 5. Seniorzy 65+ w województwie świętokrzyskim według gmin i powiatów na podstawie danych GUS w latach 2012-2014.....	152
Załącznik nr 6. OPS, które w 2015 roku nie spełniają ustawowego wskaźnika I - 1 pracownik na 2000 mieszkańców	158
Załącznik nr 7. OPS, które w 2015 roku nie spełniają ustawowego wskaźnika II - 1 pracownik na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących	159
Załącznik nr 8. Środowiskowe Domy Samopomocy w regionie świętokrzyskim - stan na 2015r.....	160
Załącznik nr 9. Spółdzielnie socjalne w regionie świętokrzyskim - stan na 30.11.2015r.....	162
Załącznik nr 10. Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim - stan na 2015r.....	164
Załącznik nr 11. Centra integracji społecznej w regionie świętokrzyskim - stan na 2015r.....	165
Załącznik nr 12. Warsztaty terapii zajęciowej w regionie świętokrzyskim - stan na 2015r.....	166
Załącznik nr 13. Zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim - stan na grudzień 2015r.....	167

I. WSTĘP

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 to dokument przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego NR XVI/296/12 z dnia 26.01.2012 roku. Podstawę do opracowania na szczeblu regionu Strategii oraz programów z zakresu polityki społecznej stanowi *ustawa o pomocy społecznej* z dn. 12 marca 2004r., która w art. 21 opracowanie i aktualizację Strategii oraz programów „wpisuje” w katalog zadań własnych Samorządu Województwa. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej posiada całościowe instrumentarium programowe określone ww. ustawą tj. 8 obligatoryjnych i 2 fakultatywne programy będące wynikiem wieloletnich doświadczeń w realizacji zadań Samorządu Województwa.

Strategia wyznacza kierunki działań w zakresie polityki społecznej dla województwa świętokrzyskiego. Sformułowane w dokumencie założenia określają koncepcję realizacji polityki społecznej w regionie, pozwalają koordynować i koncentrować działania różnych instytucji w obszarze polityki społecznej. Obowiązująca Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego oparta jest na diagnozie warunków życia mieszkańców regionu obejmującej następujące obszary: strukturę demograficzną regionu, sytuację i tendencje gospodarcze w tym na rynku pracy w regionie, sytuację mieszkaniową i infrastrukturę, sytuację edukacyjną, stan opieki zdrowotnej, charakterystykę życia kulturalnego, stan bezpieczeństwa, kapitał społeczny województwa świętokrzyskiego, identyfikację najważniejszych problemów społecznych oraz stan i możliwości systemu pomocy i integracji społecznej w regionie. Diagnoza uwzględnia zatem cały kontekst społeczny i gospodarczy w jakim funkcjonuje społeczność regionu.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego jest odpowiedzialny za koordynację i organizację procesu realizacji Strategii. Realizacja działań wyznaczonych w Strategii odbywa się w oparciu o regionalne programy z obszaru polityki społecznej. Opracowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej „instrumentarium programowe” wynika z *ustawy o pomocy społecznej* oraz innych aktów prawnych takich, jak:

- *ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,*
- *ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,*
- *ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,*
- *ustawa o ochronie zdrowia psychicznego,*
- *ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,*
- *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.*

Schemat 1. Dokumenty strategiczne i programowe polityki społecznej w regionie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Realizowane na szczeblu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego regionalne programy z obszaru polityki społecznej podlegają corocznemu monitoringowi, dane uzyskane w procesie analiz łącznie z corocznie dokonywaną *oceną zasobów pomocy społecznej* oraz opracowywanym *indeksem zagrożenia ubóstwem w regionie* pozwalają na zbadanie realizacji założeń Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

Niniejszy raport stanowi śródkresowy monitoring Strategii, obejmujący swym zakresem dane z obszarów będących integralną częścią polityki społecznej oraz dane z poszczególnych programów branżowych realizowanych w regionie. Celem śródkresowego monitoringu Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 jest analiza sytuacji regionu po 4 latach realizacji Strategii. Jest to niezwykle istotne szczególnie w kontekście możliwości kreowania polityki społecznej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w perspektywie finansowej ze środków UE na lata 2014-2020.

Tabela 1. Cele strategiczne a dokumenty programowe polityki społecznej w regionie świętokrzyskim.

Cele strategiczne:	<p>Cel strategiczny pierwszy: Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017; • Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej 2012-2017; • Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim.
	<p>Cel strategiczny drugi: Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020; • Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do roku 2020; • *Wojewódzki Program poszerzania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015; • *Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku.
	<p>Cel strategiczny trzeci: Efektywny system polityki społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej 2012-2017; • Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017; • Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016; • Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018;
	<p>Cel strategiczny czwarty: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w regionie świętokrzyskim na lata 2014-2020; • Wojewódzki program przeciwdziałania narkomanii na lata 2011-2016.

	<p>Cel strategiczny piąty: Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Program współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi; • Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do roku 2020.
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

*programy fakultatywne

W chwili tworzenia Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 wypracowana została misja będąca zarazem swoistym „drogowskazem” tego dokumentu.

Misją strategii polityki społecznej województwa świętokrzyskiego jest włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju, poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych, a także ich łagodzenia¹.

Misja realizowana jest poprzez cele strategiczne, które odnoszą się do zdiagnozowanych obszarów problemowych występujących w naszym regionie. Strategia wyznacza również cele operacyjne oraz proponuje kierunki działań do realizacji przez instytucje i podmioty zaangażowane w obszar polityki społecznej we wszystkich jej wymiarach w województwie świętokrzyskim. Strategia określa kierunki zmian w postaci wyartykułowanych, fakultatywnych propozycji działań, które w dalszej kolejności wymagają uszczegółowionych rozwiązań programowych.

¹ Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

II. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

Na potrzeby realizacji monitoringu „Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020”, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej dla celów operacyjnych Strategii opracował wskaźniki mierzące postęp jej realizacji. Analizie poddane zostały dane zastane pochodzące z Centralnej Aplikacji Statystycznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które są źródłem informacji z jednostek organizacyjnych funkcjonujących w ramach systemu pomocy i integracji społecznej. Monitoring Strategii oparty został również na informacjach pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendy Wojewódzkiej Policji oraz na podstawie danych własnych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Tabela 2. Metodologia opracowania monitoringu poszczególnych celów operacyjnych Strategii.

Cel strategiczny pierwszy Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Źródło
1. Wsparcie osób rodzin żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych ubóstwem	Zasięg ubóstwa w regionie świętokrzyskim według: <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimum egzystencji, ➤ ustawowej granicy ubóstwa, ➤ relatywna granica ubóstwa. 	GUS
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ indeks ubóstwa w województwie świętokrzyskim. 	ROPS
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ współczynnik deprivacji lokalnej (liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej na 1000 mieszkańców). 	OZPS
2. Wyrównywanie szans w dostępie do usług społecznych	Liczba osób objętych: <ul style="list-style-type: none"> ➤ usługami opiekuńczymi, ➤ specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ➤ poradnictwem specjalistycznym, ➤ pracą socjalną, ➤ interwencją kryzysową, ➤ kontraktem socjalnym. Liczba samorządów gminnych i powiatowych wykazujących aktywność projektowo - konkursową (tj. realizujących projekty z środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych).	OZPS
3. Efektywny system wsparcia rodziny oraz rodzicielstwa zastępczego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba żłobków, ➤ liczba przedszkoli, ➤ liczba klubów dziecięcych, ➤ liczba świetlic dla dzieci i młodzieży w tym pozaszkolnych, ➤ liczba asystentów rodziny, ➤ liczba rodzin zastępczych zawodowych/niezawodowych, ➤ liczba rodzin wspierających. 	OZPS

4. Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”, ➤ liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ➤ liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ze względu na ustanie przemocy w rodzinie oraz brak zasadności podejmowanych działań, ➤ liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na 1000 mieszkańców, ➤ liczba osób objętych oddziaływaniami korekcyjno - edukacyjnymi, ➤ liczba ośrodków interwencji kryzysowej. 	WPPPwR
Cel strategiczny drugi Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych		
1. Kształtowanie wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba bezrobotnych z niepełnosprawnościami, ➤ udział bezrobotnych z niepełnosprawnościami, ➤ liczba ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami, ➤ wykorzystanie środków PFRON na dofinansowanie ZAZ. 	WPWSON
2. Rozwój usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych, ➤ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, ➤ liczba oddziałów rehabilitacyjnych, ➤ liczba poradni rehabilitacyjnych. 	OZPS/ WPWSON
3. Tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób, które otrzymały pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się, ➤ wartość dofinansowania na ww. wsparcie, ➤ liczba osób które otrzymały wsparcie w zakresie: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny, ➤ wartość dofinansowania na ww. wsparcie. 	OZPS
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba szkół integracyjnych z oddziałami integracyjnymi, ➤ dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, ➤ liczba osób które otrzymały pomoc oraz wartość dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych, ➤ liczba uczestników zajęć oferowanych przez WTZ. 	WPWSON
Cel strategiczny trzeci Efektywny system polityki społecznej		
1. Systematyczne diagnozowanie problemów społecznych oraz planowanie strategiczne w obszarze polityki społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowań dot. monitorowania sytuacji społecznej w regionie realizowanych przez ROPS, ➤ liczba opracowanych programów regionalnych z obszaru polityki społecznej w tym fakultatywnych, ➤ liczba analiz sytuacji społecznej w regionie, ➤ liczba raportów oceny zasobów pomocy społecznej, ➤ liczba programów opracowanych przez świętokrzyskie gminy i powiaty. 	ROPS
2. Wprowadzanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, seminariów, wizyt studyjnych na poziomie regionu, których celem było promowanie dobrych praktyk. 	ROPS

3. Ograniczanie niekorzystnych tendencji w sferze ludnościowej i rodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, ➤ liczba nowopowstałych mieszkań w ramach budownictwa społecznego. 	GUS
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba żłobków, ➤ liczba przedszkoli, ➤ liczba klubów dziecięcych, ➤ liczba świetlic dla dzieci i młodzieży w tym pozaszkolnych. 	OZPS
4. Dostosowanie infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, ➤ liczba klubów i świetlic dedykowanych seniorom. 	OZPS
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba Uniwersytetów Trzeciego Wieku, ➤ liczba rad seniorów w regionie. 	ŚPNRS
5. Kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odsetek pracowników socjalnych posiadających wykształcenie wyższe, ➤ odsetek pracowników socjalnych posiadających specjalizacje I stopnia, ➤ odsetek pracowników socjalnych posiadających specjalizacje II stopnia, ➤ odsetek pracowników socjalnych posiadających specjalizacje z zakresu organizacji pomocy społecznej, ➤ odsetek osób pełniących dyrektorskie/kierownicze funkcje w OPS i PCPR posiadających wykształcenie wyższe, ➤ odsetek osób pełniących dyrektorskie/kierownicze funkcje w OPS i PCPR posiadających specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, ➤ liczba OPS spełniające ustawowy wymóg zatrudniania. 	OZPS
6. Współpraca jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy na rzecz reorientacji struktury społeczno-zawodowej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stopa bezrobocia, ➤ odsetek osób długotrwale bezrobotnych, ➤ odsetek osób zatrudnionych w rolnictwie, ➤ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, ➤ liczba zawartych kontraktów socjalnych, ➤ liczba wspólnych szkoleń pracowników PUP/WUP oraz OPS/PCPR-ów. 	GUS/WUP
Cel strategiczny czwarty		
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień		
1. Profilaktyka i zmniejszanie skutków uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba badań dotyczących konsumpcji alkoholu, ➤ liczba gmin, w których prowadzone były programy profilaktyczne rekomendowane przez KBPN, ORE i PARPA. 	PARPA
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub dowiezionych do domów rodzinnych, ➤ liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych. 	KWP KIELCE

2. Zwiększenie dostępności do leczenia odwykowego i wsparcie w procesie wychodzenia z uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba grup: AA, AL-ANON AL-ATEEN, DDA, ➤ liczba stowarzyszeń abstynenckich, ➤ liczba punktów konsultacyjnych, ➤ placówki leczenia uzależnienia od alkoholu: poradnie, oddziały dzienne, oddziały całodobowe, hostele, OLAZA. 	WOTUW
Cel strategiczny piąty Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego		
1. Wzmocnienie potencjału instytucji pozarządowych i wsparcie partnerstw na poziomie lokalnym i regionalnym	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba samorządów posiadających program współpracy z NGO, ➤ liczba samorządów, które wdrożyły budżet partycypacyjny, ➤ liczba NGO. 	ROPS
2. Zaangażowanie NGO w procesie rozwiązywania problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba organizacji pozarządowych, ➤ wolumen środków przeznaczony dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych. 	ROPS
3. Rozwój sektora ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba spółdzielni socjalnych, ➤ wzrost liczby spółdzielni socjalnych, ➤ liczba centrów integracji społecznej, ➤ liczba klubów integracji społecznej, ➤ liczba zakładów aktywności zawodowej, ➤ kwoty dofinansowania kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej ➤ liczba warsztatów terapii zajęciowej, 	ROPS

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W celu opracowania wskaźników realizacji celów operacyjnych Strategii, analizie poddane zostały dane opracowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie raportów z monitoringu wojewódzkich programów:

- Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017 – za 2014 rok.
- Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2014-2017 – za 2015 rok,
- Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych – za 2015 rok,
- Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014-2020 – za 2014 rok,
- Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016 – za 2015 rok,
- Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku,

- Sprawozdania z realizacji „Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi” – za lata 2012-2015,
- fakultatywnego „Wojewódzkiego programu poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy, bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015” – za okres 4 lat realizacji programu,
- fakultatywnego „Świętokrzyskiego Programu na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku” – za 2015 rok,
- Indeksu zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim – za rok: 2012, 2013, 2014, 2015.
- Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego – za rok: 2012, 2013, 2014, 2015.

III. REALIZACJA I WDRAŻANIE „STRATEGII POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2012-2020”

1. Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego

1.1 Cel operacyjny 1 – Wsparcie osób rodzin żyjących w ubóstwie oraz zagrożonych ubóstwem

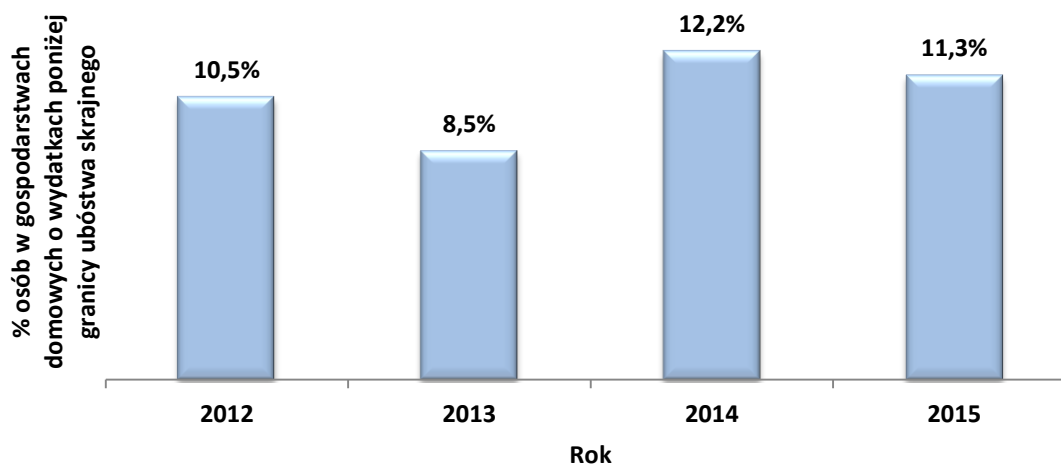
Ubóstwo

Na potrzeby opracowania monitoringu Strategii analizie zostały poddane dane dotyczące ubóstwa w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015. Granice i obszary ubóstwa określające zakres tego zjawiska wyznaczane są poprzez wskaźniki:

- **minimum egzystencji** – jest to dolne kryterium ubóstwa wyznaczające granicę poniżej której prawdopodobnie jest biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju fizycznego i psychicznego człowieka (poprzez brak żywności czy mieszkania).
- **ustawowa granica ubóstwa** – kwota zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (miesięczny dochód netto w gospodarstwie domowym) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.
- **relatywna granica ubóstwa** – kwota równa 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych w Polsce w stosunku do osiągniętych dochodów.

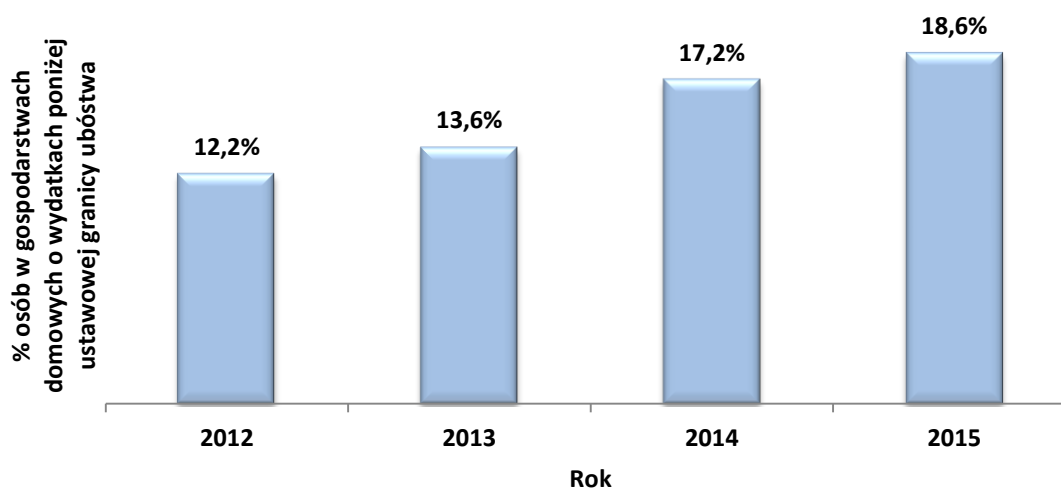
Analiza danych dotyczących zasięgu ubóstwa w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2015 wskazuje, iż w okresie od 2012 do 2013 roku w przypadku zasięgu ubóstwa mierzonego według granicy ubóstwa skrajnego oraz relatywnej granicy ubóstwa występowała tendencja spadkowa. Z odwrotnym trendem mieliśmy do czynienia w przypadku analizy zjawiska ubóstwa mierzonego według ustawowej granicy ubóstwa. W przypadku pomiaru z zastosowaniem ustawowej granicy ubóstwa, wpływ na wielkość tego wskaźnika miała zmiana kryteriów dostępu do świadczeń pomocy społecznej tj. poprzez podniesienie progu interwencji socjalnej zwiększyła się potencjalna grupa osób uprawnionych do pobierania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Jak wynika z danych GUS, od roku 2013 do 2015 w regionie świętokrzyskim odnotowano wzrost odsetka osób w rodzinach dotkniętych problemem ubóstwa mierzonego według wszystkich trzech granic stosowanych

w metodologii GUS. Analiza danych rok do roku (od 2014 do 2015) wskazuje na spadek w zakresie zasięgu ubóstwa mierzonego według granicy ubóstwa skrajnego².

Wykres 1. Granica ubóstwa skrajnego w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

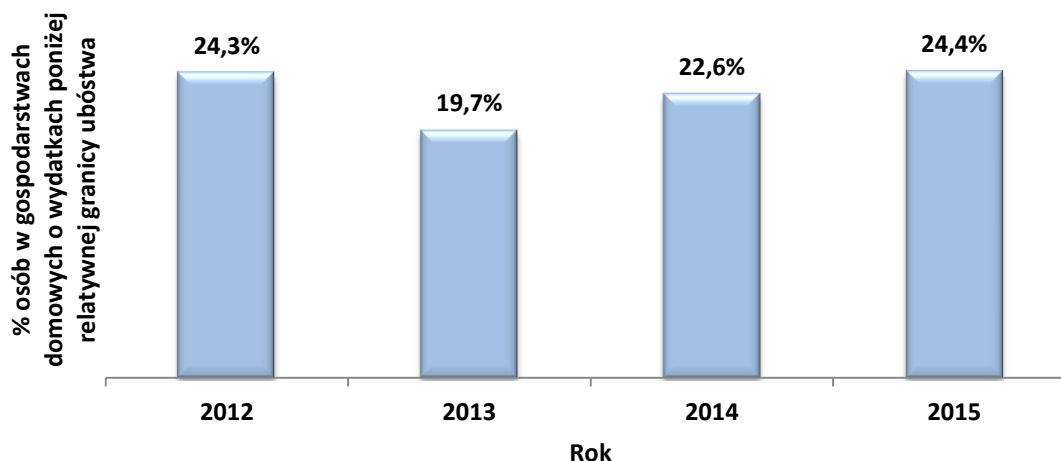
Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Indeksu zagrożenia ubóstwem.

Wykres 2. Granica ubóstwa ustawowego w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Indeksu zagrożenia ubóstwem.

² Szczegółowa analiza zawarta została w „Indeksie zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim”.

Wykres 3. Granica ubóstwa relatywnego w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Indeksu zagrożenia ubóstwem.

Analiza zagrożenia i przyczyn ubóstwa w regionie - indeks ubóstwa

Na potrzeby analizy wewnątrzregionalnej zbudowany został indeks, w skład którego weszły następujące zmienne: stopa bezrobocia, liczba osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie mieszkańców, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej, liczba osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczba osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną.

Tabela 3. Indeks zagrożenia ubóstwem w świętokrzyskich powiatach w roku 2014 i 2015.

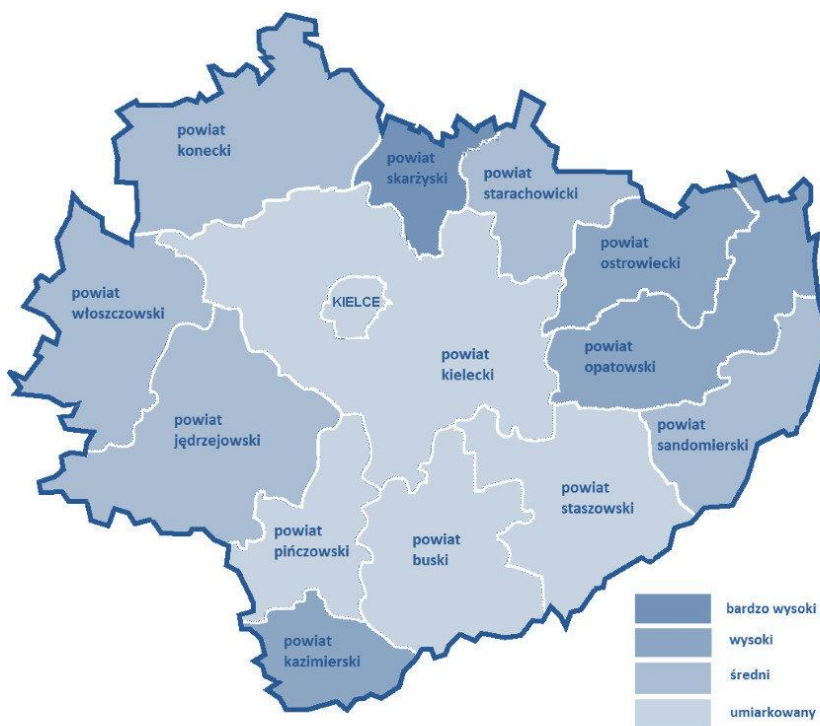
Lp.	Powiat	Indeks zagrożenia ubóstwem 2014	Indeks zagrożenia ubóstwem 2015	Zmiana w stosunku do 2014
1.	buski	29,6	30,6	+ 1,0
2.	jędrzejowski	37,6	38,4	+ 0,8
3.	kazimierski	47,0	44,8	- 2,2
4.	miasto Kielce	33,2	23,0	- 10,2
5.	kielecki	42,0	34,6	- 7,4
6.	konecki	29,6	41,2	+ 11,6
7.	opatowski	56,4	42,8	- 13,6
8.	ostrowiecki	37,6	42,2	+ 4,6
9.	pińczowski	35,8	27,0	- 8,8
10.	sandomierski	41,0	40,6	- 0,4

11.	skarżyski	48,8	51,0	+ 2,2
12.	starachowicki	40,0	37,0	- 3,0
13.	staszowski	33,0	26,4	- 6,6
14.	włoszczowski	48,0	36,6	- 11,4

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Indeksu zagrożenia ubóstwem.

Przestrzenne zróżnicowanie zagrożenia ubóstwem, jakie notowane jest w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego wskazuje, iż zagrożenie ubóstwem w większości powiatów maleje. Jednak są też takie powiaty w których w dalszym ciągu utrzymuje się wysoki poziom zagrożenia ubóstwem. Ze wszystkich powiatów w naszym regionie **najwyższą wartość indeksu zagrożenia ubóstwem** odnotowano w powiatach: skarżyskim, ostrowieckim, opatowskim i kazimierskim, natomiast **najniższą wartość** w mieście Kielce oraz powiecie pińczowskim³.

Mapa 1. Poziom zagrożenia ubóstwem w świętokrzyskich powiatach w 2015r.

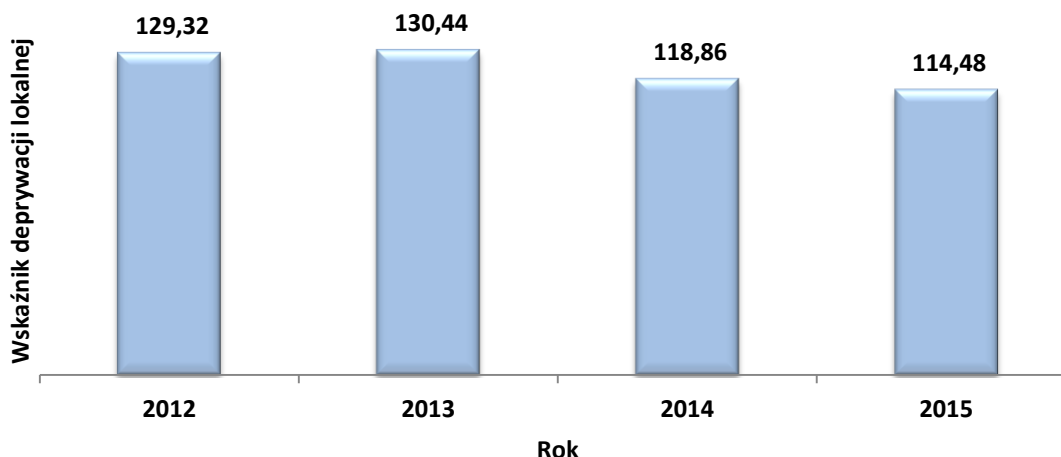

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Indeksu zagrożenia ubóstwem.

Wskaźnik deprivacji lokalnej

Wskaźnik deprivacji lokalnej zdefiniowany jako liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców pozwala na monitorowanie skali zagrożenia wykluczeniem społecznym mieszkańców regionu (wykres 4).

³ Szczegółowa analiza zawarta została w „Indeksie zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim”.

Wykres 4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Obserwacja zmiany wartości wskaźnika deprivacji lokalnej w regionie w okresie realizacji Strategii wykazuje tendencję malejącą (tabela 4).

Tabela 4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w świętokrzyskich powiatach w latach 2012-2015.

Lp.	Powiat	2012	2013	2014	2015	Zmiana 2012/2015
1.	buski	141,64	132,49	129,61	127,82	-13,82
2.	jędrzejowski	133,55	127,91	120,99	117,53	-16,02
3.	kazimierski	104,07	121,53	88,05	84,61	-19,46
4.	miasto Kielce	80,33	86,73	82,37	73,09	-7,24
5.	kielecki	150,70	141,54	133,81	131,86	-18,84
6.	konecki	151,94	171,93	155,81	142,96	-8,98
7.	opatowski	117,70	118,83	114,26	107,45	-10,25
8.	ostrowiecki	133,89	138,28	131,72	122,66	-11,23
9.	pińczowski	107,89	108,31	92,67	107,45	-0,44
10.	sandomierski	186,57	176,70	153,12	146,59	-40,34
11.	skarżyski	138,93	136,64	118,36	115,34	-23,59
12.	starachowicki	106,86	110,47	106,98	97,93	-8,93
13.	staszowski	133,82	137,87	130,79	127,67	-6,15
14.	włoszczowski	122,56	116,96	105,50	99,75	-22,81

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Analiza wewnątrzregionalnego zróżnicowania wskaźnika deprivacji lokalnej w roku 2015, wskazuje, iż **najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej** odnotowujemy w powiatach: **sandomierskim (146,59), koneckim (142,96) i kieleckim (131,86)**⁴, natomiast

⁴ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

najmniej w: mieście Kielce (73,9) oraz w powiatach: kazimierskim (84,61), starachowickim (97,93), włoszczowskim (99,75).

Istotnym elementem analizy sytuacji wewnątrzregionalnej dotyczącej poziomu zagrożenia ubóstwem są wartości poszczególnych zmiennych wchodzących w skład indeksu ubóstwa⁵. Wartości zmiennych w latach 2012-2015 zawarte zostały w tabeli nr 5.

Tabela 5. Zmienne wchodzące w skład indeksu ubóstwa w regionie świętokrzyskim w latach 2012 – 2015.

Wskaźniki	Średnia wartość dla woj. świętokrzyskiego			
	2012	2013	2014	2015
Stopa bezrobocia	16,2%	16,9%	14,2%	12,5%
% udział osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie bezrobotnych	36,8%	38,2%	41,9%	56,1%
Wskaźnik deprivacji lokalnej - liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	132,10	113,87	118,86	114,48%
Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej	58%	56%	56%	58%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w woj. świętokrzyskim	3 159,64 zł	3 244,37 zł	3 435,93 zł	3 580,62 zł
Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca	3 019,28 zł	3 124,86 zł	3 218,02 zł	3 561,15 zł
% rodzin wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	26,7%	23,3%	10,1%	12,86%
% rodzin niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną	12,5%	13,7%	15,9%	9,15%

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Indeksu zagrożenia ubóstwem.

⁵ Szczegółowa analiza zawarta została w „Indeksie zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim”.

1.2 Cel operacyjny 2 – Wyrównywanie szans w dostępie do usług społecznych

Obszar usług społecznych jest niejednorodny zarówno pojęciowo, jak i instytucjonalnie. W perspektywie finansowej UE 2007-2014 na poziomie krajowym podjęta została próba standaryzacji usług społecznych w systemie pomocy i integracji społecznej. Mimo to wypracowane standardy wybranych usług społecznych nie zostały dotychczas wdrożone do realizacji w ramach systemu pomocy i integracji społecznej. System pomocy społecznej oprócz świadczeń pieniężnych oferuje szereg usług adresowanych do osób i rodzin potrzebujących wsparcia. Dominującą usługą świadczoną na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej jest praca socjalna, świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Środowisko zawodowe pomocy i integracji społecznej oddziela profesjonalną pracę socjalną jako działalność skoncentrowaną na pomaganiu innym, pracę z drugim człowiekiem, koncentrację na rozwiązywaniu problemów jednostki, rodziny lub grupy społecznej od zjawiska błędnie w społeczeństwie utożsamianego z pracą socjalną jako wypłacaniem zasiłków i świadczeń pomocy społecznej.

W monitoringu Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej dokonano charakterystyki kilku wybranych usług realizowanych w ramach systemu pomocy społecznej, które z punktu widzenia Strategii miały kluczowe znaczenie.

Usługi opiekuńcze

Największa liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w regionie świętokrzyskim odnotowana została w 2012 roku (3 516 osób). W okresie od 2012 do 2014 roku obserwujemy spadek liczby osób korzystających z usług, natomiast w 2015 roku z usług opiekuńczych ogółem skorzystało 3 363 osób, o 1,2% więcej niż w 2014 roku (tabela 6).

Tabela 6. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

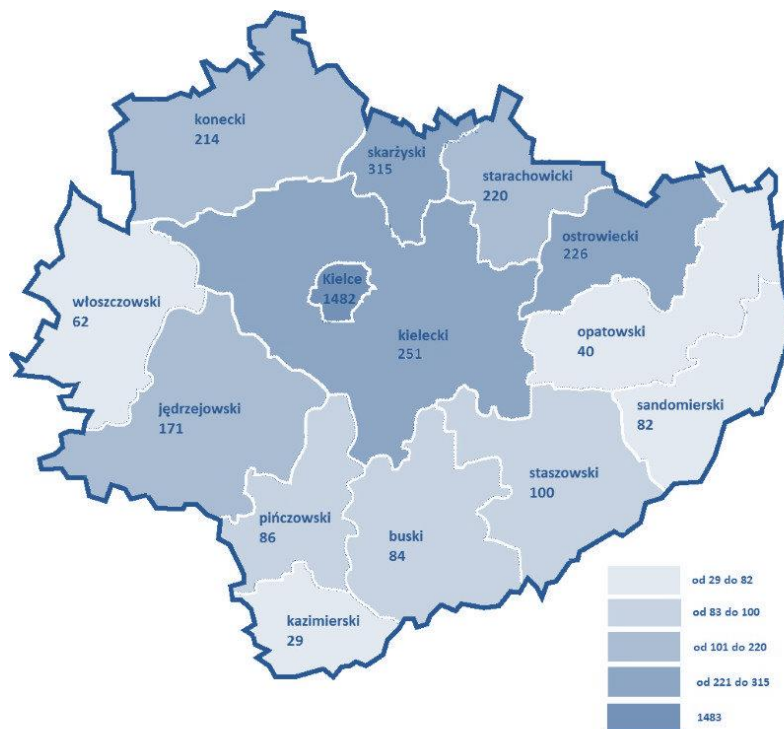
Rok	2012	2013	2014	2015	Razem
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	3 516	3 397	3 321	3 363	13 597

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Mapa 2 prezentuje liczbę osób korzystających z usług opiekuńczych w 2015 roku zagregowaną do poziomu powiatów. **Najwięcej** osób objętych usługami opiekuńczymi

odnotowano w mieście Kielce (1 483), najmniej w powiecie kazimierskim (29) i opatowskim (40)⁶.

Mapa 2. Liczba osób, które korzystają z usług opiekuńczych ogółem w świętokrzyskich powiatach w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są szczególnym rodzajem usług specjalistycznych. Pomoc udzielana jest określonej grupie osób, realizowana w miejscu ich zamieszkania w ramach zadań zleconych gminie.

Tabela 7. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem
Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi	803	829	881	959	3 472

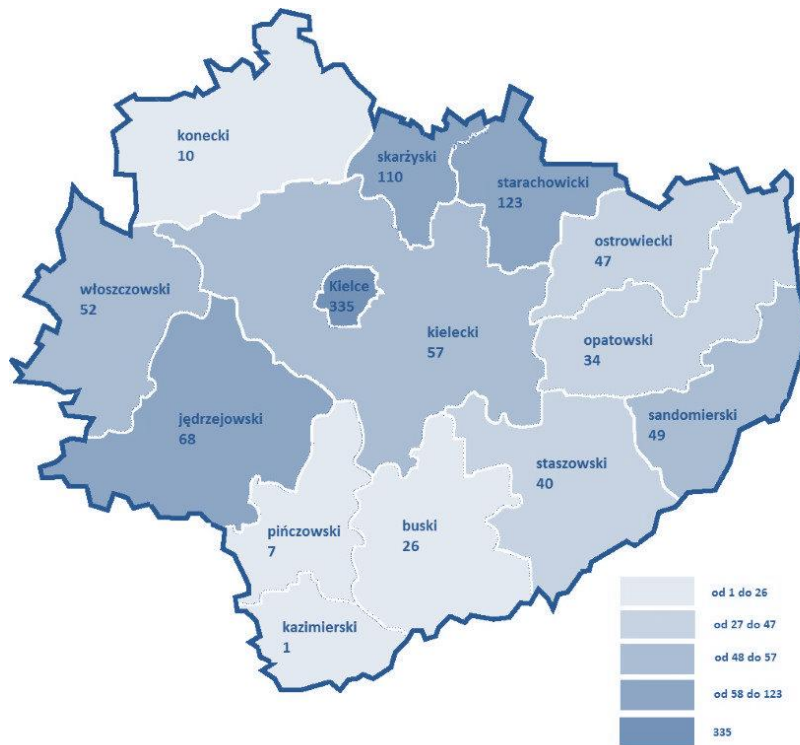
Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Na przestrzeni lat 2012-2015 rokrocznie obserwujemy systematyczny wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem w postaci specjalistycznych usług. W stosunku do 2012 roku w roku 2015 liczba osób objętych tego typu usługami wzrosła

⁶ Szczegółowa analiza zawarta została w „Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego”.

o 16,2% (tabela 7). W latach 2012-2015 w sumie liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi wyniosła: **3 472**.

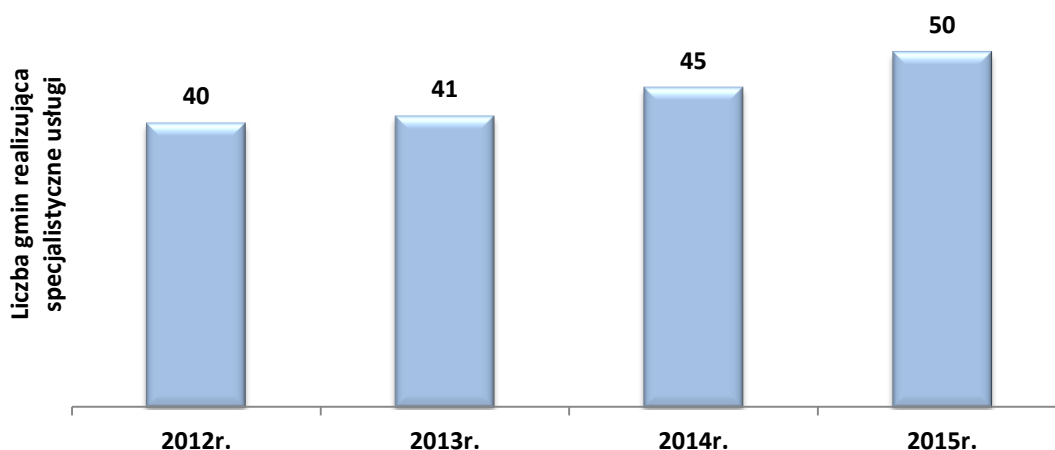
Mapa 3. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, objętych specjalistycznymi usługami w świętokrzyskich powiatach w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W 2015 roku największa liczba specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi (mapa 3) odnotowana została w mieście Kielce (335), natomiast najmniejsza w powiatach: kazimierskim (1), pińczowskim (7), koneckim (10) oraz buskim (26)⁷.

⁷ Szczegółowa analiza zawarta została w monitoringu „Wojewódzkiego Programu poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015”.

Wykres 5. Liczba gmin realizujących specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W latach 2012-2015 liczba gmin, które realizowały specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi systematycznie rosła. W 2015 roku 50 świętokrzyskich gmin realizowało ww. specjalistyczne usługi tj. więcej o 10 jednostek w odniesieniu do pierwszego roku analizy. Dane stanowią o zaledwie 50% udziale świętokrzyskich gmin w realizacji specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Wzrost realizowanych usług specjalistycznych przez gminy regionu świętokrzyskiego prezentuje wykres 5.

Praca socjalna

Praca socjalna to działania zawodowe mające na celu udzielanie pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Tabela 8. Liczba osób objętych pracą socjalną w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem:
Liczba osób	42 586	44 862	46 655	43 159	177 262
Liczba osób w rodzinach	113 665	117 888	121 085	107 063	459 701

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W latach prowadzonego monitoringu liczba osób objętych pracą socjalną wskazuje na wzrost zasięgu oddziaływania tego podstawowego instrumentu pomocy społecznej. W odniesieniu do roku 2012 w kolejnych latach realizacji Strategii Polityki Społecznej liczba osób objętych pracą socjalną była większa. Rok 2014 to rok o najwyższej liczbie osób

objętych pracą socjalną i najwyższą liczbą osób w rodzinach. Natomiast 2015 rok zapisał się w monitoringu Strategii jako rok znacznego spadku liczby osób i liczby osób w rodzinach objętych pracą socjalną. W latach 2012-2015 **łącznie liczba osób** objętych pracą socjalną to: **177 262**, a **liczba osób w rodzinach** wyniosła: **459 701**.

W 2015 roku **najwięcej osób objętych pracą socjalną** odnotowano w **powiecie kieleckim (8 184) i mieście Kielce (4 700)**, **najmniej w powiecie włoszczowskim (653) i pińczowskim (779)**⁸.

Poradnictwo specjalistyczne

Na usługę poradnictwa specjalistycznego składa się poradnictwo: prawne, psychologiczne i rodzinne. Świadczone jest osobom i rodzinom, mającymi trudności lub wykazującymi potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Tabela 9. Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem:
Liczba osób objętych poradnictwem	6 585	7 752	6 338	6 777	27 452

Zródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Analiza danych dotyczących poradnictwa specjalistycznego w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2015 wskazuje, iż największą liczbę osób objętych poradnictwem odnotowano w 2013 roku (7 752 osób). W 2014 roku odnotowano spadek o 18,2% w odniesieniu do 2013 roku liczby osób korzystających z tej formy wsparcia, a w 2015 roku nastąpił wzrost o 6,4% (tabela 9). Łącznie w 4 letnim okresie monitoringu poradnictwem specjalistycznym objętych zostało: **27 452 osób**.

Najwięcej osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego odnotowano w powiecie ostrowieckim (1 414) i sandomierskim (1 220) oraz mieście Kielce (901), zaś **nie odnotowano tego rodzaju pomocy w powiecie buskim**.

Interwencja kryzysowa

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

⁸ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Tabela 10. Liczba osób objętych interwencją kryzysową w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem:
Liczba osób objętych interwencją kryzysową	978	931	1 238	1 006	4 153

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W okresie od 2012 do 2014 roku w regionie świętokrzyskim rokrocznie wykazany został systematyczny wzrost liczby osób objętych interwencją kryzysową. W roku 2014 odnotowano najwyższą liczbę osób objętych interwencją kryzysową (1 238). W 2015 roku liczba osób objętych interwencją kryzysową zmniejszyła się o 18,7% w stosunku do 2014 roku⁹. Łącznie w 4 letnim okresie monitoringu interwencją kryzysową objętych zostało: **4 153 osób**.

Najwięcej rodzin objętych interwencją kryzysową odnotowano w powiecie starachowickim (342), najmniejszą w powiecie koneckim i włoszczowskim (po 3). W powiecie pińczowskim nie wykazano rodzin objętych interwencją kryzysową.

Kontrakt socjalny

Kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta między ośrodkiem pomocy społecznej, a osobą (rodziną) ubiegającą się o pomoc, określająca sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej oraz uwzględniająca możliwości wykorzystania zasobów środowiska lokalnego.

Tabela 11. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem:
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	4 005	4 295	3 713	3 096	15 109

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Dane dotyczące liczby zawartych kontraktów socjalnych wskazują, iż w 2015 roku w stosunku do badanego okresu odnotowano najmniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych (3 096) spadek o -22,7% w stosunku do 2012 roku (tabela 11). Największą liczbę zawartych kontraktów odnotowano w 2013 roku (4 295). W 4 letnim okresie analizy łącznie zawartych zostało: **15 109 kontraktów socjalnych**.

W 2015 roku **najwięcej osób objętych kontraktem odnotowano w powiecie skarżyskim (765) i mieście Kielce (602), najmniejszą w powiecie pińczowskim (48) i kazimierskim (60).**

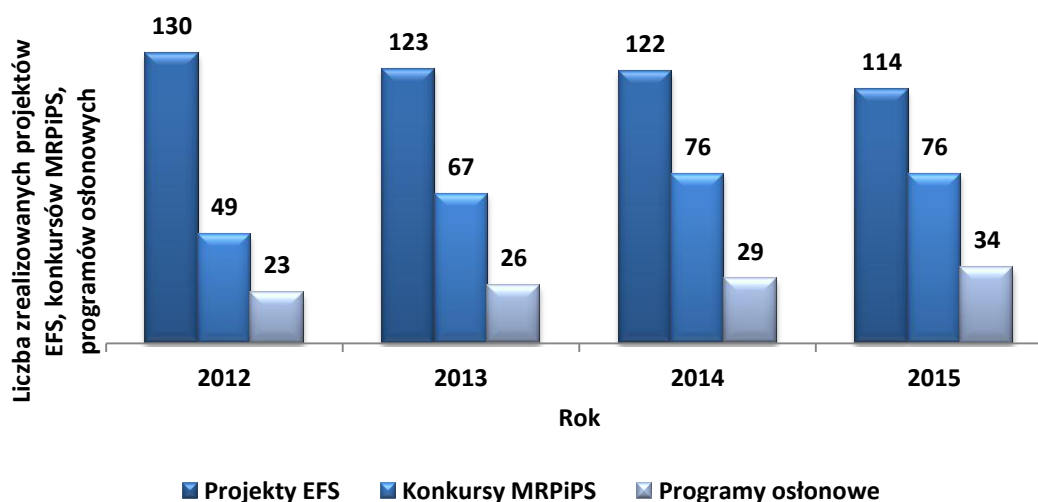
⁹ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Znaczny spadek w zakresie stosowania instrumentu jakim jest kontrakt socjalny wynikać może z faktu, iż w związku z końcem perspektywy finansowej UE 2007-2013 w latach 2014-2015, ośrodki pomocy społecznej realizowały znacznie mniej działań w ramach projektów finansowanych ze środków europejskich. Projekty te w swoich założeniach niejako wymuszały stosowanie tego instrumentu w realizacji działań w zakresie pomocy i integracji społecznej. W związku z zakończeniem finansowania przez UE 2007-2013 obserwujemy również spadek zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej, których zatrudnienie było finansowane ze środków EFS. Mniejsza liczba pracowników socjalnych to mniejsze możliwości zawierania kontraktów socjalnych.

Aktywność projektowo - konkursowa

W ramach aktywności projektowo – konkursowej jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej pozyskane zostały dane ilościowe na temat realizowanych projektów lub programów dotyczących projektów wykonywanych:

- przez jednostkę organizacyjną pomocy społecznej,
- w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi,
- przez gminę, powiat lub miasto na prawach powiatu w zakresie pomocy i integracji społecznej, pieczy zastępczej, opieki nad dziećmi do lat 3.

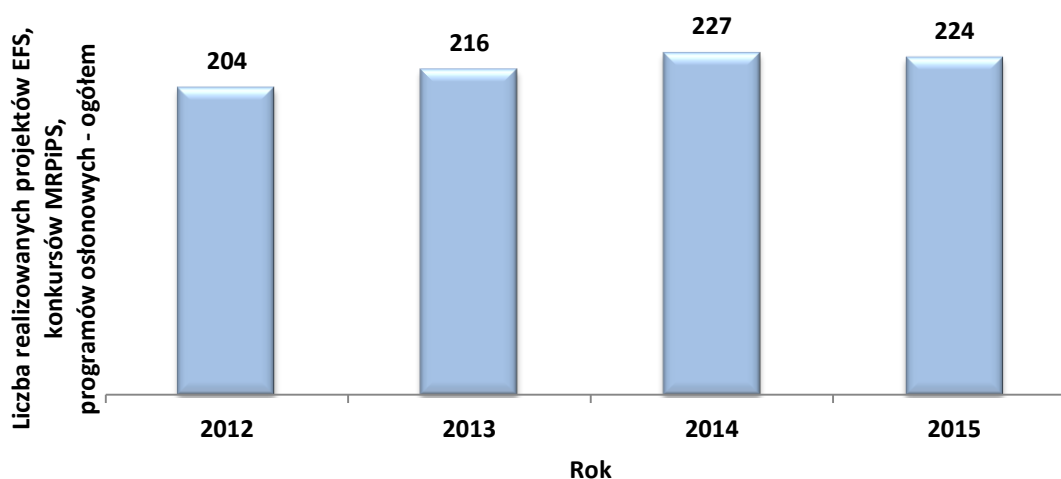

Wykres 6. Liczba zrealizowanych projektów ze środków EFS, konkursów MRPiPS oraz programów osłonowych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W czteroletnim okresie analizy podejmowane były inicjatywy wspierane przez Unię Europejską, która poprzez środki finansowe przyznane Polsce w ramach EFS realizuje cele polityki spójności. W przypadku projektów finansowanych z EFS w okresie od 2012 do 2015

roku **obserwujemy tendencję spadkową realizowanych projektów**, co związane było z końcem perspektywy finansowej 2007-2013. Z odwrotnym trendem mamy do czynienia w przypadku analizy liczby konkursów finansowanych z MRPiPS oraz programów osłonowych. Dla realizacji Strategii Polityki Społecznej w regionie świętokrzyskim szczególne znaczenie miały projekty systemowe realizowane na wszystkich szczeblach samorządu. Celem tych projektów było m.in. wypracowanie i wdrożenie trwałych rozwiązań w obszarze pomocy i integracji społecznej w szczególności w zakresie aktywnej polityki społecznej odpowiadającej na potrzeby społeczności lokalnych, a także przygotowanie kadr pomocy i integracji społecznej do realizacji działań ukierunkowanych na aktywną integrację społeczną.

Wykres 7. Aktywność projektowo - konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ogółem w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W 2014 roku odnotowano wzrost liczby realizowanych projektów ogółem o 10% w odniesieniu do 2012 roku (wykres 7)¹⁰. W 2015 roku nastąpił nieznaczny spadek o 1,3% aktywności projektowo - konkursowa jops ogółem w regionie świętokrzyskim.

¹⁰ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

1.3 Cel operacyjny 3 – Efektywny system wsparcia rodziny oraz rodzicielstwa zastępczego

Żłobki i oddziały żłobkowe

Na przestrzeni lat 2012-2015 w regionie świętokrzyskim liczba żłobków i oddziałów żłobkowych systematycznie wzrasta. W 2015 roku funkcjonowały 42 (publiczne i niepubliczne) żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce. Jest to o 28 więcej niż w 2012 roku, co oznacza 3-krotny wzrost placówek (tabela 12).

Tabela 12. Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach) w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba żłobków	14	31	37	42

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

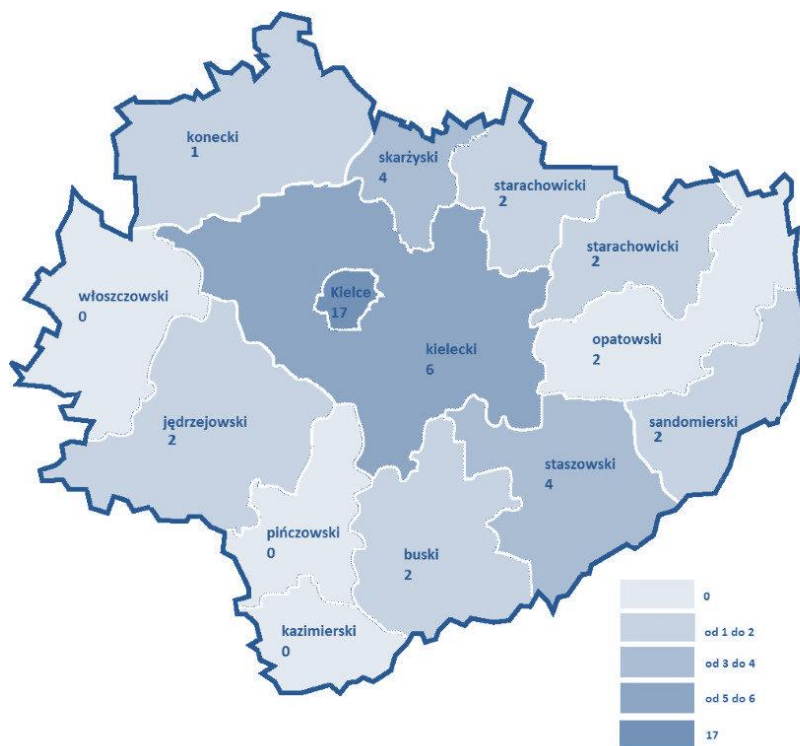
W 2015 roku **największa liczba żłobków zlokalizowana** była na terenie **miasta Kielce**, gdzie funkcjonowało **17 żłobków**, następnie na terenie powiatów: **kieleckiego (6)**, **staszowskiego oraz skarżyskiego (po 4)**. **Najmniejszą liczbę żłobków** w latach prowadzonej analizy odnotowano w powiatach: **buskim (2)**, **koneckim (1)**, **jędrzejowskim (2)**, **ostrowieckim (2)**, **sandomierskim (2)** i **starachowickim (2)**.

Na terenie **3 świętokrzyskich powiatów**: **kazimierskiego**, **pińczowskiego** i **włoszczowskiego** w latach prowadzonej analizy **nie odnotowano funkcjonowania żłobków** (mapa 4)¹¹.

¹¹ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Mapa 4.

Żłobki i oddziały żłobkowe w świętokrzyskich powiatach w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Przedszkola, oddziały przyszkolne, punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego

Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przyszkolnych przy szkołach podstawowych, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie gmin bądź miasta na prawach powiatu na terenie świętokrzyskiego w 2015 roku wyniosła 687. **To oznacza w porównaniu do roku 2012 wzrost liczby przedszkoli o 81 placówek.**

Tabela 13. Liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach) w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba przedszkoli	606	702	690	687

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Najwięcej przedszkoli zlokalizowanych jest na terenie powiatów: kieleckiego (160), jędrzejowskiego (69), koneckiego (56) oraz w mieście Kielce (57). Następnie w powiatach: starachowickim (54), sandomierskim (51), ostrowieckim (48), buskim (36), staszowskim (33) i skarżyskim (31).

Najmniejsza liczba przedszkoli znajduje się w powiatach: kazimierskim (20), włoszczowskim (21), pińczowskim (23) oraz opatowskim (28).

Świetlice, kluby dla dzieci i młodzieży

Do tego typu placówek zalicza się placówki posiadające co najmniej jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swym zasięgiem działania małych grup środowiskowych, a działalność prowadzona jest zasadniczo przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. W grupie tych podmiotów mieszczą się świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne, kluby młodzieżowe jako placówki pozaszkolne.

Tabela 14. Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży (przyszkolnych i pozaszkolnych) w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Przyszkolnych	233	285	299	263
Pozaszkolnych	183	249	265	346
Razem	416	534	564	609

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W 2015 roku **liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży** w regionie świętokrzyskim w odniesieniu do 2012 roku **wzrosła o 193 placówki i wyniosła 609**, z czego 44% (263) stanowią świetlice przyszkolne (tabela 14).

Najwięcej świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży zlokalizowanych jest na terenie powiatu: **buskiego (103), kieleckiego (86), jędrzejowskiego (72) oraz na terenie miasta Kielce (65)**. Następnie w powiatach: staszowskim (53), sandomierskim (38) i ostrowieckim (38).

Najmniejsza liczba placówek znajduje się w powiatach: **pińczowskim (32), skarżyskim (29), kazimierskim (27), koneckim (24), starachowickim (15), włoszczowskim (18) oraz opatowskim (19)**.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Realizacja zadań w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej obejmuje kilka kluczowych obszarów oddziaływania takich, jak m.in.: asystentura rodzinna, rodzicielstwo zastępcze we wszystkich jego formach, a także inne instrumenty wykorzystywane w pracy z rodziną.

Asystentura rodzinna polega na towarzyszeniu w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej rodzinie z dziećmi, a jej głównym celem jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, pozwalającej na

samodzielność oraz wypełnianie roli rodzica w taki sposób, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci.

Tabela 15. Liczba asystentów rodziny w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba asystentów rodziny	75	119	137	152

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015 liczba asystentów rodziny systematycznie wzrastała. W 2015 roku było to 152 asystentów w regionie, w odniesieniu do 2012 roku liczba ta wzrosła o 77, co oznacza ponad dwukrotny wzrost¹².

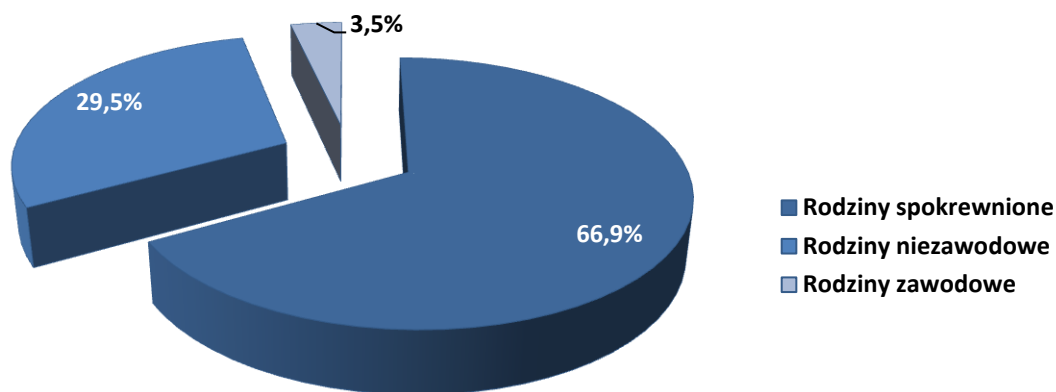
Dla całego środowiska pracowników realizujących w regionie świętokrzyskim zadania z zakresu pracy z rodziną wejście w życie *ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej* spowodowało kolejną poważną zmianę w podejściu do tego zagadnienia. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej realizując zadania z zakresu szkolenia i podnoszenia kompetencji asystentów rodzin i koordynatorów pieczy zastępczej po stwierdzonych deficytach w tym obszarze w 2016 roku, zorganizował **szkolenia dla asystentów rodzin z 9 powiatów:** buskiego, sandomierskiego, skarżyskiego, starachowickiego, koneckiego, opatowskiego, jędrzejowskiego, kazimierskiego i kieleckiego. Łącznie szkoleniami objęto 100 asystentów. Po kilku latach obowiązywania ustawy świętokrzyscy asystenci rodzin mogli po raz pierwszy wymienić się swoimi praktycznymi spostrzeżeniami i problemami, udoskonalając warsztat swojej pracy.

Rodzinna forma pieczy zastępczej – rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe

Istotnym zadaniem służb społecznych w szczególności funkcjonujących na szczeblu powiatu jest realizowanie działań mających na celu pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych, którzy tworzyć będą rodziny zastępcze zawodowe, co w konsekwencji przyczyni się do dezinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

W strukturze rodzin zastępczych w regionie świętokrzyskim 66,9% rodziny zastępcze spokrewnione, 29,5% rodziny zastępcze niezawodowe natomiast rodziny zastępcze zawodowe stanowią 3,5%.

¹² Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Wykres 8. Odsetek rodzin zastępczych spokrewnionych oraz niezawodowych/zawodowych w regionie świętokrzyskim w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Dominującym typem rodzin zastępczych w regionie są rodziny spokrewnione z dzieckiem tj. takie, w której opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka zobowiązani do alimentacji, tj. wstępni (dziadkowie, pradiadkowie) lub rodzeństwo. Należy zauważyć, iż w latach 2012-2014 nastąpił spadek o 11,2% liczby rodzin zastępczych spokrewnionych do 696 rodzin, w 2015 roku nastąpił wzrost o 4 rodziny zastępcze spokrewnione w odniesieniu do roku 2014.

Tabela 16. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych/zawodowych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015*.

Rok	2012	2013	2014	2015
Spokrewnione	784	762	696	700
Niezawodowe	313	302	304	309
Zawodowe	37	40	40	37
Razem	1 134	1 104	1 040	1 046

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

**W diagnozie „Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018” występują rozbieżności dotyczące poszczególnych typów rodzin zastępczych, które mogą być spowodowane faktem, iż dane do programu agregowane były w innym czasie niż dane uzupełniane w sprawozdaniach Centralnej Aplikacji Statystycznej.*

W przypadku rodzin niezawodowych tworzonych przez małżonków lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też zupełnie niespokrewnione z dziećmi. Najwięcej tego typu rodzin odnotowano w 2012 roku, w 2013 odnotowano spadek o 3,5%, natomiast w następnych okresach objętych monitoringiem odnotowano systematyczny wzrost rodzin zastępczych niezawodowych.

Liczba rodzin zawodowych tj. rodzin zawiązywanych przez małżonków lub osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka; stanowiących profesjonalne rodzinne środowisko dla przyjętego dziecka wykazuje nieznaczną tendencję spadkową. Na przestrzeni minionych czterech lat liczba tego typu rodzin utrzymuje się na stabilnym poziomie.

W zakresie liczby rodzinnych domów dziecka nastąpił wzrost o jedną placówkę w 2015 roku funkcjonowało w regionie 18 placówek.

Obserwujemy znaczne zróżnicowanie terytorialne liczby rodzin zastępczych. Teren powiatów: kazimierskiego i buskiego charakteryzuje się najmniejszą liczbą rodzin zastępczych: spokrewnionych oraz niezawodowych i zawodowych.

Ośrodek adopcyjny

Od 1 stycznia 2012 roku nowym zadaniem Samorządu Województwa zleconym z zakresu administracji rządowej stało się prowadzenie ośrodka adopcyjnego i procedur adopcyjnych z nim związanych. Na terenie województwa świętokrzyskiego został utworzony 1 ośrodek adopcyjny. Działania ośrodka adopcyjnego koncentrują się na prowadzeniu procedur przysposobienia oraz przygotowania osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka. Ośrodek współpracuje w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z: jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

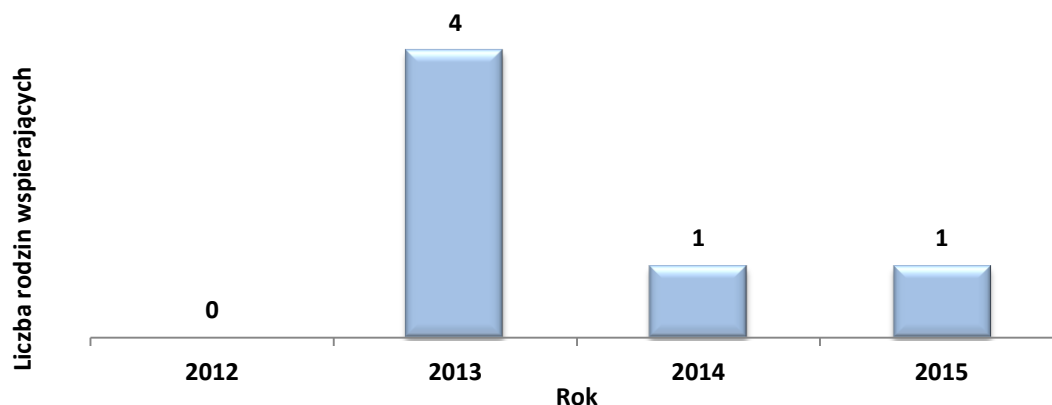
Tabela 17. Informacja o dzieciach przysposobionych w latach 2013-2015.

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
1.	Dzieci przysposobione, w tym w wieku:	30	70	45	52
1.1	poniżej 1 roku	6	13	7	16
1.2	od 1 roku do 4 lat	17	31	14	12
1.3	od 5 do 9 lat	6	18	16	9
1.4	10 i więcej lat	1	8	8	15
2.	Dzieci przysposobione, z tego:	30	70	45	52
2.1	dziewczęta	11	40	21	33
2.2	chłopcy	19	30	24	19
3.	Dzieci przysposobione z orzeczeniem o niepełnosprawności.	1	2	0	1
4.	Dzieci według miejsca pobytu przed przysposobieniem w tym:	30	70	45	52
4.1	w pieczy instytucjonalnej	3	17	4	9
4.2	w rodzinnej pieczy zastępczej	19	42	26	27
4.3	w rodzinie biologicznej	8	11	15	16

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego.

Rodziny wspierające

Zadaniem rodziny wspierającej jest aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających. Formy pomocy mogą być bardzo różne, uzależnione od potrzeb oraz współpracy między zainteresowanymi. Dotyczyć one mogą: wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

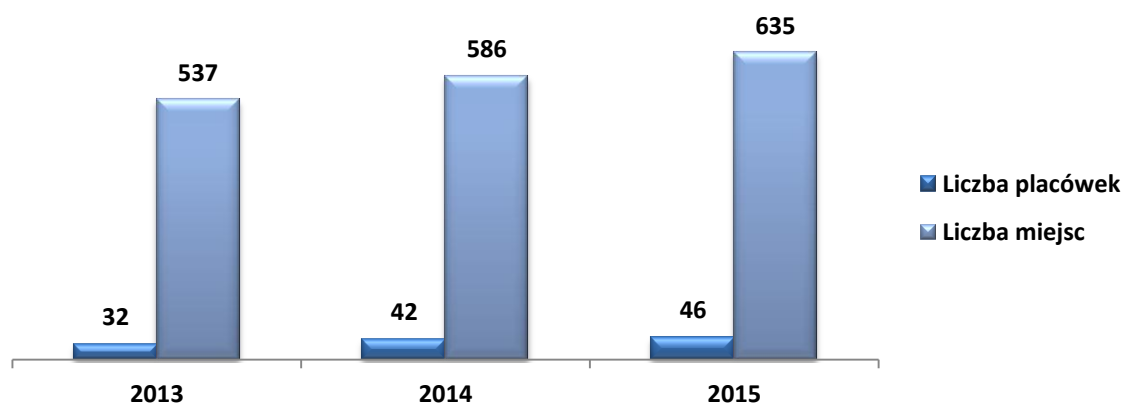

Wykres 9. Liczba rodzin wspierających w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Ta forma wsparcia rodzin nie jest w regionie powszechna. Należy przypuszczać, iż w zakresie pracy z rodziną w pierwszych latach realizacji ustawy *o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej*, samorządy skoncentrowały się na wdrożeniu instrumentu jakim jest asystentura rodzinna. W zaistniałej sytuacji w ramach realizacji Strategii należy podjąć działania mające na celu upowszechnienie formy wsparcia jaką są rodziny wspierające.

Placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej

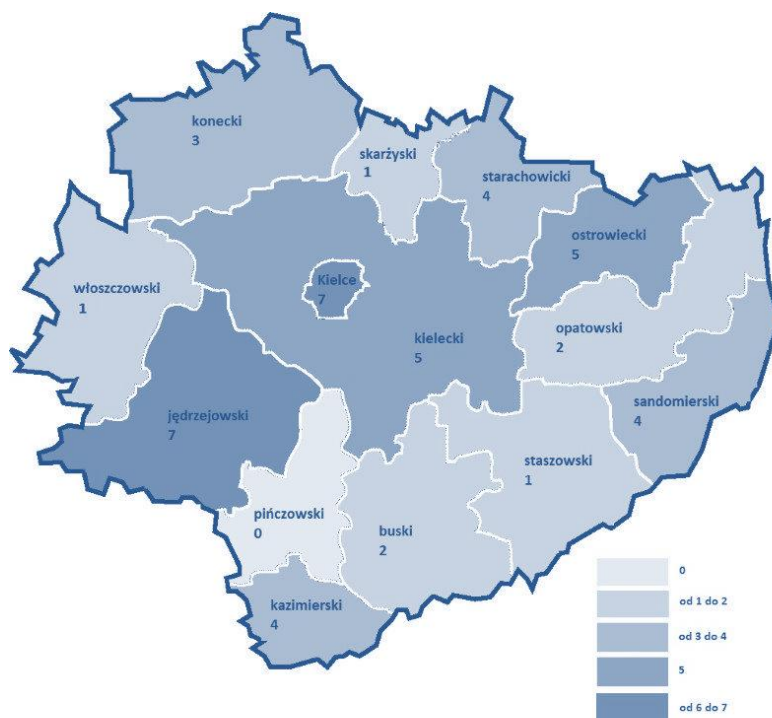
Wykres 10. Liczba placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz liczba miejsc w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Analiza danych wskazuje na systematyczne zwiększanie liczby placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej w regionie. Na koniec 2015 roku liczba placówek wyniosła 46 i była o 14 placówek większa niż na koniec 2013 roku. Tym samym w latach 2013-2015 obserwujemy systematyczny wzrost liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w regionie na poziomie 15,4% (wykres 10). Jest to tendencja odwrotna w stosunku do zapisów ustawy *o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej*.

Należy zwrócić uwagę na występujące w regionie silne terytorialne zróżnicowanie w zakresie liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych. W 2015 roku najwięcej placówek funkcjonowało w mieście Kielce i powiecie jędrzejowskim - po 7, zaś w powiecie pińczowskim nie odnotowano funkcjonowania placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej przy 38 rodzinach zastępczych¹³.

Mapa 5. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w regionie stan na koniec 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Wskaźnikiem obrazującym tendencje w systemie pieczy zastępczej, poddanym szczegółowej analizie była liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba miejsc w podziale na poszczególne typy placówek.

¹³ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Tabela 18. Liczba placówek, liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o poszczególnych profilach w regionie w latach 2014-2015

Profile placówek	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc
	2014		2015	
socjalizacyjna	22	413	23	417
interwencyjna	2	24	4	38
specjalistyczno-terapeutyczna	1	14	2	54
rodzinna	17	135	17	126
Razem	42	586	46	635

Źródło: Opracowanie własne ROPS – Raport z Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej.

W regionie świętokrzyskim w latach 2014-2015 utworzone zostały nowe placówki typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego.

Natomiast liczba placówek o charakterze rodzinnym na przestrzeni lat 2014-2015 utrzymywała się na stałym poziomie.

W zakresie liczby miejsc w poszczególnych typach placówek, największą liczbą dysponują placówki typu socjalizacyjnego i rodzinnego. Należy zwrócić uwagę na znaczny wzrost liczby miejsc w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznych¹⁴.

W roku 2015 zostały podjęte działania w celu utworzenia placówki opiekuńczo-terapeutycznej dysponującej 30 miejscami w Kazimierzy Wielkiej – przeznaczonej dla dzieci wymagających szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W 2015 roku tego typu placówek funkcjonowało 6 w skali kraju.

¹⁴ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z „Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018”.

1.4 Cel operacyjny 4 – Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

„Niebieska Karta”

Jednym z głównych mierników skali zjawiska przemocy w rodzinie jest analiza liczby „Niebieskich Kart” wypełnionych w poszczególnych latach. Na przestrzeni lat 2012-2015 obserwujemy systematyczny wzrost liczby wypełnionych przez funkcjonariuszy policji „Niebieskich Kart” w regionie świętokrzyskim. Z roku na rok rośnie liczba zarówno formularzy wszczynających procedurę, jak i formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy. W odniesieniu do 2012 roku liczba „Niebieskich Kart” w 2015 roku wyniosła 4 126 i wzrosła o 2 220 wypełnionych formularzy, co stanowi ponad dwukrotny wzrost w stosunku do roku bazowego diagnozy (tabela 19). Tak znaczący wzrost liczby „Niebieskich Kart” jest wynikiem wdrażania działań wynikających z m.in. z „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” oraz analogicznego dokumentu funkcjonującego na szczeblu regionu. Można przypuszczać, iż efektem ww. statystyk jest również utworzenie i aktywne działanie zespołów interdyscyplinarnych w gminach, większa świadomość społeczna dotycząca zjawiska przemocy, a także większa skuteczność w ujawnianiu zjawiska przemocy.

Tabela 19. „Niebieska Karta” w świętokrzyskiej Policji w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba formularzy wszczynających procedurę	1 511	1 765	2 951	3 393
Liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwania procedury	395	407	542	733
Liczba „Niebieskich Kart” - ogółem	1 906	2 172	3 493	4 126

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych KWP w Kielcach.

Tabela 20. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” w regionie świętokrzyskim przez uprawnione podmioty w latach 2014-2015.

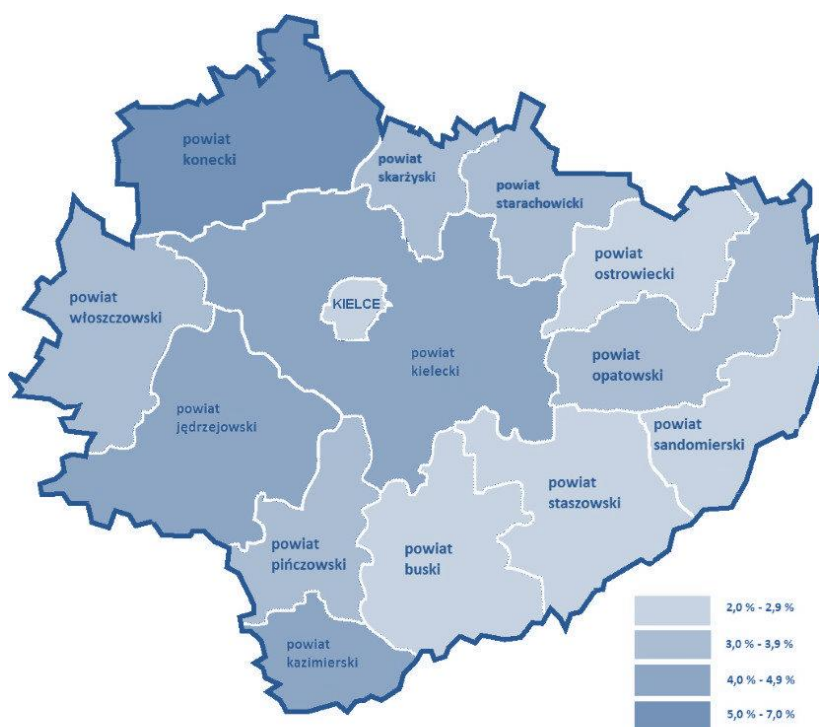
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w przypadku:	2014	2015
Ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu stosowania dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.	1 600	2 236
Rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.	1 973	574

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W 2015 roku nastąpił wzrost liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy o 39% w stosunku do 2014 roku (tabela 20).

Natomiast liczba zakończonych procedur ze względu na rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań w 2015 roku jest mniejsza blisko o -71% niż w roku 2014.

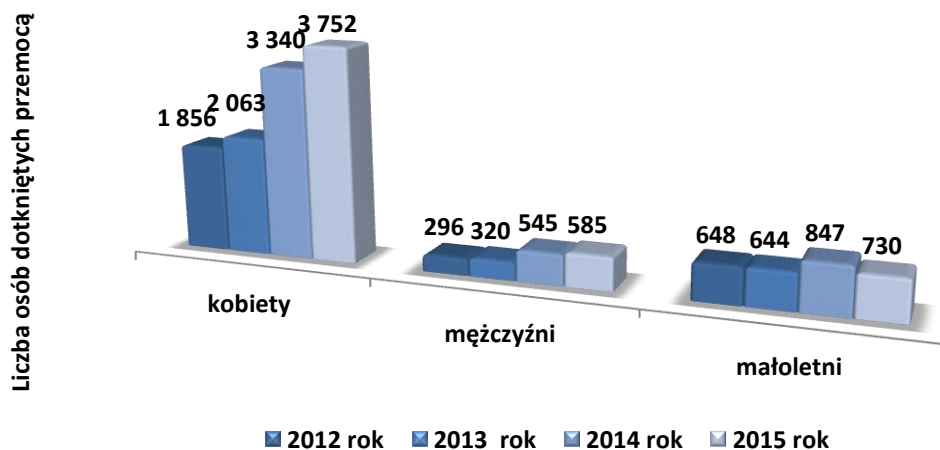
Mapa 6. Natężenie zjawiska przemocy w rodzinie, liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na 1000 mieszkańców w świętokrzyskich powiatach w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Największe natężenie zjawiska przemocy w rodzinie odnotowano w powiecie koneckim. Wartość obliczonego wskaźnika liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na 1000 mieszkańców wynosi 6,03. **Wysoki wskaźnik odnotowano w powiatach:** jędrzejowskim, kazimierskim i kieleckim – wartość wskaźnika mieści się w przedziale 4,4 – 4,7. **Najmniejsze natężenie zjawiska przemocy występuje w powiatach:** buskim, ostrowieckim, sandomierskim i staszowskim: wartość wskaźnika nie przekracza 3,0¹⁵.

¹⁵ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016” – za 2015 rok.

Wykres 11. Osoby dotknięte przemocą w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych KWP w Kielcach.

W 2015 roku osoby dotknięte przemocą w regionie świętokrzyskim stanowiły: kobiety 74%, mężczyźni 15%, a osoby małoletnie 12% (wykres 11).

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie określony został przepisami *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* z dnia 29 lipca 2005 roku. Programy te powinny stanowić część całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełniać różne formy interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec sprawców. Podstawowym celem tych wszystkich działań jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie.

Tabela 21. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych – stan na 2015r.

Lp.	Jednostka	Liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
1.	PCPR w Busku-Zdroju	1
2.	PCPR w Jędrzejowie	3
3.	PCPR Kazimierzy Wielkiej	0
4.	MOPR Kielce	1
5.	PCPR w Kielcach	2
6.	PCPR w Końskich	2
7.	PCPR w Opatowie	0
8.	PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim	0
9.	PCPR w Pińczowie	0
10.	PCPR w Sandomierzu	0

11.	PCPR w Skarżysku-Kamiennej	1
12.	PCPR w Starachowicach	0
13.	PCPR w Staszowie	0
14.	PCPR we Włoszczowie	1
	Razem	11

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Analiza danych w zakresie opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych wykazała, iż **7 samorządów powiatowych** w regionie **nie realizowało programów**, były to: **kazimierski, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, starachowicki i staszowski.**

Tabela 22. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2015 r.

Liczba osób:	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Liczba osób które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	2	154	156
Liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	0	51	51
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie	0	11	11

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W regionie w 2015 roku nastąpił wzrost liczby osób, które przystąpiły do realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych o ponad 7% w stosunku do 2014 roku. Natomiast liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w 2015 roku wzrosła o 45% w odniesieniu do 2014 roku (tabela 22)¹⁶.

Ośrodek interwencji kryzysowej

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK) realizuje zadania w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej. Podstawowym celem działania ośrodka jest prowadzenie interdyscyplinarnych działań w zakresie interwencji kryzysowej, podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. W ramach interwencji kryzysowej OIK musi prowadzić: indywidualne i rodzinne poradnictwo psychologiczne,

¹⁶ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016” – za 2015 rok.

indywidualną bądź rodzinną psychoterapię w sytuacjach skrajnie urazowych, specjalistyczne poradnictwo prawne, pracę socjalną, animowane grupy samopomocowe i grupy wsparcia. Ośrodek interwencji kryzysowej podejmuje także działania pomocowe w środowisku osób zagrożonych przemocą (poza placówką).

Tabela 23. Infrastruktura ośrodków interwencji kryzysowej w regionie świętokrzyskim w 2015r.

Nazwa	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba miejsc całodobowych	Liczba korzystających:			Podmiot odpowiedzialny
				Kobiet	Mężczyzn	Dzieci	
ośrodek interwencji kryzysowej	7	447	35	417	30	44	powiat
	5	54	10	120	18	20	gmina
Razem	12	501	45	537	48	64	

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Ze sprawozdań „Przemoc” dostępnych w Centralnej Aplikacji Statystycznej wynika, iż w regionie funkcjonuje 12 OIK z tego 7 na poziomie powiatów (w tym powiat kielecki od lat zleca prowadzenie OIK Caritas Diecezji Kieleckiej) oraz 5 na poziomie samorządów gminnych. Spośród OIK funkcjonujących na poziomie powiatów 4 posiadają miejsca całodobowe, na poziomie gmin, 1 OIK posiada miejsca całodobowe. Tym samym w regionie funkcjonuje 5 OIK, które można uznać za podmioty wypełniające swoje zadania w sposób kompleksowy. W mieście Kielce zadania w zakresie interwencji kryzysowej realizuje specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy, który posiada miejsca całodobowe¹⁷.

Telefon Zaufania – 195 25

Samorząd Województwa od 2013 roku udziela pomocy finansowej miastu Kielce w ramach dotacji celowej z przeznaczeniem na zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej dot. specjalistycznego poradnictwa realizowanego w ramach „Telefonu Zaufania” dla osób w kryzysie. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach jest odpowiedzialny za obsługę telefonu zaufania o numerze 195 25. Również przez cały ten okres była prowadzona akcja promocyjna tego numeru za pośrednictwem lokalnych mediów oraz poprzez strony internetowe Urzędu Miasta Kielce, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Całodobowe dyżury przy telefonie pełnili posiadający odpowiednie kwalifikacje pracownicy specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz punktu interwencyjno – konsultacyjnego SOW.

¹⁷Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie za 2015 rok „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2011-2016”.

Tabela 24. Funkcjonowanie „Telefon Zaufania” – 195 25 w regionie w latach 2013-2015.

Rok	2013	2014	2015	Razem
Liczba osób, które skorzystało z pomocy	184	172	91	447
Liczba podjętych interwencji	11	21	9	41
Rozmowy edukacyjno-wspierające	29	53	21	103
Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom	28	21	20	69
Wsparcie osób przeżywającymi kryzysy osobiste	29	13	22	64
Przypadki przemocy domowej	15	22	8	45
Problemy rodzinne	4	2	6	12

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych MOPR w Kielcach.

„Telefon Zaufania” dla osób w kryzysie w latach 2013-2015 objął swym oddziaływaniem 447 mieszkańców naszego regionu. W katalogu spraw, które rozmówcy podejmowali znajdowały się: kryzysy osobiste, problemy rodzinne, uzależnienia, problemy zdrowotne i relacyjne, przemoc w rodzinie, problemy wychowawcze z dziećmi. Podjęto łącznie 41 zasadniczych i skutecznych interwencji wobec osób pozostających w sytuacjach kryzysowych we współpracy ze służbami ratunkowymi: Policją, przedstawicielami ochrony zdrowia oraz ze specjalistami. W okresie objętym monitoringiem interwencje dotyczyły w 25 przypadkach prób samobójczych, a w 16 przypadkach – innych kryzysów osobistych, które zakończyły się sukcesem tj. uratowaniem ludzkiego życia.

Z analizy przeprowadzonych rozmów za okres 2013-2015 wynika, iż najczęściej udzielano pomocy i wsparcia osobom poprzez rozmowy edukacyjno-wspierające (103 rozmowy). W drugiej kolejności pomagano osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom - 69 rozmówców, wsparcie osób przeżywającymi kryzysy osobiste - 64 rozmowy. Ponadto porady telefoniczne dotyczyły: w 45 przypadkach przemocy domowej, a w 12 przypadkach problemów rodzinnych¹⁸.

¹⁸ Opracowanie na podstawie sprawozdań z *Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach*.

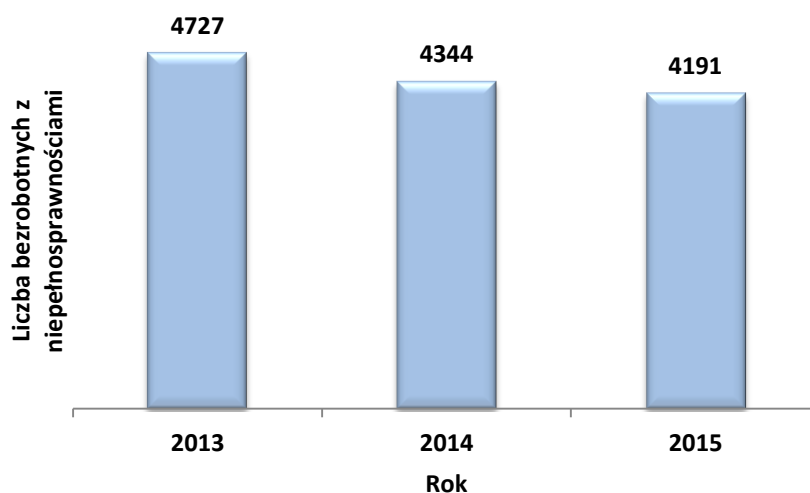
2. Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych

2.1 Cel operacyjny 1 – Kształtowanie wizerunku osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy

Poziom i struktura bezrobocia osób z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią jedną z najsilniej narażonych na zjawisko bezrobocia grupę społeczną.

Dane statystyczne wskazują, iż grupa ta pod względem aktywności na rynku pracy jest narażona na marginalizację, a problemy ze znalezieniem pracy i utrzymaniem jej, są czynnikiem powodującym trudną do zaakceptowania sytuację.

Wykres 12. Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015 (stan na koniec roku).

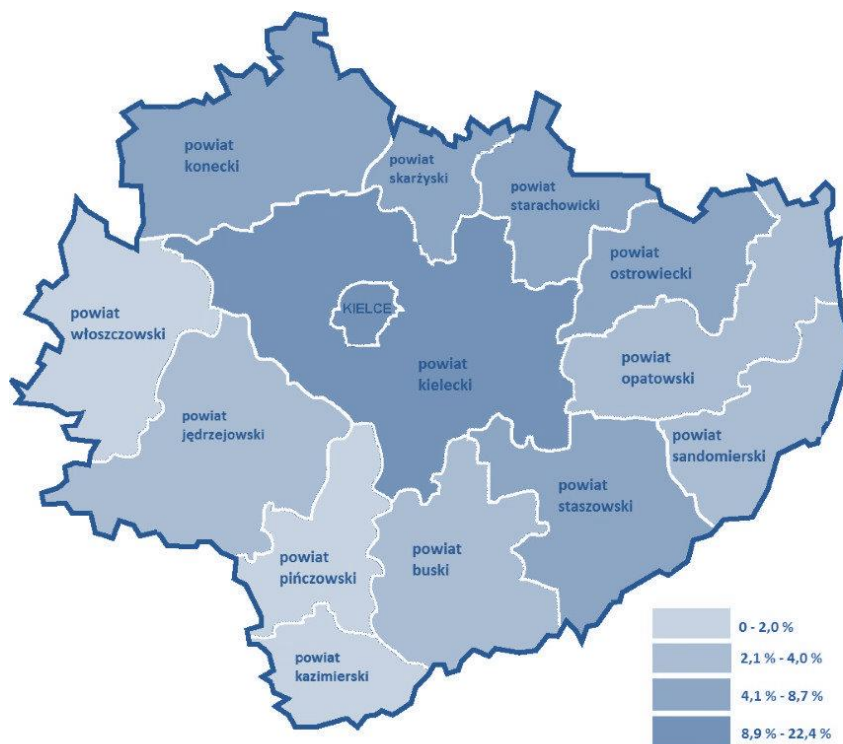
Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu z WPWSON za 2015r.

Spośród ogółu bezrobotnych w 2015 roku w regionie świętokrzyskim 4 191 stanowiły osoby z niepełno sprawnościami (6,3%). Jest to wartość nieznacznie niższa od średniej krajowej wynoszącej 6,9%. W porównaniu do grudnia 2013 roku grupa bezrobotnych jest mniejsza o 536 osoby (tj. o 11,3%)¹⁹.

¹⁹ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z monitoringu za 2015 rok „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014 -2020”.

Mapa 7.

Udział bezrobotnych z niepełnosprawnościami na koniec 2015r.

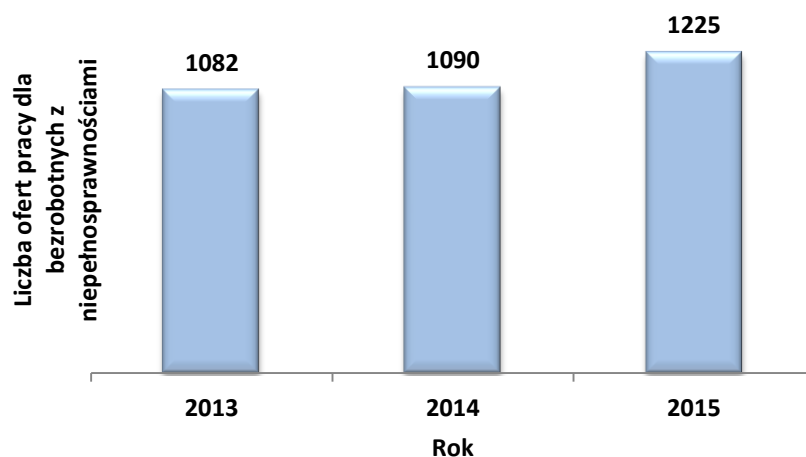

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu z WPWSON za 2015r.

Wśród bezrobotnych z niepełnosprawnościami zarejestrowanych na koniec 2015 roku **najwięcej** było mieszkańców powiatów: ostrowieckiego (941), kieleckiego (569), koneckiego (365) oraz miasta Kielce (830), zaś **najmniej** z powiatów: kazimierskiego (42), włoszczowskiego (54) oraz pińczowskiego (81).

Na przestrzeni 2015 roku pracodawcy zgłosili do urzędów pracy 36 449 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, tj. o 2 545 więcej (7,5%) w porównaniu do 2014 roku. Natomiast ofert skierowanych do osób z niepełnosprawnościami pracodawcy zaoferowali 1 225 tj. 3,4% ogółu²⁰.

²⁰ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z monitoringu za 2015 rok „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014 -2020”.

Wykres 13. Liczba ofert pracy dla bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015 (stan na koniec roku).

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu z WPWSON za 2015r.

Analiza danych statystycznych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach dotycząca ofert pracy dla bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami wykazuje, iż w 2015 roku odnotowano wzrost liczby ofert pracy o 11,6% w stosunku do 2013 roku. Należy zauważyć, iż kontynuowany jest trend polegający na corocznym zwiększaniu ilości ofert pracy skierowanych do osób z niepełnosprawnościami.

Zadania samorządu województwa z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

Do zadań realizowanych przez Samorząd Województwa wynikających z zapisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. należy m.in. dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej, których zadaniem jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela 25. Dofinansowanie ZAZ w oparciu o środki PFRON przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w latach 2012 – 2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem (zł)
Liczba ZAZ-ów	2	3	4	4	
Dofinansowanie ZAZ ze środków PFRON (zł)	1 940 923	2 968 060	2 952 234	3 553 890	11 415 107,00
Dofinansowanie kosztów działania ZAZ z budżetu Samorządu Województwa (zł)	260 669,42	339 497,13	300 777,58	509 463,11	1 410 407,24
Razem (zł)	2 201 592,42	3 307 557,13	3 253 011,58	4 063 353,11	12 825 514,24

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu z WPWSON za 2015r.

W latach dokonanej analizy Samorząd Województwa utworzył 2 nowe ZAZ-y. była to odpowiedź na potrzeby osób z niepełnosprawnościami w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej. Dynamicznie zmieniająca się polityka społeczna wraz z nową perspektywą finansową wymusza zmianę myślenia o rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. W czteroletnim okresie analizy Samorząd Województwa dofinansował koszty działania ZAZ-ów na łączną kwotę: **12 825 514,24 zł.**

Wsparcie udzielane pracownikom ZAZ ma charakter mobilizujący i tworzy nowe ogniwo w systemie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Chroniony rynek pracy

Zakłady, które gwarantują miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, a zatrudnione w nich osoby niepełnosprawne znajdują zatrudnienie w specjalnych warunkach, tworzą chroniony rynek pracy. Podstawowymi rodzajami przedsiębiorstw na chronionym rynku pracy są zakłady pracy chronionej.

Ich celem jest stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do pracy zarobkowej oraz przygotowanie pracowników do pracy na otwartym rynku i ich przejście do zwykłych zakładów pracy. Osobliwą cechą zatrudnienia na chronionym rynku pracy jest to, iż nie występuje tu konkurencja pomiędzy osobami sprawnymi i niepełnosprawnymi, zaś środowisko pracy dostosowywane jest do psychofizycznych możliwości zatrudnionego.

W latach 2014-2015 liczba zakładów pracy chronionej utrzymywała się na stabilnym poziomie i wyniosła 42, natomiast liczba zatrudnionych osób ogółem oraz zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami uległa redukcji odpowiednio o 0,8% oraz 3,7% i wyniosła: 3 610 zatrudnionych osób ogółem i 2 908 zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami ogółem.

Przyczyny takiego stanu rzeczy należy upatrywać w dokonanej zmianie w zakresie finansowania wynagrodzeń osób z niepełnosprawnościami pracujących na chronionym rynku pracy.

Wsparcie finansowe organizacji pozarządowych

Znaczna część działań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami obejmuje także zlecanie zadań organizacjom pozarządowym.

Tabela 26. Wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w ramach otwartych konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem
Kwota wydatkowana (zł)	*149 637,00	**287 521,61	*1 173 648,48	**1 514 711,21	3125518,30

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu z WPWSON za 2015r.

Objaśnienia:

* w ramach otwartych konkursów ofert

** w ramach konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego

W 2015 roku w ramach konkursów ofert oraz w trybie pozakonkursowym na zadania związane z organizowaniem i prowadzeniem rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami została przekazana organizacjom pozarządowym łączna kwota środków PFRON w wysokości: **1 514 711,21 zł, większa dziesięciokrotnie** w odniesieniu do 2012 roku, w którym przekazano kwotę: 149 637,39 zł na wsparcie ww. zadań w ramach przeprowadzonych konkursów. Tak znaczny wzrost dofinansowania przyczynił się do rozwoju usług w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawy infrastruktury służącej osobom z niepełnosprawnościami w regionie. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż zwiększona została zdolność absorpcji środków przez organizacje pozarządowe w regionie²¹.

2.2 Cel operacyjny 2 – Rozwój usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych

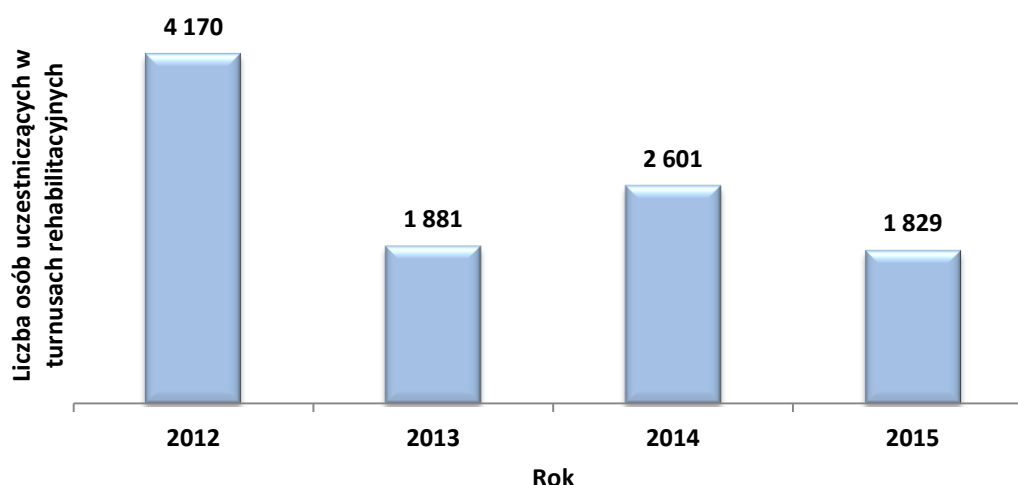
Jak wynika z diagnozy Strategii Polityki Społecznej, osoby z niepełnosprawnościami są w sposób szczególny zagrożone zjawiskiem ekskluzji społecznej. Problem niepełnosprawności bardzo często koreluje z innymi problemami społecznymi takimi jak choćby: ubóstwo, bezrobocie czy długotrwała i ciężka choroba. W obliczu postępujących zmian demograficznych polegających na starzeniu się społeczeństwa należy przypuszczać, iż problem niepełnosprawności dotykał będzie coraz większej liczby osób. W ramach rozwoju usług socjalnych na poziomie regionu promowane były innowacyjne rozwiązania m.in.: asystentura dla osób z niepełnosprawnością, wsparcie w czynnościach dnia codziennego, mieszkania treningowe/wspierane oraz opieka wytchnieniową dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Monitoring rozwoju usług socjalnych oparty jest na danych

²¹ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z monitoringu za 2015 rok „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014 -2020”.

dostępnych w Centralnej Aplikacji Statystycznej. W związku z tym obejmuje wybrane usługi dedykowane tej grupie. W tej części nie uwzględnione zostały usługi opiekuńcze, które zostały omówione w celu operacyjnym: *Wyrównywanie szans w dostępie do usług społecznych*.

Turnusy rehabilitacyjne

Udział w turnusach rehabilitacyjnych stanowi jedną z najatrakcyjniejszych form rehabilitacji społecznej. Turnus rehabilitacyjny jest zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, m.in. przez: nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Wykres 14. Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do udziału w turnusach rehabilitacyjnych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W 2015 roku odnotowano spadek liczby osób, które uzyskały dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w odniesieniu do 2012 roku. Największa liczba osób, które uczestniczyły w turnusach rehabilitacyjnych została odnotowana w 2012 roku (4 170), natomiast najmniejsza w 2015 roku (1 829).

Tabela 27. Wartość dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Wartość dofinansowania (zł)	3 310 366	1 534 825	2 462 239	1 904 008

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W 2015 roku nastąpił ponad dwukrotny spadek liczby osób, które uzyskały dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w odniesieniu do 2012 roku, wynikający ze spadku wartości dofinansowania ww. świadczeń o 42,49% w stosunku do pierwszego roku analizy. W latach 2012-2015 łączna kwota dofinansowania osób z niepełnosprawnościami do udziału w turnusach rehabilitacyjnych wyniosła: **9 211 438,00 zł²²**.

Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowy dom samopomocy jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej działającą na zasadach zadania zleconego samorządom lub organizacjom pozarządowym. Świadczone przez środowiskowe domy samopomocy usługi, to przede wszystkim: praca socjalna, psychoterapia, rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa, usprawnianie oraz organizacja czasu wolnego.

Do zadań środowiskowych domów samopomocy należy przygotowanie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie do funkcjonowania w społeczeństwie. Środowiskowe domy samopomocy zapewniają formy pomocy pół-stacjonarnej takie jak:

- trening umiejętności życia codziennego,
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych,
- terapie zajęciową.

Rozróżnia się trzy typy środowiskowych domów samopomocy:

Typ A - dom dla osób psychicznie chorych, przeznaczony dla osób z przewlekłymi zaburzeniami psychotycznymi, takimi jak np. schizofrenia, zaburzenia schizotypowe, urojeniowe lub schizoafektywne,

Typ B - dom dla osób niepełnosprawnych intelektualnie – upośledzonych umysłowo, przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu głębokim, umiarkowanym i lekkim,

Typ C - dom przeznaczony dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

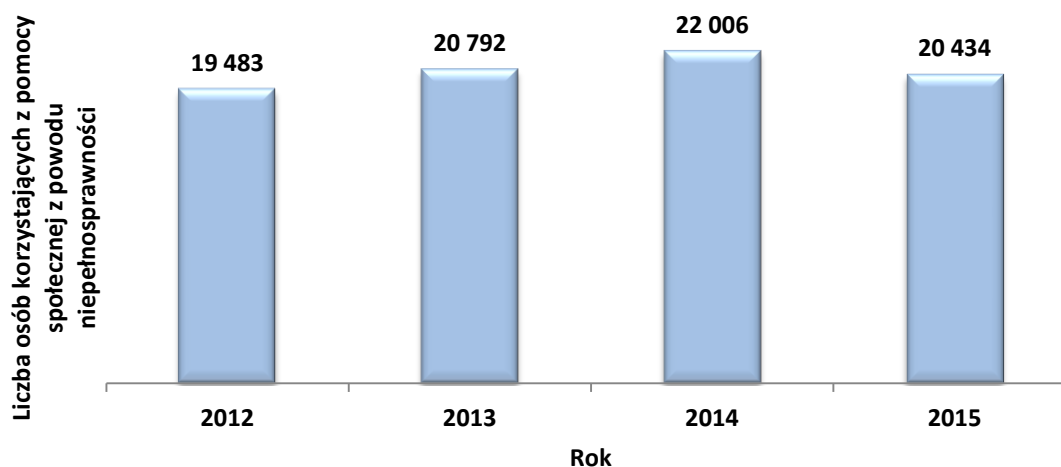
W roku 2015 w regionie liczba środowiskowych domów samopomocy wzrosła o 5, w odniesieniu do 2012 roku. W regionie funkcjonuje najwięcej środowiskowych domów samopomocy typu mieszanego AB (21) i BC (1), po 5 domów typu B i C oraz 4 typu A.

²² Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Liczba miejsc ww. placówkach w roku 2015 ukształtowała się na poziomie 952, w 2012 roku liczba ta była mniejsza o 20% i wynosiła 761 miejsc w placówkach. W ostatnim roku realizacji Programu liczba osób korzystających wyniosła: 1 065 i wzrosła o 14% w odniesieniu do roku 2012, gdzie liczba osób korzystających wynosiła 917. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku, 90 osób oczekiwało na przyjęcie do placówki tj. ponad czterokrotnie więcej niż w 2012 roku (20 osób). Kadra tego typu placówek w regionie w 2015 roku liczyła 326 pracowników i wzrosła o 17% w stosunku do 2012 roku, gdzie liczba pracowników wyniosła 272²³. Wykaz środowiskowych domów samopomocy w regionie świętokrzyskim zawarty jest w załączniku nr 8 (str. 160).

Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Głównym celem systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, który stanowi część szerszego systemu pomocy społecznej jest ułatwianie osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z rehabilitacji, stworzenie warunków dla jej prowadzenia i sprawowanie właściwej opieki w przypadku niezdolności do pracy. Tego typu świadczenia i usługi, realizowane są przez jednostki pomocy społecznej.

Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Analiza danych dotyczących liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w regionie świętokrzyskim wskazuje, iż w okresie od 2012 do

²³ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z monitoringu „Wojewódzkiego Programu poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015”

2014 liczba osób korzystająca z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności rosła, natomiast w 2015 roku odnotowano spadek o 7,1% w odniesieniu do roku 2014.

Rehabilitacja i profilaktyka medyczna osób z niepełnosprawnościami

Jednym z elementów diagnozy i monitoringu Strategii w zakresie rehabilitacji i profilaktyki medycznej osób z niepełnosprawnościami jest analiza danych statystycznych pochodzących ze Świętokrzyskiego Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia. Dane dotyczą zagadnień takich, jak: liczba placówek rehabilitacji medycznej, realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej i uzdrowiskowej oraz stopnia zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczno-pomocniczy.

Zestawienia w tabelach 28 i 29 dotyczą udzielania świadczeń rehabilitacji medycznej. Podstawową metodą pracy w rehabilitacji medycznej jest praca zespołu rehabilitacyjnego przy wykorzystaniu zaplecza medyczno – rehabilitacyjnego.

Tabela 28. Placówki rehabilitacji medycznej w regionie świętokrzyskim.

Wyszczególnienie	Liczba zakładów	
	2014	2015
Oddziały rehabilitacyjne	13	13
Liczba łóżek w oddziałach rehabilitacyjnych	970	1 005
Dzienne oddziały rehabilitacyjne	27	29

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych NFZ Oddział Świętokrzyski.

W roku 2015 liczba oddziałów rehabilitacyjnych w regionie nie uległa zmianie i wyniosła 13. Analizowany okres charakteryzuje się blisko 4% wzrostem liczby łóżek w oddziałach rehabilitacyjnych, w 2014 roku liczba łóżek wyniosła 970, zaś w 2015 liczba ta wyniosła 1 005. Tendencja wzrostowa miała miejsce także w latach wcześniejszych. Korzystnie kształtuje się wskaźnik dotyczący liczby dziennych oddziałów rehabilitacyjnych, w 2015 roku odnotowano wzrost na poziomie 7,4% z 27 do 29 w 2015 roku. Istotnymi elementami w procesie rehabilitacji medycznej są: liczba i dostępność do poradni rehabilitacyjnych i poradni fizykoterapii²⁴.

Tabela 29. Poradnie rehabilitacyjne i fizykoterapii w regionie świętokrzyskim.

	2012	2013	2014	2015
Poradnie rehabilitacyjne	28	26	27	29
Poradnie fizykoterapii	91	103	101	102

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych NFZ Oddział Świętokrzyski.

²⁴ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z monitoringu za 2015 rok „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014 -2020”.

W roku 2015 w regionie świętokrzyskim liczba poradni rehabilitacyjnych wyniosła 29, na przestrzeni lat 2012-2015 odnotowano wzrost o 1 poradnię rehabilitacyjną. Z kolei liczba poradni fizykoterapii na przestrzeni lat 2012-2015 uległa zwiększeniu o 9 poradni i wynosiła 102.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w latach prowadzonej analizy był realizatorem programu finansowanego ze środków przekazywanych poza algorytmem przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pn. „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami II” – obszar A. Celem programu było wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej. Samorząd Województwa realizując program dofinansował zakup sprzętu rehabilitacyjnego. Dzięki realizacji tego programu zwiększyła się dostępność do rehabilitacji dla osób z niepełnosprawnościami. Nowy sprzęt rehabilitacyjny, poszerzył także wachlarz usług specjalistycznych.

W okresie realizacji „Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami II” – obszar A region pozyskał łączną kwotę: 997 227,00 zł, w ramach podpisanych 19 umów przez 17 beneficjentów Samorząd Województwa rozdysponował kwotę: **914 252,00 zł**. Szczegółowe informacje dotyczące liczby beneficjentów i kwot wydatkowanych w ramach realizacji Programu zawarte zostały w załączniku nr 1 str. 142.

2.3 Cel operacyjny 3 – Tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób z niepełnosprawnościami

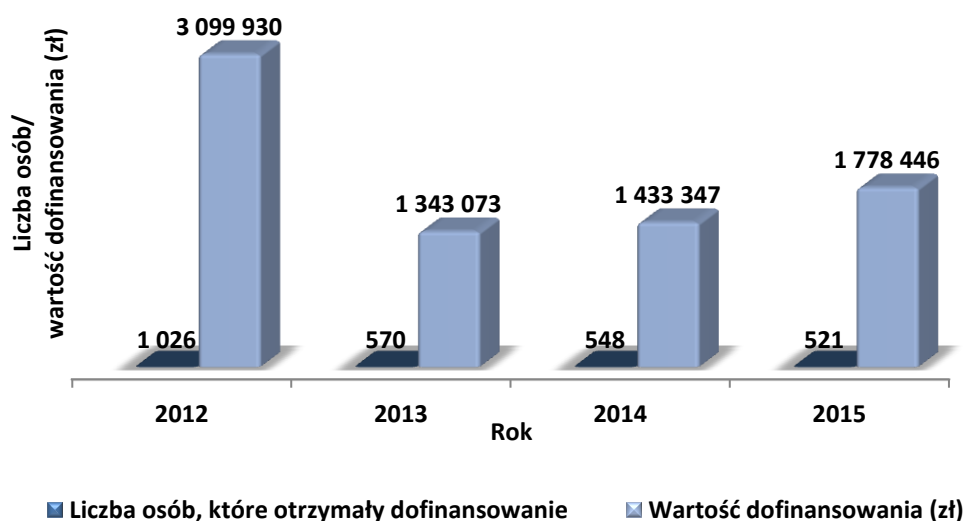
Szeroki wachlarz zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami realizują samorzady powiatowe, są to m.in.: zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane w oparciu o środki finansowe PFRON, jak i zadania mające na celu szeroko rozumianą integrację, a także edukację osób z niepełnosprawnościami²⁵. W tym celu analizie poddane zostały zadania samorządów powiatowych. Odmienny charakter mają zadania realizowane ze środków PFRON na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez Samorząd Województwa. Do zadań z zakresu rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami realizowanych przez Samorząd Województwa należy m.in.: dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994r. *prawo budowlane*, dotyczących obiektów służących

²⁵ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z monitoringu za 2015 rok „Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014 -2020”.

rehabilitacji w związku z potrzebami osób z niepełnosprawnościami, kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej, rehabilitacji zawodowej oraz wsparcia organizacji pozarządowych.

Pomoc w eliminowaniu barier architektonicznych i w komunikowaniu się

W ramach likwidacji barier komunikacyjnych w miejscu zamieszkania dofinansowane są zakupy dla indywidualnych beneficjentów. Dofinansowanie przekazane jest osobom fizycznym (w tym małoletnim), pod warunkiem uzasadnienia potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Wykres 16. Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

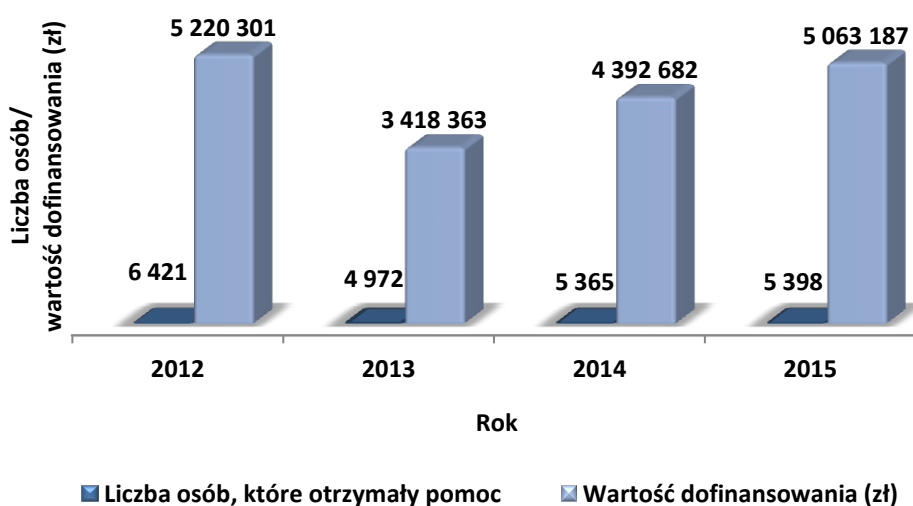
Według danych oceny zasobów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2012-2015 widoczny jest spadek liczby osób, które otrzymały dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się. W roku 2015 w stosunku do 2012 spadek wyniósł 49,2%. Wartości dofinansowania udzielonej pomocy w okresie od 2012 do 2013 roku wykazywały tendencję spadkową, natomiast w 2015 roku wzrosła o 24% w stosunku do roku poprzedzającego i wyniosła 1 778 446,00 zł, jednakże mniej o 1 321 484,00 zł w odniesieniu do 2012 roku, gdzie wartość dofinansowania była najwyższa i wynosiła 3 099 930,00 zł (wykres 16). W latach 2012-2015 świętokrzyskie powiaty na to zadanie przeznaczyły łącznie kwotę: **7 654 796,00 zł**²⁶.

²⁶ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny

Największą kwotę dofinansowania oraz liczbę osób, które otrzymały wsparcie w zakresie: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny odnotowano w 2012 roku. W 2015 roku liczba osób korzystających ze wsparcia osiągnęła wartość 5 398 i była mniejsza o 15,9% w odniesieniu do 2012 roku. W okresie od 2013 do 2015 roku liczba osób, które otrzymały ww. wsparcie oraz kwota dofinansowania systematycznie wzrastała (wykres 17).

W czteroletniej okresie analizy powiaty na to zadanie przeznaczyły łącznie: **18 095 133,00 zł**, dofinansowanie trafiło do 22 156 mieszkańców świętokrzyskiego²⁷. Zaangażowanie tak wysokich środków na to zadanie świadczy o dużym zapotrzebowaniu beneficjentów na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

Wykres 17. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w zakresie: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

W 2015 roku w regionie funkcjonowało 26 warsztatów terapii zajęciowej; jedynie 4 z nich prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego. Liczba uczestników WTZ w 2015 roku wyniosła: 1 120 osoby i zwiększyła się o 10,8% w odniesieniu do 2012

²⁷ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

roku, w którym funkcjonowało 25 warsztatów terapii zajęciowej, a w zajęciach uczestniczyło 999 osób (tabela 30).

Tabela 30. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania WTZ ze środków PFRON na podstawie algorytmu w regionie świętokrzyskim w latach 2012–2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Kwota wydatkowana (zł)	15 960 425	15 960 443	16 581 970	17 366 806
Liczba uczestników WTZ	999	1 026	932	1 120

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W latach 2012–2015 w regionie o 8,1% wzrosła kwota wydatkowana ze środków PFRON na dofinansowanie kosztów tworzenia i działania WTZ. W 2015 roku odnotowujemy największą liczbę uczestników WTZ, jak również wzrost przyznanych dla regionu środków PFRON wg algorytmu o 8% w odniesieniu do 2012 roku. W latach objętych monitoringiem Strategii samorządu powiatowe wydatkowały na dofinansowanie kosztów tworzenia i działania WTZ kwotę: **65 869 644,00 zł**.

Zakłady Aktywności Zawodowej

W 2015 roku funkcjonowały 4 zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim, zatrudniając łącznie 176 osób z niepełnosprawnościami, natomiast 61 osób stanowił personel. Analiza danych wykazuje, iż liczba uczestników ZAZ w okresie objętym monitoringiem systematycznie rosła, w tym odnotowano blisko dziesięciokrotny wzrost stanu zatrudnienia osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono: autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną (tabela 31).

Tabela 31. Liczba uczestników ZAZ, w tym stan zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Zatrudniony personel w ZAZ	35	48	48	61
Liczba uczestników z niepełnosprawnościami w ZAZ	88	128	135	176
w tym stan zatrudnienia w ZAZ osób z zaburzeniami psychicznymi	6	34	49	59

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W okresie analizy nastąpił 50% wzrost liczby uczestników zakładów aktywności zawodowej z 88 w 2012 roku do 176 w 2015. 42,6% wzrost zatrudnienia w ZAZ to wynik utworzenia przez Samorząd Województwa 2 nowych ZAZ w mieście Kielce. W latach 2012-2015 Samorząd Województwa ze środków PFRON dofinansował koszty utworzenia i działania ZAZ na łączną kwotę: **11 458 215,00 zł** (tabela 32).

Tabela 32. Dofinansowanie przez Samorząd Województwa ze środków PFRON kosztów utworzenia i działania ZAZ w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015 (dane w zł).

ZAZ	2012	2013	2014	2015	Razem (zł)
Styków ¹⁾	1 205 522	1 392 319	1 461 632,73	1 238 475,98	5 297 950
Końskie ²⁾	740 000	948 255	772 375	795 500	3 256 130
Caritas Kielce ³⁾	-	644 221	740 000	826 414,02	2 210 635
Nadzieja Rodzinie w Kielcach ⁴⁾	-	-	-	693 500	693 500
Razem (zł)	1 945 522	2 984 795	2 974 008	3 553 890	11 458 215

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Objaśnienia:

¹⁾ZAZ Styków – utworzony w 2001 r.

²⁾ZAZ Końskie – utworzony w 2006 r.

³⁾ZAZ Caritas – utworzony w 2013 r.

⁴⁾ZAZ Nadzieja Rodzinie – utworzony w 2014 r.

W latach 2012-2015 wzrosła kwota dofinansowania zakładów aktywności zawodowej ze środków PFRON o **45,26%** z 260 669,42 zł w 2012 roku do **509 463,11 zł** w 2015 roku. W czteroletnim okresie analizy z budżetu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego przeznaczono w sumie: **1 268 085,21 zł**. Stworzone zostały warunki rehabilitacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w ZAZ w regionie świętokrzyskim.

Ustawa rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r., nałożyła na samorzady województw dofinansowanie robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów.

Tabela 33. Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w latach 2012 – 2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem
Przeznaczona kwota dofinansowania robót bud. ze środków PFRON (zł)	1 313 442	872 749	880 448	1 030 000	4 096 639,00
Kwota dofinansowania dla obiektów(zł)	1 313 387,71	872 748,55	911 438	900 658	3 998 232,26
Liczba umów i obiektów	8	7	6	4	25

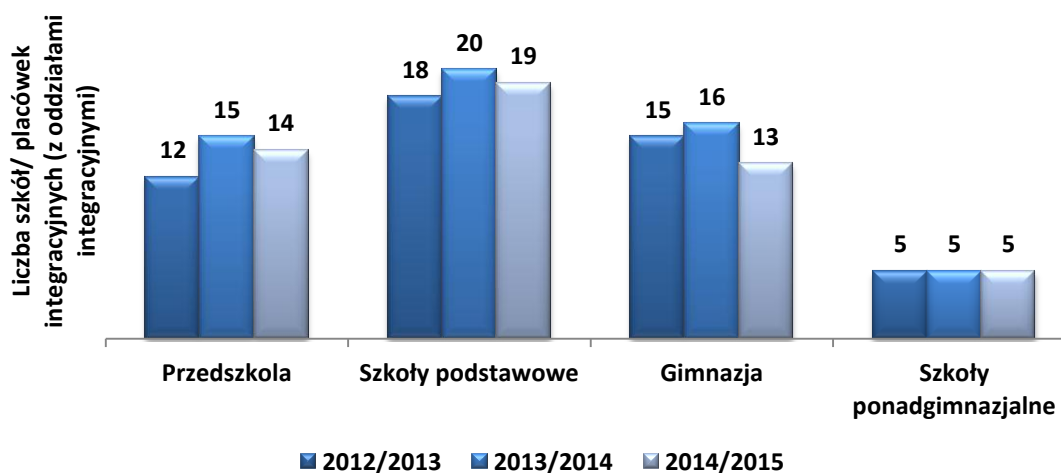
Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu z WPWSON za 2015r.

W zakresie dofinansowania robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w latach

2012-2015 zawarł łącznie 25 umów na łączną kwotę: **3 998 232,26 zł**. Działania te przyczyniły się do wyeliminowania trudnień dla osób z niepełnosprawnościami w obiektach służących rehabilitacji. Szczegółowe dane zawiera załącznik nr 2 na stronie 143.

Szkoły i placówki integracyjne

W regionie świętokrzyskim w roku szkolnym 2013/2014 funkcjonowało łącznie 57 szkół i placówek integracyjnych z oddziałami integracyjnymi. Ten model edukacji jest procesem wspólnego kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z ich zdrowymi rówieśnikami, wymaga zabezpieczenia wsparcia: technicznego, metodycznego, psychospołecznego, organizacyjnego wynikającego z niepełnosprawności. Edukacja integracyjna powinna zapewniać poczucie przynależności dzieci zdrowych i niepełnosprawnych do danej społeczności szkolnej.

Wykres 18. Liczba szkół/placówek integracyjnych (z oddziałami integracyjnymi) w roku szkolnym 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 w regionie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Kielcach.

W roku szkolnym 2014/2015 najwięcej szkół z oddziałami integracyjnymi w regionie świętokrzyskim odnotowano na poziomie szkół podstawowych (19) zaś najmniej w szkołach ponadgimnazjalnych (5).

W regionie świętokrzyskim największą liczbę przedszkoli (15), szkół podstawowych (20) oraz gimnazjów (16) z oddziałami integracyjnymi odnotowano w roku szkolnym 2013/2014²⁸. W okresie monitoringu liczba szkół ponadgimnazjalnych z placówkami integracyjnymi utrzymywała się na stałym poziomie (5).

²⁸ Dane opracowane zostały na podstawie informacji z Kuratorium Oświaty w Kielcach.

3. Efektywny system polityki społecznej

3.1 Cel operacyjny 1 – Systematyczne diagnozowanie problemów społecznych oraz planowanie strategiczne w obszarze polityki społecznej

Jednym z najistotniejszych zadań spoczywającym na Samorządzie Województwa oraz samorządach powiatowych i gminnych jest kreowanie polityki społecznej służącej rozwiązywaniu oraz łagodzeniu występujących problemów społecznych. Wielość i złożoność problemów społecznych, dotyczących społeczności lokalne, wymaga spójnych i skoordynowanych działań samorządów, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, placówek oświatowych, placówek kultury, instytucji ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. W tym celu konieczne jest wypracowanie dokumentów planistycznych takich, jak: strategie, programy, plany itp.

Podstawę do opracowania na poziomie regionu Strategii oraz programów w zakresie polityki społecznej stanowi *ustawa o pomocy społecznej* z dnia 12 marca 2004 roku, która opracowanie i aktualizowanie Strategii oraz programów „wpisuje” w katalog zadań własnych Samorządu Województwa.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego posiada opracowane całościowe instrumentarium programowe wynikające z *ustawy o pomocy społecznej*, a także odrębnych aktów prawnych takich, jak:

- *ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*,
- *ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*,
- *ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*,
- *ustawa o ochronie zdrowia psychicznego*²⁹.

Opracowane zostały:

- Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017.
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017.
- Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020.

²⁹ *Kierunki Rozwoju Samorządowej Polityki Społecznej, Przewodnik po dokumentach strategicznych i programowych polityki społecznej w regionie świętokrzyskim.*

- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w regionie świętokrzyskim na lata 2014-2020.
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016.
- Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018.
- *Program Współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi.
- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Świętokrzyskim do 2020 roku.
- **Wojewódzki program poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015.
- **Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku.

Realizując zapisy *ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* z dnia 24 kwietnia 2003 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej każdego roku opracowuje „Program Współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi”. Roczny program współpracy jest wynikiem wieloletnich doświadczeń w tym obszarze.

Ponadto Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej stosując się do wytycznych resortowego Ministerstwa opracował „Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Świętokrzyskim do 2020 roku”.

W wyniku zdiagnozowanych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i osób starszych zostały opracowane 2 programy fakultatywne: „Wojewódzki program poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015” oraz „Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku”.

Dokumenty wyznaczają kierunki pracy Samorządu Województwa ze społecznościami lokalnymi w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Poprzez zapisy konkretnych działań w programach sygnalizowana jest konieczność zmian rozwiązań już funkcjonujących i udoskonalany jest system pomocy społecznej w regionie.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego

Ocena zasobów pomocy społecznej to narzędzie, dzięki któremu można monitorować szereg działań realizowanych w ramach gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania

* Program opracowywany co roku.

** Programy fakultatywne.

problemów społecznych oraz Strategii Polityki Społecznej obowiązującej na szczeblu regionu, a także działań realizowanych w ramach programów z obszaru polityki społecznej. Realizacja tego zadania wymaga pozyskania wielu niezbędnych danych ze wszystkich szczebli samorządu terytorialnego i podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wypełniając zapisy *ustawy o pomocy społecznej* dokonuje corocznie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego.

Zgodnie z ustawowym obowiązkiem gminy, powiaty i Samorząd Województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. W świetle wymagań ustawy „ocena” obejmuje w szczególności dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej, infrastrukturę społeczną, kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej sporządza **Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego** na podstawie raportów przygotowanych przez świętokrzyskie gminy oraz powiaty, z uwzględnieniem kwestii i problemów społecznych wynikających z przyjętej Strategii.

Ocena zasobów pomocy społecznej stanowi podstawowe narzędzie w zakresie monitorowania Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 oraz regionalnych programów z obszaru polityki społecznej.

Skuteczność i efektywność rozwiązań problemów społecznych opiera się na zasobach, możliwościach i potencjale samorządowej polityki społecznej. Wiedza o zasobach pomocy społecznej regionu stanowi wyzwanie dla samorządowej polityki społecznej.

Dokumenty strategiczne i programowe z obszaru polityki społecznej świętokrzyskich gmin i powiatów

Aby realizować spójną i długofalową politykę społeczną w regionie i odnosić się do najważniejszych potrzeb społecznych w obszarach szczególnie wrażliwych z uwzględnieniem lokalnej specyfiki należy dążyć do opracowania i wdrażania programów branżowych na szczeblu gmin i powiatów. Programy określają swoiste mechanizmy współpracy ze społecznościami lokalnymi. Poprzez animację społeczną mogą stać się sprawdzoną metodą angażowania obywateli w sprawy publiczne. Poprzez konkretne działania w programach sygnalizujemy konieczność zmian systemowych i „modelujemy” system

pomocy społecznej w regionie. Programy wskazują konieczne obszary interwencji i kierunki usług socjalnych zapobiegając izolacji i marginalizacji mieszkańców naszego regionu.

Programy wyznaczają rytm zmian. Zestawienia tabelaryczne stanowiące załącznik nr 3 i 4 (str. 146 i 151) prezentują szczegółową analizę realizacji opracowanych w czteroletnim okresie monitoringu programów „branżowych” opracowanych przez gminy i powiaty. Zebrane dane wskazują, iż strefą znacznych deficytów jest obszar programowania strategicznego gmin i powiatów w zakresie ograniczenia skutków wykluczenia społecznego. Tym samym samorządy gmin i powiatów są niedostatecznie przygotowane do nowego okresu programowania obejmującego lata 2014-2020. Bardzo duże deficyty w opracowaniu programów uniemożliwiają systemowe rozwiązanie problemów społecznych na szczeblu lokalnym, co rzutuje na działania pomocowe na szczeblu powiatu, a tym samym na regionalną politykę społeczną. To właśnie programy uświadamiają ogółowi istniejące problemy i oczekiwania społeczne.

Tabela 34 i 35 prezentuje liczbę programów opracowanych przez świętokrzyskie gminy i powiaty w latach 2013-2015 wraz z odsetkiem gmin i powiatów realizujących programy z zakresu polityki społecznej.

Tabela 34. Programy opracowane przez świętokrzyskie gminy w latach 2013-2015.

Lp.	Rok	2013	2014	2015
1.	Program pomocy społecznej	5	4	4
		(4,9%)	(3,9%)	(3,9%)
2.	Program wspierania rodziny	47	58	62
		(46,0%)	(56,8%)	(60,7%)
3.	Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka	4	5	5
		(3,9%)	(4,9%)	(4,9%)
4.	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi*	71	69	72
		(69,6 %)	(67,6%)	(70,5%)
5.	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie/ ochrony ofiar przemocy w rodzinie	88	96	96
		(86,2%)	(94,1%)	(94,1%)
6.	Program na rzecz osób starszych (fakultatywny)**	1	6*	1
		(0,9%)	(5,8%)	(0,9%)

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych ankietowych.

*roczny program,

**brak danych dotyczący okresu obowiązywania programu.

Tabela 35. Programy opracowane przez świętokrzyskie samorządy powiatowe w latach 2013-2015.

Lp.	Rok	2013	2014	2015
1.	Program pomocy społecznej	3	3	2
		(21%)	(21%)	(14%)
2.	Program pomocy dziecku i rodzinie	5	1	0
		(35%)	(7%)	(0%)
3.	Program rozwoju pieczy zastępczej	13	14	14
		(92%)	(100%)	(100%)
4.	Program przeciwdziałania przemocy	12	14	14
		(85%)	(100%)	(100%)
5.	Program wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze	1	1	1
		(7%)	(7%)	(7%)
6.	Program integracji osób i rodzin szczególnego ryzyka	1	2	3
		(7%)	(14%)	(21%)
7.	Przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy	6	6	5
		(42%)	(42%)	(35%)
8.	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi	11	11	9
		(78%)	(78%)	(64%)
9.	Program pomocowy na rzecz osób starszych fakultatywny	1	1	1
		(7%)	(7%)	(7%)

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych ankietowych.

3.2 Cel operacyjny 2 – Wprowadzanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach wprowadzania i wspierania innowacyjnych rozwiązań, promowania dobrych praktyk w zakresie pomocy społecznej realizował: badania społeczne o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, konferencje, studia podyplomowe i specjalizacje, szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, a także inne działania.

Działania Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w zakresie badania i monitorowania wybranych problemów społecznych na poziomie regionalnym

W roku 2010 w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej utworzone zostało Obserwatorium Integracji Społecznej w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”. W 2014 roku Obserwatorium Integracji Społecznej w ramach współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich zrealizowało 4 badania ogólnopolskie z zakresu:

- efektywności pomocy społecznej,
- współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami,

- wsparcia rodzin i profilaktyki instytucjonalnej,
- kontraktu socjalnego.

W okresie prowadzonego monitoringu Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przeprowadził 13 badań społecznych w regionie. Po raz pierwszy na szczeblu regionu Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zainicjował rozwiązywanie problemów społecznych poprzez badania społeczne, gdyż świat nauki nie zajmował się prowadzeniem systematycznych badań społecznych na szczeblu regionu. W ten sposób udało się wypełnić lukę informacyjną w zakresach tematycznych stanowiących podstawę diagnostyczną do wyznaczenia kierunków interwencji na najbliższe lata.

Tabela 36. Wykaz badań społecznych przeprowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.

Lp.	Badania społeczne:	Rok
1.	„Instytucje wobec osób starszych”.	2012
2.	„Wolontariat w obszarze pomocy społecznej”.	
3.	„Sytuacja, potrzeby i możliwości osób niepełnosprawnych”.	
4.	„Zjawisko agresji w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz środowisku rodzinnym”.	2013
5.	„Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego”.	
6.	„Sytuacja i potrzeby osób starszych w województwie świętokrzyskim”.	
7.	„Sytuacja społeczno-ekonomiczna rodzin z dziećmi w województwie świętokrzyskim”.	2014
8.	„Migracje zarobkowe w województwie świętokrzyskim”.	
9.	*„Efektywność pomocy społecznej w gminach wiejskich”.	
10.	*„Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”.	
11.	*„Profilaktyka instytucjonalna”.	
12.	*„Kontrakt socjalny w praktyce”.	2015
13.	„Przemoc w rodzinie w opinii mieszkańców województwa świętokrzyskiego”.	

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

*Badania regionalne i ogólnokrajowe

Wyniki 5 badań społecznych zostały opublikowane, były to:

- „Zjawisko agresji w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz środowisku rodzinnym województwa świętokrzyskiego”,

- „Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego – diagnoza społeczeństwa obywatelskiego”,
- „Sytuacja i potrzeby osób starszych w województwie świętokrzyskim raport z badania przeprowadzonego w 2013r.”
- „Sytuacja społeczno-ekonomiczna rodzin z dziećmi w województwie świętokrzyskim raport z badania przeprowadzonego w 2014r.”
- „Migracje zarobkowe w województwie świętokrzyskim raport z badania przeprowadzonego w 2014r.”

W ten sposób Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej realizował zadania upowszechniania i informowania oraz inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.

Konferencje

W latach 2012-2015 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował 15 konferencji w których udział wzięło łącznie 1 985 uczestników. Tematykę konferencji prezentuje tabela 37.

Tabela 37. Tematyka konferencji organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.

Lp.	Konferencje:	Rok
1.	„Ekonomia społeczna szansą dla zagrożonych wykluczeniem społecznym. Inauguracja roku spółdzielczości”.	2012
2.	„RAZEM przeciw PRZEMOCY”.	
3.	„Jesień życia –bariery czy wartość” w ramach Świętokrzyskich Dni Profilaktyki – inaugurującej obchody Międzynarodowego Roku Aktywności Osób Starszych i Integracji Międzypokoleniowej.	
4.	„Nie – dla ubóstwa i wykluczenia społecznego” w ramach Europejskiego Roku walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym.	
5.	„Rozwój przedsiębiorczości społecznej”.	
6.	„Sytuacje kryzysowe współczesnej rodziny”.	2013
7.	„Kryzys rodziny – źródła i interwencja” konferencja inaugurująca Świętokrzyskie Dni Profilaktyki.	
8.	„Ekonomia społeczna, jako narzędzie zapobiegania wykluczeniu społecznemu”.	
9.	„Dobre praktyki w zakresie współpracy OPS/PUP”.	
10.	„Zjawisko agresji w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz środowisku rodzinnym”.	
11.	„Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego”.	
12.	„Finansowanie zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień, a ich efektywność ”.	2014

13.	„Sytuacja i potrzeby osób starszych w województwie świętokrzyskim”.	
14.	„Rola władz samorządowych w kształtowaniu lokalnej polityki w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych” przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	2015

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Studia podyplomowe, szkolenia

Jednym z działań realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach realizacji Strategii Polityki Społecznej był projekt systemowy pn.: „Edukacja receptą na lepsze jutro”, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII, Działanie 7.1 – *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji*; Poddziałanie 7.1.3 – *Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej*. W ramach podnoszenia kwalifikacji kadr jednostek pomocy i integracji społecznej w formach szkoleniowych zrealizowane zostały studia podyplomowe i specjalizacje z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz II stopnia specjalizacji, które w 2014 roku ukończyło łącznie: 368 osób (tabela 38).

Tabela 38. Wykaz studiów podyplomowych i specjalizacji organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015 w ramach projektu systemowego.

Lp.	Studia podyplomowe i specjalizacje:	Rok
1.	Zarządzanie Instytucjami Pomocy Społecznej.	2013
2.	Administracja i Zarządzanie dla Kadry Kierowniczej Administracji Publicznej.	
3.	Ekonomia Społeczna.	
4.	„Zarządzanie polityką społeczną”.	2014
5.	„Zarządzanie funduszami europejskimi”.	
6.	„Zarządzanie instytucjami pomocy społecznej”.	
7.	„Pomoc psychologiczna i interwencja kryzysowa”.	
8.	„Asystent rodziny”.	
9.	„Mediacje, alternatywne metody rozwiązywania sporów”.	
10.	„Konflikty i mediacje rodzinne”.	
11.	„Ekonomia społeczna”.	
Specjalizacje:		
1.	z zakresu organizacji pomocy społecznej i II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.	2014

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Szkolenia

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015 zorganizował 45 cykli szkoleń z podziałem na bloki tematyczne w których udział wzięło łącznie: 4 357 osób. W ramach projektu systemowego „Edukacja szansą na lepsze jutro” przeprowadzane zostały

szkolenia specjalistyczne w 7 modułach tematycznych. Głównym działaniem projektu było wsparcie szkoleniowe, które zostało skierowane do wszystkich pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej w regionie świętokrzyskim. Szkolenia najczęściej realizowane były w formie dwudniowych zjazdów. Ze względu na różnorodność tematyki szkolenia pogrupowane zostały w moduły tematyczne (tabela 39).

Tabela 39. Wykaz szkoleń organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015 – projekt systemowy.

Lp.	Moduły tematyczne:	Rok
1.	Przeprowadzenie superwizji dla prac lecznictwa odwykowego.	2012
2.	z zakresu terapii uzależnień dotyczące dialogu motywującego dla pracowników placówek odwykowych z terenu województwa świętokrzyskiego.	
3.	„Systemowe podejście w pracy z rodziną”.	
4.	„Asysta rodzinna”.	
5.	„Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w świetle nowych przepisów prawa”.	
6.	„Wydawanie decyzji w oparciu o znowelizowane akty prawne”.	
7.	„Budowanie relacji z mediami - Public Relations w pomocy społecznej”.	
8.	„Zamówienia publiczne do 14 tys. Euro w świetle zasad dyscypliny finansów publicznych”.	
9.	dla członków Zespołów Interdyscyplinarnych.	2012-2013
10.	„Interwencja alkoholowa jako forma zapobiegania przemocy domowej”.	
11.	z zakresu pisanie ofert w ramach otwartego konkursu ofert dla NGO's.	
12.	„Superwizja w pracy socjalnej”.	
13.	„Identyfikacja potrzeb klientów Pomocy Społecznej i projektowanie dla nich wsparcia aktywizacyjnego”.	
14.	„Zasady opieki i komunikacji z mieszkańcem z zaburzeniami procesów poznawczych i otepiennych”.	
15.	„Formy i metody aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych”.	
16.	„Praca z trudnym klientem: Metody pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną”.	
17.	„Szkolenia uzupełniające dla Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych” w ramach projektu.	
18.	„Komplementarne wsparcie osób bezrobotnych”.	
19.	Przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci adresowane do pracowników wsparcia dziennego.	2013
20.	„Praca z osobami stosującymi przemoc”.	
21.	„Szkolenie dla pracowników świetlic socjoterapeutycznych”.	
22.	„Program aktywności lokalnej jako narzędzie aktywnej integracji”.	

23.	„Metody pracy z rodzicami – integracja emocjonalna, integracja partnerska, kompetencje rodzicielskie”.	2013
24.	„Zaburzenia psychiczne osób starszych”.	
25.	„Seksualność osób niepełnosprawnych intelektualnie”.	
26.	„Komunikacja interpersonalna”.	
27.	„Seminarium dotyczące nowoczesnej pracy socjalnej”.	
28.	„Akademia Ekonomii Społecznej”.	
29.	Wypracowywanie dobrych praktyk współpracy i partnerstwa OPS i PUP”.	
30.	„Wspólny klient – Wspólne wyzwania”.	
31.	Przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci adresowane do pracowników wsparcia dziennego.	2014
32.	„Standaryzacja w pomocy społecznej”.	
33.	„Zaproszenie do superwizji”.	
34.	„Budowanie relacji z mediami - Public Relations w pomocy społecznej”.	
35.	„Standaryzacja w pomocy społecznej”.	
36.	Szkolenia dla Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	
37.	Praca z rodziną metodą genogramu, sytuacji kryzysowych w rodzinie.	
38.	Metody pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnymi.	
39.	Aktywizacja osób starszych.	
40.	Doskonalenie warsztatu pracownika socjalnego w zakresie komunikacji interpersonalnej i wypalenia zawodowego, kontroli zarządczej.	
41.	Przeciwdziałanie przemocy skierowane do członków Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych.	2015
42.	Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	
43.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa kadry pomocy i integracji społecznej.	
Szkolenia specjalistyczne (tematyka):		
1.	„Mediacje rodzinne”.	2012
2.	„Kurs kwalifikacyjny – metoda ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne”.	2014
3.	„FASD – diagnoza, terapia, stymulacja rozwoju dziecka”.	
4.	„Pomoc psychologiczna dla osób po stracie dziecka, interwencja kryzysowa”.	
5.	„Interwencja kryzysowa jako metoda pracy z rodziną biologiczną w trudnej sytuacji”.	
6.	„Skala Monachijska”.	
7.	„Zaburzenia i zakłócenia rozwojowe”.	
8.	Trening umiejętności społecznych oraz kurs specjalistyczny „mediacje rodzinne” dla pracowników ŚDS.	

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Warsztaty

W latach 2012-2015 przeprowadzono 11 warsztatów, w których udział wzięło łącznie 493 osób. W 2013 roku w ramach działalności Obserwatorium Integracji Społecznej zorganizowano szkolenie warsztatowe dotyczące cyberprzemocy. W 2014 roku Oddział Polityki Społecznej zrealizował 2 warsztaty dedykowane działaniom organizacji pozarządowych. W 2015 roku w ramach projektu systemowego pn.: „Współpraca i kwalifikacje kadr gwarancją skutecznej pomocy” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII, Działanie 7.1 – Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji; Poddziałanie 7.1.3 – Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej zorganizowano łącznie 8 warsztatów (tabela 40).

Tabela 40. Wykaz warsztatów organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.

Lp.	Warsztaty (tematyka):	Rok
1.	„Jak reagować na cyberprzemoc?”	2013
2.	Szkoleniowe dla przedstawicieli organizacji pozarządowych dotyczących prawidłowości konstruowania ofert: przygotowanie prezentacji.	2014
3.	Funduszu Inicjatyw Obywatelskich dla NGO’s.	
4.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób opuszczających zakłady karne.	2015
5.	Metody twórczej pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie.	
6.	Sposoby negocjacji i radzenia sobie z psychomanipulacją klienta pomocy społecznej.	
7.	Rozpoznawanie symptomów molestowania seksualnego – diagnoza i interwencja.	
8.	Bezpieczna interwencja podczas wykonywania zadań służbowych z elementami samoobrony.	
9.	Uzależnienia wśród dzieci i młodzieży – diagnoza i interwencja.	
10.	Budowanie partnerstwa międzyinstytucjonalnego.	
11.	Współpraca OPS i PUP.	

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Wizyty studyjne

W okresie prowadzonego monitoringu Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował **8 wizyt studyjnych**. W 2012 i 2013 roku zorganizowano 2 wizyty studyjne o tematyce: „Dobre praktyki ekonomii społecznej na Opolszczyźnie”. W wizytach studyjnych uczestniczyło łącznie: 62 osoby. Celem wizyt studyjnych było poznanie dobrych praktyk ekonomii społecznej, zapoznanie z funkcjonowaniem KIS, CIS, spółdzielni socjalnych oraz podmiotów ekonomii społecznej w województwie opolskim.

W 2013 roku w Krakowie zorganizowane zostały 2 wizyty studyjne nt. „Rozwiązania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną”. W wizytach studyjnych o tej tematyce uczestniczyły: 63 osoby, ich celem było poznanie dobrych praktyk w zakresie wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem. Podczas wizyty zaprezentowane zostały programy realizowane na rzecz dziecka i rodziny m. in. w zakresie asystentury rodzinnej, rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej oraz opieki instytucjonalnej.

W ramach bloku tematycznego „Wspólny klient – Wspólne wyzwania” realizowanego w projekcie systemowym pn.: „Edukacja receptą na lepsze jutro” w 2013 roku zorganizowano 2 wizyty studyjne dla 70 uczestników, którzy poznali dobre praktyki współpracy i partnerstwa OPS i PUP w Małopolsce.

W 2014 roku zorganizowano 2 wizyty studyjne w Małopolsce o tematyce: „Rozwiązań z zakresu systemu pomocy osobom starszym” dla 70 uczestników, którzy poznali innowacyjne rozwiązanie i nowe formy pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Tabela 41. Wizyty studyjne zorganizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.

Lp.	Wizyty studyjne:	Liczba uczestników	Rok
1.	„Dobre praktyki Ekonomii Społecznej na Opolszczyźnie” - 2 wizyty studyjne.	62	2012-2013
2.	„Rozwiązania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną” - 2 wizyty studyjne.	63	2013
3.	„Wspólny klient – Wspólne wyzwania” – wizyta w PUP w Olkuszu oraz OPS w Kluczach – 2 wizyty studyjne.	70	
4.	„Rozwiązania z zakresu systemu pomocy osobom starszym” - 2 wizyty studyjne.	70	2014

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W sumie we wszystkich wizytach studyjnych zorganizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej uczestniczyło łącznie: **265 osób**.

Inne działania w zakresie pomocy społecznej

W latach 2013-2014 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował 2 kongresy organizacji pozarządowych. W ramach zadań realizowanych przez Obserwatorium Integracji Społecznej odbyły się konsultacje w celu wdrożenia jednolitego narzędzia do realizacji oceny zasobów pomocy społecznej.

W 2014 roku w ramach projektu systemowego „Edukacja szansą na lepsze jutro” zrealizowano kurs specjalistyczny „Skuteczna interwencja kryzysowa”. W 2012 i 2015 roku odbyły się również narady dla kierowników i pracowników lecznictwa odwykowego oraz dla

kadry kierowniczej PCPR. W 2014 roku zorganizowane zostało seminarium nt.: „Problemu alkoholowego mieszkańców Domów Pomocy Społecznej”.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej każdego roku organizuje Plebiscyt „Świętokrzyski Anioł Dobroci”, którego celem jest zwrócenie szczególnej uwagi na pracę wykonywaną przez ludzi w różnych instytucjach pomocy i integracji społecznej oraz organizacjach pozarządowych niosących pomoc. Statuetka „Świętokrzyskiego Anioła Dobroci” jest przyznawana w kategorii indywidualnej i zespołowej.

W latach 2012-2015 w ramach Plebiscytu wręczonych zostało **5 statuetek** „Świętokrzyskiego Anioła Dobroci” oraz **7 wyróżnień** dla pracowników instytucji i organizacji działających w zakresie pomocy społecznej. Plebiscyt ma za zadanie inspirować świętokrzyskie służby społeczne do niestandardowego pomagania.

3.3 Cel operacyjny 3 – Ograniczanie niekorzystnych tendencji w sferze ludnościowej i rodzinnej

Problemy demograficzne województwa świętokrzyskiego zostały określone na poziomie regionalnych dokumentów Strategicznych: Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 oraz Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020. W diagnozie opracowanej na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa określono, iż: *Sytuacja demograficzna w województwie świętokrzyskim należy do jednej z najbardziej niekorzystnych w kraju i wskazuje na istotną i narastającą barierę w rozwoju społeczno-gospodarczym. W województwie zaznaczają się **bardziej zaawansowane niż w innych, polskich regionach procesy depopulacji, dezurbanizacji i starzenia się ludności**, których szczególnie niekorzystne oddziaływanie odczuwalne będzie właśnie w regionie świętokrzyskim wcześniej niż na innych obszarach Polski.* W niniejszym podrozdziale przedstawiony został zbiór działań, które w dłuższym horyzoncie mają przyczynić się do ograniczenia niekorzystnych tendencji w sferze ludnościowej i rodzinnej.

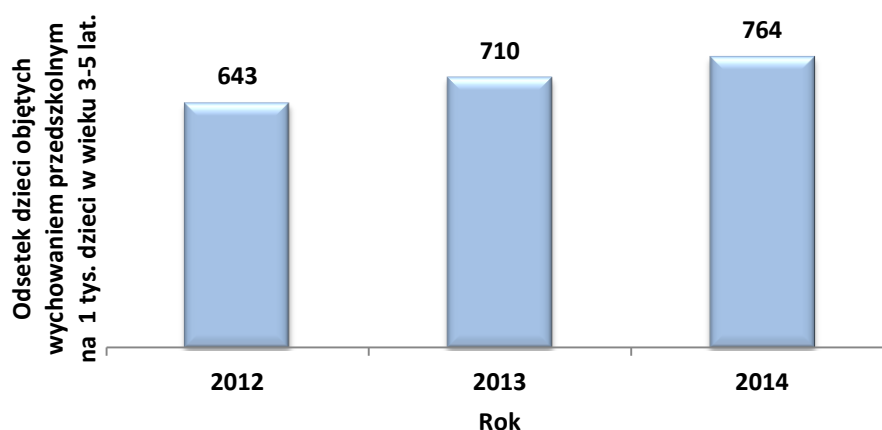
Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat.

Wychowanie przedszkolne może być realizowane w czterech typach placówek: przedszkolach, oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz w ramach tzw.

innych form wychowania przedszkolnego na które składają się punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego.

Umożliwienie tworzenia punktów przedszkolnych lub zespołów wychowania przedszkolnego ma na celu zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej dzieciom z różnych środowisk, zarówno wielkomiejskich, jak i wiejskich. Podstawowym kryterium odróżniającym obie formy jest częstotliwość prowadzonych w nich zajęć. Czas pracy zespołu lub punktu powinien być elastyczny, uzależniony od lokalnych potrzeb i możliwości, dostosowany do liczebności grupy dzieci oraz do potrzeb i oczekiwań rodziców, aby zapewnić możliwość zrealizowania wymagań, wynikających z podstawy programowej wychowania przedszkolnego³⁰.

Wykres 19. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym/ dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza zebranych danych wykazuje, iż w latach 2012-2014 odsetek dzieci w wieku od 3 do 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w świętokrzyskich placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci systematycznie wzrastał. W 2014 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł o 15,8% w odniesieniu do 2012 roku (wykres 19).

W latach 2012-2015 odnotowano także tendencję wzrostową w liczbie: żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych oraz świetlic dla dzieci i młodzieży. Szczegółowa analiza danych zawarta jest w diagnozie celu strategicznego pierwszego – Efektywny system wsparcia rodziny oraz rodzicielstwa zastępczego.

³⁰ www.men.gov.pl

Sytuacja mieszkaniowa

W 2014 roku warunki mieszkaniowe w regionie świętokrzyskim uległy znacznej poprawie w porównaniu z poprzednimi latami, co znajduje odzwierciedlenie w zasobach mieszkaniowych oraz w wartościach wskaźników ilustrujących przeciętną: liczbę izb w mieszkaniu, przeciętną powierzchnię użytkową jednego mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na osobę, liczbę osób przypadającą na mieszkanie i na izbę.

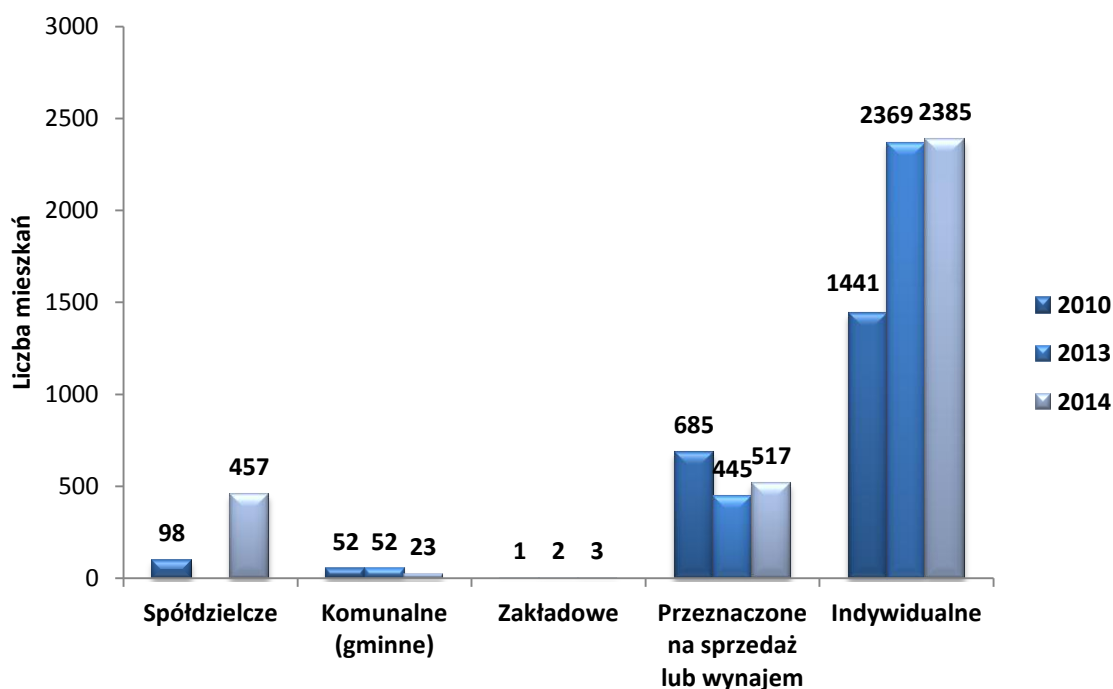
Według danych na koniec 2014 roku stan zasobów mieszkaniowych w regionie świętokrzyskim wynosił 436,1 tys. mieszkań i w porównaniu z rokiem 2010 powiększył się o 12,1 tys., tj. o 2,8%. Analizie poddano porównując stan na 31 grudnia w roku 2010 będącego stanem wyjściowym w opracowaniu Strategii z okresem lat 2013-2014.

Tabela 42. Zasoby mieszkaniowe w regionie świętokrzyskim stan na 31.XII w latach 2010 – 2014.

Wyszczególnienie:	2010	2013	2014
Mieszkania w tys.	424,0	433,0	436,1
Izby w mieszkaniach w tys.	1 553,0	1 626,6	1 640,6
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m²	30 383,4	31 891,0	32 206,0
Przeciętna w zasobach:			
liczba izb w mieszkaniu	3,66	3,76	3,76
powierzchnia użytkowa mieszkania w m²	71,7	73,7	73,9
powierzchnia użytkowa na 1 osobę w m²	24,0	25,1	25,5
Liczba osób na:			
1 mieszkanie	3,0	2,93	2,9
1 izbę	0,82	0,78	0,77

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „Roczników statystycznych województwa świętokrzyskiego”.

Powierzchnia użytkowa omawianych zasobów wzrosła o 5,6% (32 206,0 tys. m² w 2014 roku wobec 30 383,4 tys. m² w 2010 roku). W 2014 roku przeciętne mieszkanie składało się z 3,76 izb więcej o 2,6% w odniesieniu do roku 2010. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2014 roku wynosiła 73,9 m² i była większa niż w końcu roku 2010 o 2,2 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę w 2014 roku wzrosła o 1,5 m² w porównaniu do roku 2010.

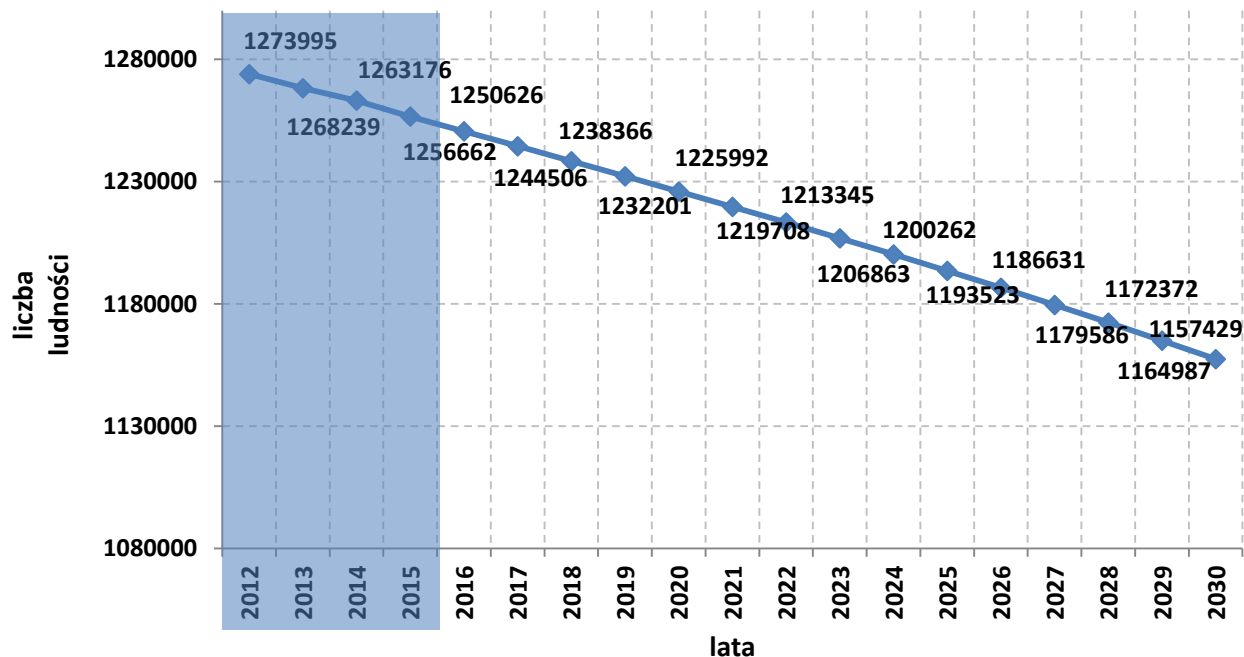
Wykres 20. Mieszkania oddane do użytku w województwie świętokrzyskim w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „Roczników statystycznych województwa świętokrzyskiego”.

W 2014 roku w regionie świętokrzyskim oddano do użytku w sumie 3 533 mieszkania (1 888 w miastach i 1 645 na wsi) tj.: więcej o 35,5% w odniesieniu do roku 2010 (2 277 oddanych mieszkań). Nadal dominujący udział miało budownictwo indywidualne, a na drugiej pozycji uplasowało się budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem. Kolejne miejsca zajęły: budownictwo spółdzielcze i komunalne.

3.4 Cel operacyjny 4 – Dostosowanie infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych

W okresie ostatnich lat obserwowany jest systematyczny spadek liczby ludności województwa świętokrzyskiego. W 2012 roku liczba ludności wyniosła blisko 1 274 tys. (1 273 995 mieszkańców), w 2013 roku ludność województwa wynosiła 1 268 tys. (1 268 239 mieszkańców), natomiast w 2014 roku stan ludności kształtował się na poziomie 1 263 tys. (1 263 176 mieszkańców). W latach 2012-2014 zaobserwowano wyraźny spadek ludności województwa świętokrzyskiego blisko o -10,8 tys. mieszkańców. Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2014 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił minus 2,3% a w 2012 roku minus 1,9%.

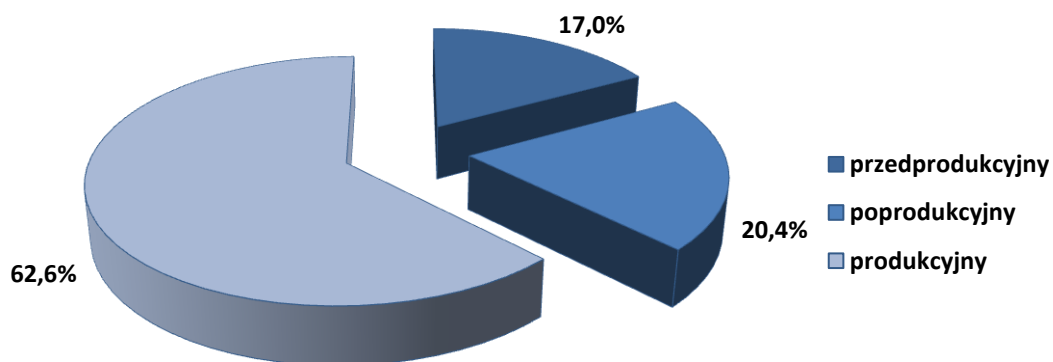

Wykres 21. Demografia regionu świętokrzyskiego w latach 2012-2015 wraz z prognozą do 2030r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych GUS.

Według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego do 2030 roku należy oczekiwać dalszego spadku ludności w województwie świętokrzyskim.

W oparciu o dane GUS w latach 2012-2014 **największy spadek ludności (1,66%)** w stosunku do liczby mieszkańców **odnotowano w powiecie kazimierskim**. **Jedynie w powiecie kieleckim w latach 2012-2016 obserwujemy przyrost ludności (0,47%).**

Wykres 22. Odsetek ludności wg wieku w regionie świętokrzyskim w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych GUS.

W regionie obserwujemy niekorzystne zmiany świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Nastąpiło zmniejszenie udziału dzieci i młodzieży (w wieku 0-17 lat)

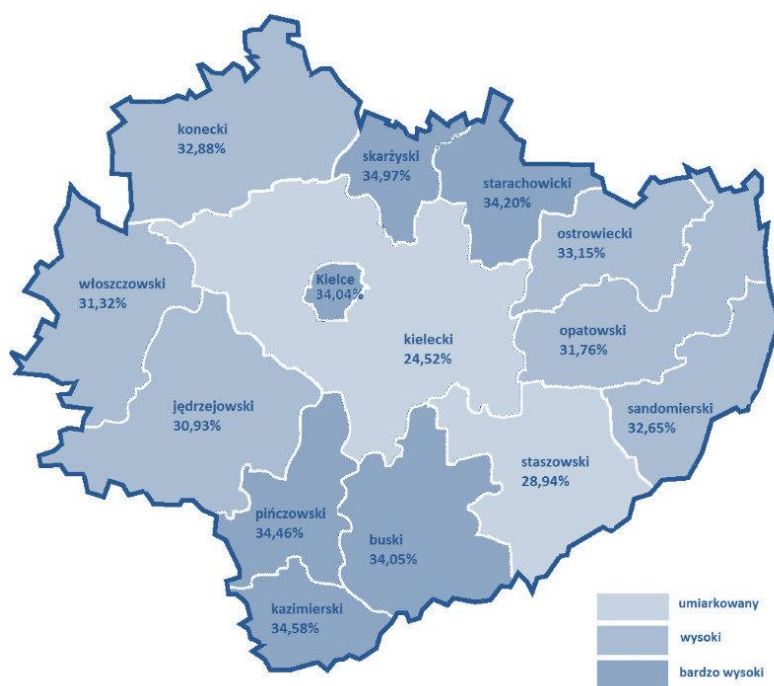
w ogólnej populacji, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej). Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 18,5% w 2009 roku do 17,0% w 2015 roku. Zmniejszył się odsetek ludności w wieku produkcyjnym i wyniósł na koniec 2015 roku 62,6% (w 2009 roku 63,5%). W 2015 roku odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w regionie świętokrzyskim stanowił 20,4%.

Problemy ludzi starych, chorych i niepełnosprawnych

Systematycznie wzrastająca liczba osób starszych w naszym społeczeństwie powoduje nowe problemy i niedogodności w tej grupie społecznej m.in.: pogarszająca się sytuacja materialna, niewystarczająca fachowa opieka medyczna czy też brak propozycji aktywnego spędzania czasu. Sytuacja ta wymusza konieczność zwiększenia zadań w zakresie pomocy osobom starszym oraz wymaga właściwego przygotowania instytucji do realizacji tych zadań.

Dane dotyczące starości demograficznej ludności regionu świętokrzyskiego w poszczególnych powiatach mierzonej udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności prezentuje mapa 8.

Mapa 8. Seniorzy 65+ w regionie świętokrzyskim na podstawie danych GUS w 2014r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych GUS.

W 2014 roku liczba osób w wieku powyżej 65 życia wyniosła **351 308** osób co stanowi **27,81%** ogółu mieszkańców województwa. Na potrzeby analizy przyjęto trzy poziomy procentowego udziału seniorów w populacji: stopień **umiarkowany** nie przekracza

średniej województwa, **wysoki** nie przekracza 30%, natomiast **bardzo wysoki** to udział osób starszych przekraczający 30%.

W skali całego regionu obserwujemy systematyczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w populacji. Sytuacja ta występuje we wszystkich powiatach naszego regionu. Do najważniejszych przyczyn wzrostu liczby osób starszych w społeczeństwie należą przede wszystkim wydłużanie czasu trwania ludzkiego życia oraz spadek liczby urodzeń.

Największy udział osób w wieku powyżej 65 życia w stosunku do liczby mieszkańców odnotowano w powiatach: starachowickim, buskim, skarżyskim, pińczowskim oraz kazimierskim. **Najmniej osób starszych** w ogólnej liczbie mieszkańców obserwujemy w powiecie: kieleckim, staszowskim, jędrzejowskim oraz włoszczowskim. Warto również zauważyć, iż ponad 62% osób po 65 roku życia w regionie świętokrzyskim stanowią kobiety (feminizacja starości)³¹.

Tabela 43. Seniorzy 65+ w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2014.

Rok	2012	2013	2014
Liczba mieszkańców	1 273 695	1 268 239	1 263 176
Mężczyźni 65+	126 956	129 161	132 140
Kobiety 65+	213 696	215 982	219 168
Seniorzy ogółem	340 652	345 143	351 308
% udziału seniorów	26,75%	27,21%	27,81%

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych GUS.

Szczegółowe dane dotyczące udziału seniorów w populacji w poszczególnych gminach w latach 2012-2014 z uwzględnieniem zmiennej płci przedstawia załącznik nr 5 (str. 152).

Uniwersytety Trzeciego Wieku

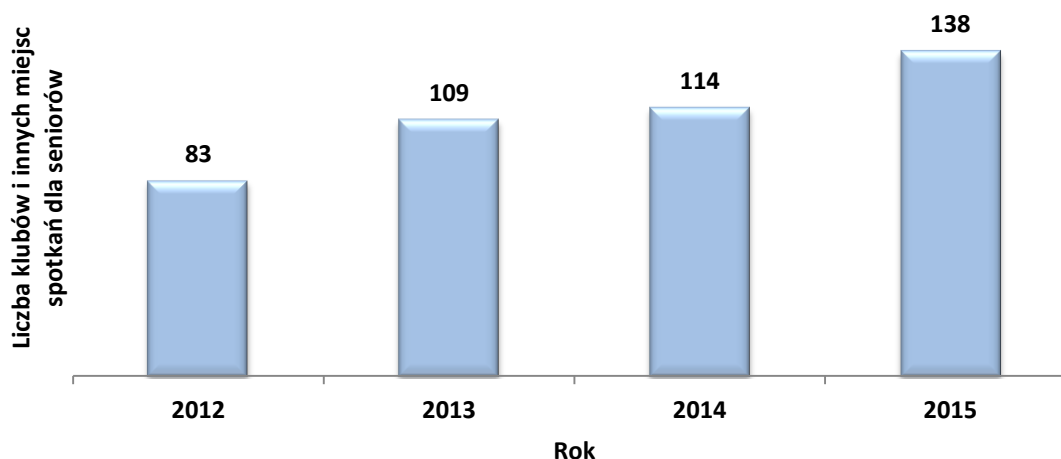
Uniwersytety Trzeciego Wieku powołane są z myślą o poprawie jakości życia osób starszych, upowszechnianiu inicjatyw edukacyjnych, aktywizacji intelektualnej, psychicznej, społecznej i fizycznej, poszerzaniu wiedzy i umiejętności seniorów, ułatwianiu kontaktów z instytucjami takimi, jak ośrodki: zdrowia, kultury, rehabilitacyjne oraz angażowaniu słuchaczy w aktywność na rzecz otaczającego ich środowiska, podtrzymywaniu więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej wśród seniorów. W regionie świętokrzyskim

³¹ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie za 2015 rok ze „Świętokrzyskiego Programu na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku”.

w latach dokonanej analizy obserwujemy wzrost liczby UTW: w 2015 roku funkcjonowało 12, o 2 więcej niż w 2013 roku.

Kluby seniora³²

W latach 2012-2015 odnotowano sukcesywny wzrost liczby klubów seniora. W 2015 roku łączna liczba świetlic i klubów uznawanych jako kluby seniora, działających na terenie gmin, zajmujących się rozwojem życia: kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych wyniosła 138.

Wykres 23. Liczba klubów i świetlic dedykowanych seniorom w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Gminne rady seniorów

W 2013 roku wprowadzona została nowelizacja do *ustawy o samorządzie gminnym*, pozwalająca na powoływanie gminnych rad seniorów. Mają one gwarantować włączanie osób starszych w życie społeczne oraz w działania zaspakajające ich potrzeby i rozwiązujące problemy indywidualne i grupowe. W regionie świętokrzyskim dotychczas powstały 3 rady seniorów w: Miedzianej Górze, Końskich i Starachowicach³³.

Na szczeblu regionu przy Marszałku powołana została Wojewódzka Społeczna Rada Seniorów. Podstawowymi zadaniami Rady są: przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób starszych, włączanie seniorów w życie społeczne oraz realizacja działań, które mają zaspokoić potrzeby i rozwiązywać problemy indywidualne, grupowe osób

³² Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

³³ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie za 2015 rok ze „Świętokrzyskiego Programu na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku”.

starszych. To jedno z narzędzi w prowadzeniu skutecznej polityki senioralnej, niezwykle istotnej w kontekście starzenia się społeczeństwa i wydłużania się średniego czasu życia.

3.5 Cel operacyjny 5 – Kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej

Niezwykle istotne znaczenia dla jakości systemu pomocy i integracji społecznej mają kwalifikacje kadr realizujących zadania z zakresu polityki społecznej w regionie. W związku z tym w Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego dedykowano tym zadaniom wyodrębniony cel operacyjny.

Kadrę jednostek organizacyjnych pomocy społecznej stanowią pracownicy zatrudnieni w gminnych, miejsko-gminnych, miejskich ośrodkach pomocy społecznej, powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz pracownicy wykonujący zadania w jednostkach pomocy i integracji społecznej na podstawie umów cywilno-opravných.

Kadra kierownicza

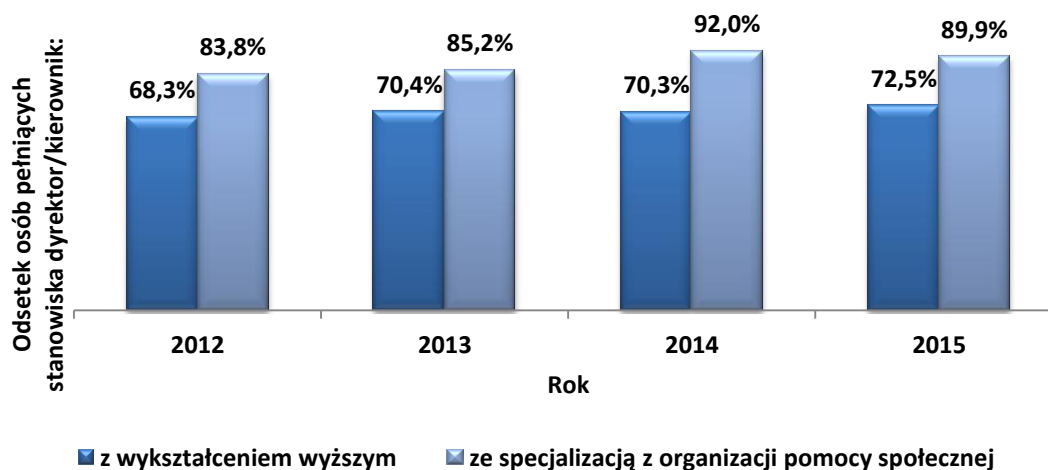
Kadrę kierowniczą jednostki organizacyjnej pomocy społecznej stanowią osoby zatrudnione na stanowisku: dyrektor/kierownik ośrodka, powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz odpowiednio zastępcy.

Tabela 44. Liczba osób zatrudniona w kadrze kierowniczej JOPS w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	142	142	138	138

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W latach 2012-2015 odnotowano 3,5% spadek liczby osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych. W 2015 roku na stanowiskach kierowniczych zatrudnionych było 138 osób, z czego 72,5% osób stanowiły osoby z wykształceniem wyższym. Według danych oceny zasobów pomocy społecznej specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej posiadało 89,9% osób pracujących na stanowiskach kierowniczych.

Wykres 24. Wykształcenie osób pełniących funkcję dyrektorów/kierowników w OPS i PCPR w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Analiza danych na przestrzeni lat 2012-2015 wskazuje, iż coraz większa grupa osób zarządzających pomocą społeczną posiada wykształcenie wyższe.

Pracownicy socjalni

W 2015 roku liczba pracowników socjalnych w regionie świętokrzyskim wyniosła 804, w tym 116 osób stanowili pracownicy socjalni zatrudnieni ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Największe zatrudnienie pracowników socjalnych odnotowano w 2013 roku. W 2015 roku zatrudnienie pracowników socjalnych uległo zmniejszeniu o 2,3% w odniesieniu do 2013 roku, może to wynikać z faktu zakończenia realizacji projektów systemowych.

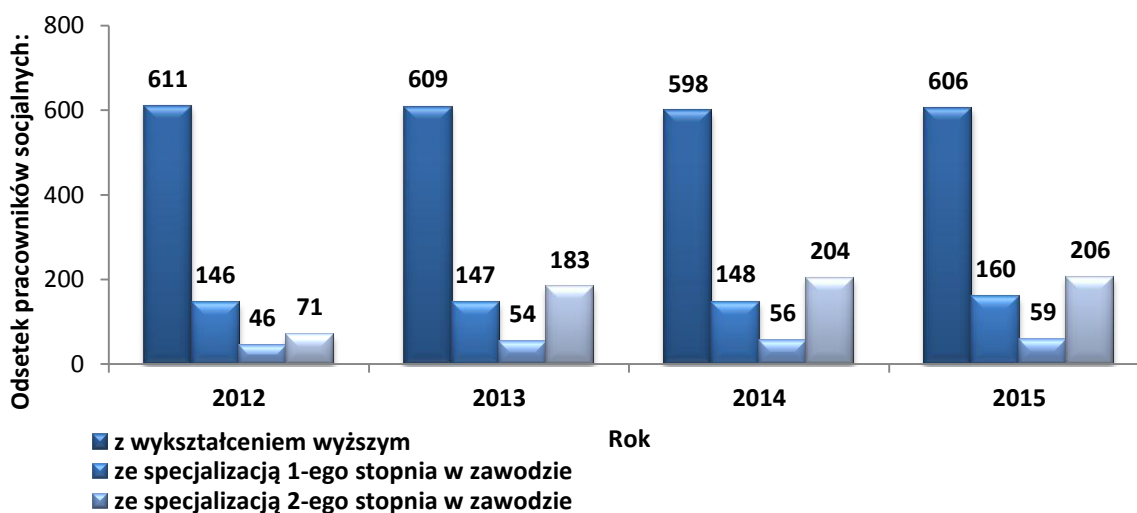
Tabela 45. Liczba osób zatrudniona na stanowisku pracownik socjalny w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Pracownicy socjalni - ogółem	813	823	803	804

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Wykształcenie pracowników socjalnych:

- 606 osób posiadało wykształcenie wyższe (75% ogółu),
- 198 osób posiadało wykształcenie średnie (24% ogółu),
- 160 osób posiadało specjalizacją 1-ego stopnia w zawodzie (20% ogółu),
- 59 osób posiadało specjalizację 2-ego stopnia w zawodzie (7% ogółu),
- 206 pracowników posiadało specjalizację z organizacji pomocy społecznej (25% ogółu).

Wykres 25. Wykształcenie pracowników socjalnych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

W latach 2012-2015 w regionie świętokrzyskim wśród pracowników socjalnych wzrosła liczba osób posiadających specjalizację 1-ego i 2-ego stopnia w zawodzie, wzrosła także liczba osób posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Zmniejszyła się liczba zatrudnionych pracowników socjalnych z wykształceniem wyższym, natomiast zwiększył się odsetek liczby pracowników z wykształceniem wyższym. Monitoring wskazuje na rosnący udział pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej posiadających wykształcenie wyższe co jest tendencją korzystną, bowiem ma bezpośredni wpływ na jakość i efektywność realizowanych zadań.

Ustawa o pomocy społecznej obliguje ośrodki pomocy społecznej do zatrudnienia nie mniej niż 3 pracowników socjalnych „proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących”.

W 2015 roku wiele świętokrzyskich ośrodków pomocy społecznej w dalszym ciągu nie spełniało wymogów o których mowa w art. 110 ust.11 *ustawy o pomocy społecznej*, gdyż liczba pracowników socjalnych była niższa od normy przewidzianej przez ustawodawcę zarówno w odniesieniu do liczby mieszkańców w gminie (1 pracownik na 2000 mieszkańców) – w przypadku **18 ośrodków pomocy społecznej**, jak i w stosunku do grup osób objętych świadczeniami (1 pracownik na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących) – w przypadku **55 gmin**. Wykaz gmin nie spełniających I i II ustawowego wymogu

zatrudnienia pracowników socjalnych zamieszczony został w załączniku nr 6 i 7 (str. 158 i 159).

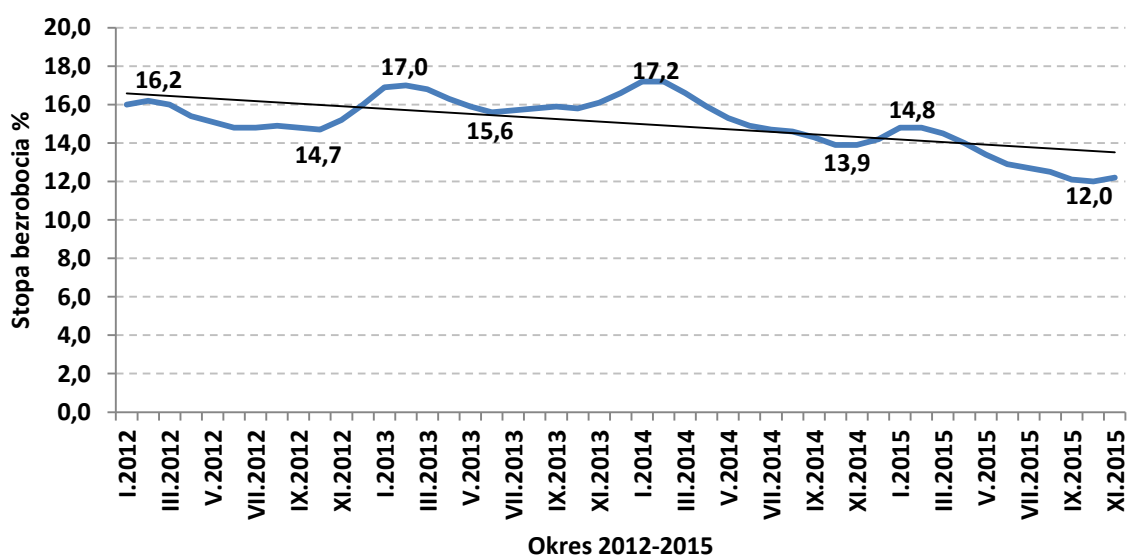
Według danych oceny zasobów pomocy społecznej w 2015 roku 18 ośrodków pomocy społecznej (o 3 gminy więcej niż w 2014 roku) nie spełniało ustawowego wymogu zatrudniania co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2 000 mieszkańców. Z 18 ośrodków pomocy społecznej 8 z nich spełnia wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej – 1 pracownik na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

W 2015 roku **10 ośrodków pomocy społecznej w regionie nie spełniało żadnego z ustawowo wymaganych wskaźników zatrudnienia** tj. (1 pracownik na 2000 mieszkańców i 1 pracownik na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących) to: Bieliny, Bliżyn, Bodzechów, Daleszyce, Fałków, Łagów, Miedziana Góra, Opatów, Połaniec i Słupia³⁴.

3.6 Cel operacyjny 6 – Współpraca jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy na rzecz reorientacji struktury społeczno-zawodowej

Problem bezrobocia

Problem bezrobocia mierzony wskaźnikiem stopy bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie aktywnych zawodowo w województwie świętokrzyskim w latach 2012-2015 prezentuje wykres 26.

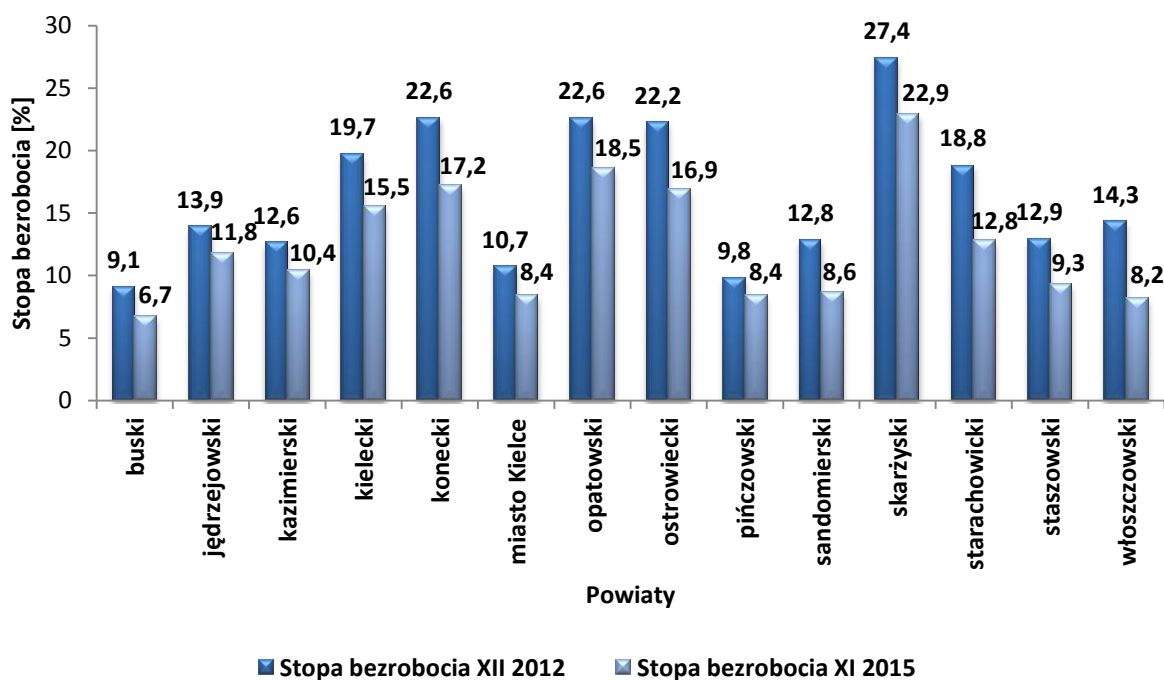

Wykres 26. Stopa bezrobocia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

³⁴ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Dokonana analiza wskazuje, iż w latach 2012-2015 w województwie świętokrzyskim odnotowano spadek stopy bezrobocia do 12,2% na koniec roku 2015 (w kraju wyniosła 9,6%) z wartości 16,25% w 2012 roku. Największą wartość stopy bezrobocia w regionie (17,2%) odnotowano w I kwartale 2014 roku³⁵.

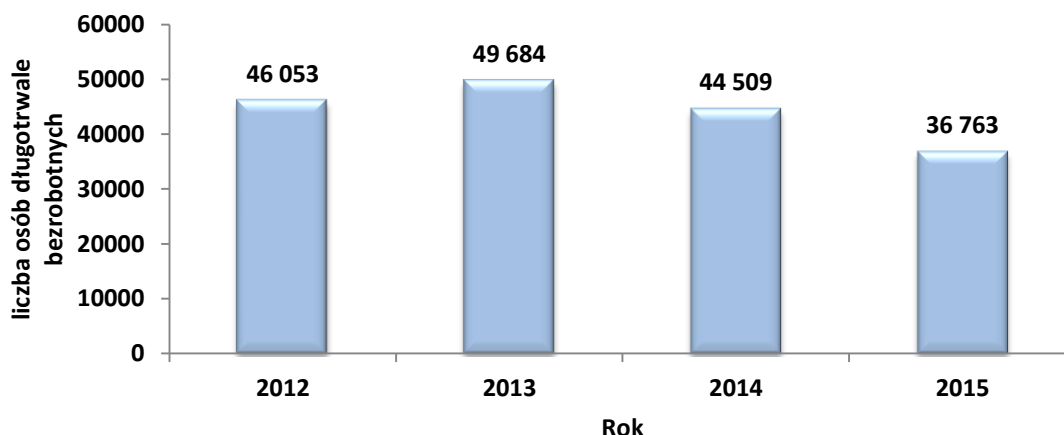

Wykres 27. Stopa bezrobocia w świętokrzyskich powiatach w roku 2012 i 2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

W regionie nadal utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia (wykres 27). W 2015 roku **najwyższa stopa bezrobocia** wystąpiła w powiatach: skarżyskim (22,9%), opatowskim (18,5%), koneckim (17,2%), ostrowieckim (16,9%), kieleckim (15,5%), starachowickim (12,8%) i jędrzejowskim (11,8%), natomiast **najniższa** w powiecie: buskim (6,7%), włoszczowskim (8,2%), mieście Kielce i powiecie pińczowskim (po 8,4%), sandomierskim (8,6%), staszowskim (9,3%) i kazimierskim (10,4%).

³⁵ „Informacja o poziomie i strukturze bezrobocia w województwie świętokrzyskim” Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach.

Wykres 28. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Na koniec grudnia 2015 roku zarejestrowanych było 36 763 długotrwale bezrobotnych (57,0% ogółu), tzn. pozostających w rejestrach urzędów pracy ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, w tym 19 106 kobiet (29,6%) i 17 657 mężczyzn (27,4). W 2012 roku liczba osób długotrwale bezrobotnych była większa i wyniosła 46 053. W latach 2012-2015 obserwujemy tendencję spadkową liczby osób długotrwale bezrobotnych w regionie świętokrzyskim (wykres 28).

Tabela 46. Liczba osób bezrobotnych w regionie świętokrzyskim w roku 2012 i 2015.

Wyszczególnienie	wg stanu na 31.12.2012r.	wg stanu na 30.11.2015r.
bezrobotnych do 25 roku życia	18 016	11 271
bezrobotnych kobiet	42 568	32 259
bezrobotnych zamieszkałych na wsi	48 051	35 984
bezrobotnych bez prawa do zasiłku	71 521	55 999
bezrobotnych z prawem do zasiłku	15 187	8 461
bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	5 604	3 626
bezrobotnych niepełnosprawnych	4 350	4 155
Liczba bezrobotnych - ogółem	86 708	64 460

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Odsetek osób bezrobotnych do 25 roku życia na koniec 2015 roku wyniósł 17,5% wobec 20,8% w 2012 roku. W porównaniu do grudnia 2012 roku, w 2015 roku odnotowano mniejszą liczbę bezrobotnych kobiet o 10 309 osób, stanowią one 50,0% ogółu osób bezrobotnych.

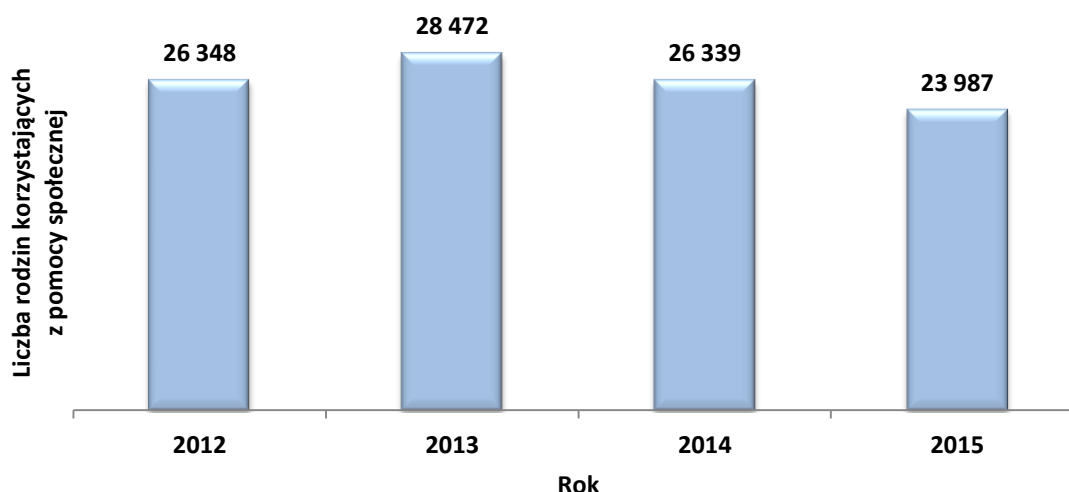
W 2015 roku bezrobotni zamieszkali na świętokrzyskiej wsi stanowili 55,8% ogółu zarejestrowanych, natomiast w 2012 roku odsetek bezrobotnych zamieszkujących tereny wiejskie był nieznacznie mniejszy i wyniósł 55,4%.

Na koniec grudnia 2015 roku zarejestrowanych było 55 999 bezrobotnych bez prawa do zasiłku (86,9% ogółu), w 2012 roku było to 71 521 osób (82,5% ogółu). Natomiast liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w 2015 roku wyniosła 8 461 (13,1% ogółu) i była mniejsza w odniesieniu do 2012 roku (17,5% ogółu).

W latach 2012-2015 nastąpił 4,4% spadek liczby bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami. W 2015 roku ww. osoby stanowiły 6,4% ogółu osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Można przypuszczać, iż jest to efekt poprawy ogólnej sytuacji na rynku pracy ale nie bez znaczenia jest fakt rozwoju ekonomii społecznej.

Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Analiza danych dotycząca liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2015 wskazuje, iż w okresie od 2012 do 2013 roku nastąpił wzrost liczby rodzin objętych pomocą. W 2015 roku odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia o 15,7% w odniesieniu do 2013 roku, gdzie liczba rodzin objęta pomocą była największa³⁶.

Wykres 29. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

³⁶ Szczegółowa analiza zawarta została w *Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego*.

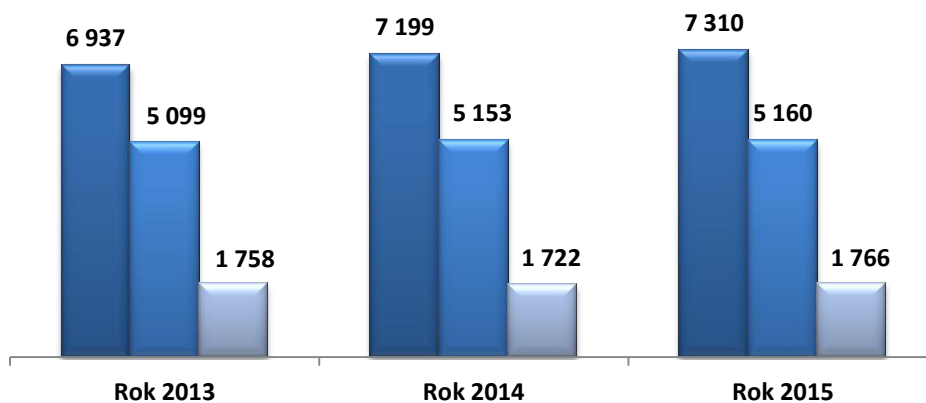
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych

4.1 Cel operacyjny 1 – Profilaktyka i zmniejszanie skutków uzależnień

Zgodnie z *ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.), Samorząd Województwa realizuje zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ustawa reguluje zagadnienia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wskazuje zadania z tego zakresu oraz podmioty odpowiedzialne za ich wykonanie. Zadania Samorządu Województwa w tym zakresie realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Podstawowym zadaniem jest opracowanie wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz koordynacja jego realizacji, udzielanie pomocy merytorycznej instytucjom i osobom fizycznym realizującym zadania objęte tym programem oraz współdziałanie z innymi organami administracji publicznej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

Zgodnie z *ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, polski system profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oparty jest na administracji rządowej i samorządowej.

W 2015 roku rady gmin z terenu regionu świętokrzyskiego uchwaliły limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych wynoszący w sumie **7 310** czyli o **111** więcej niż w roku 2014. Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w 2015 roku wyniósł **5 160** – w odniesieniu do roku 2014 wzrósł o **7**. W przypadku limitu punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, w roku 2015 w odniesieniu do roku 2014 zwiększył się o **44** punkty. Tendencja wzrostowa w tym obszarze nie jest zgodna z polityką antyalkoholową.

- Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez rady gmin na terenie województwa ogółem
- Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży uchwalony przez rady gmin na terenie województwa
- Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży uchwalony przez rady gmin na terenie województwa

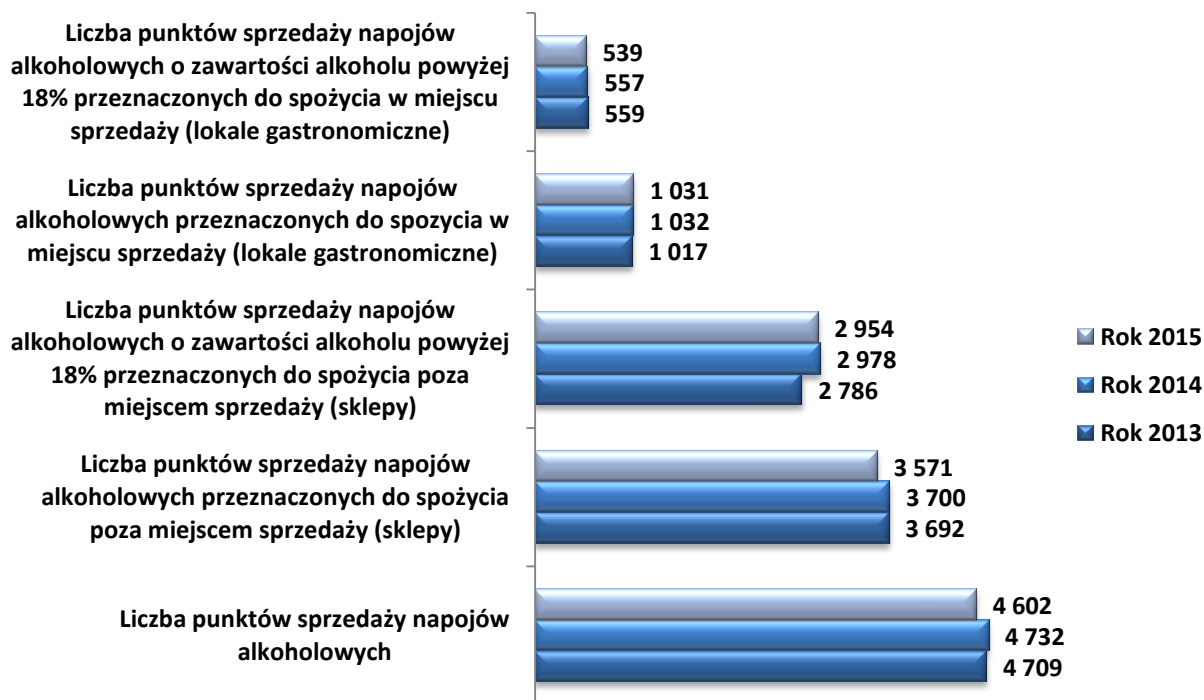
Wykres 30. Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez gminy na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w regionie w 2015 roku wyniosła **4 602** (spadek o **3%** w porównaniu do roku 2014). Spadła o **4%** liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – z **3 700** w roku 2014 do **3 571** w roku 2015. W przypadku liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonymi do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy), w roku 2015 ich liczba spadła o **4%** w odniesieniu do roku 2014.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w lokalach gastronomicznych (miejscu sprzedaży) w 2015 roku wyniosła **1 031** (spadek o **1** punkt w porównaniu do roku 2014). Zmalała liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – spadek z **557** w roku 2014 do **539** w roku 2015³⁷.

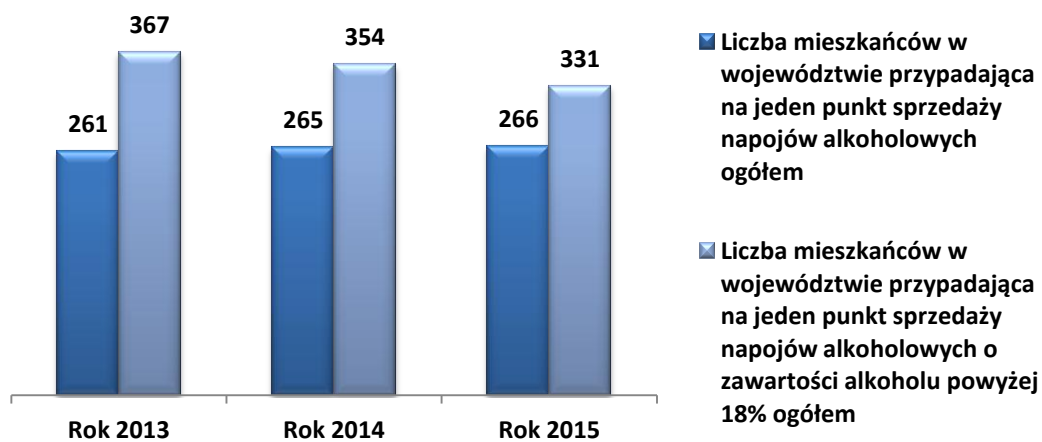
³⁷ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w regionie świętokrzyskim na lata 2014-2020”.

Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w regionie w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

W 2015 roku w regionie świętokrzyskim poziom dostępności alkoholu mierzony liczbą mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych nie zmienił się w sposób znaczący w stosunku do roku 2014. Na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypadło **266** mieszkańców województwa, o **1** więcej niż w roku 2014. Liczba mieszkańców w regionie przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% w 2015 roku wyniosła **331** i była niższa o **23** w porównaniu do roku 2014.

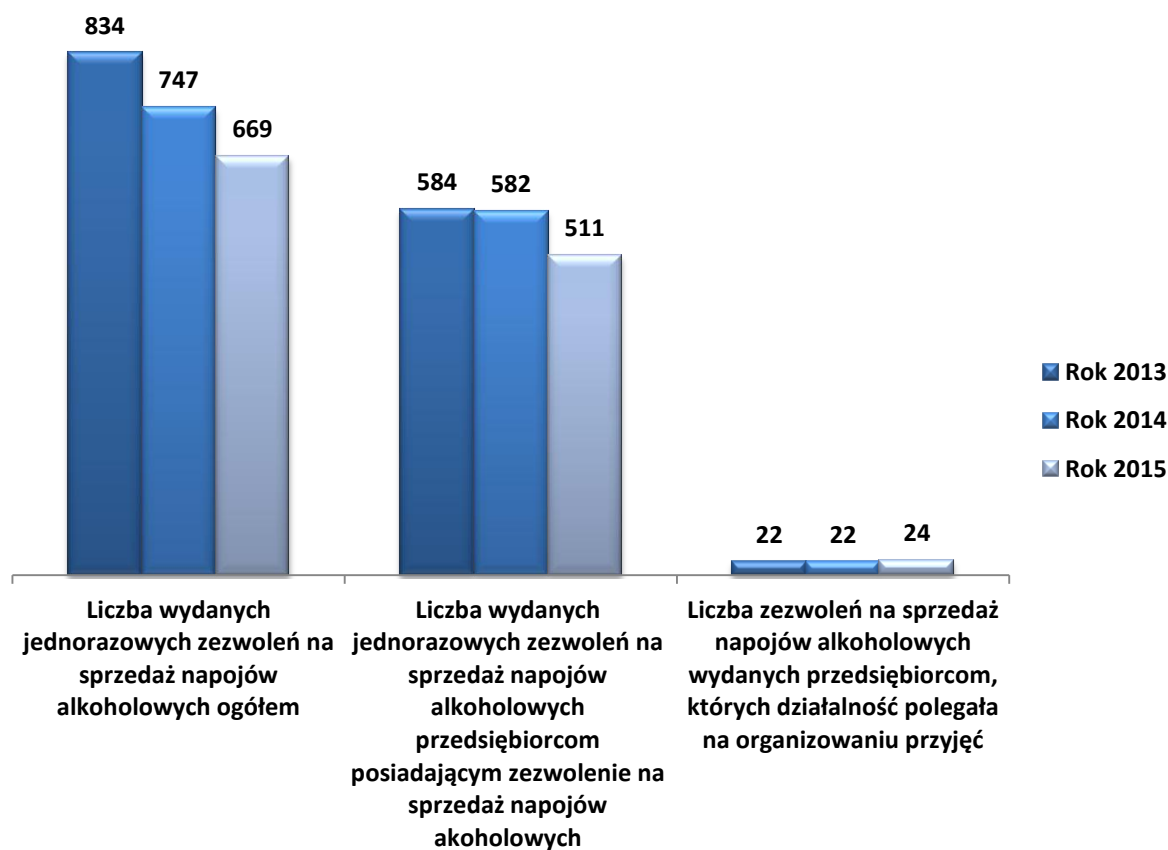

Wykres 32. Liczba mieszkańców w regionie świętokrzyskim przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

Jednorazowe zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wydawane są na okres do 2 dni, wyłącznie przedsiębiorcom posiadającym zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych. Liczba wydanych jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ogółem w 2015 roku w regionie wyniosła (**669**) i była o **10%** niższa niż w 2014 roku (**747**). Liczba wydanych jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przedsiębiorcom posiadającym zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych spadła o **12%** w odniesieniu do roku 2014.

Przedsiębiorcom, których działalność polega na organizacji przyjęć, zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wydawane są na okres do 2 lat. Na terenie regionu liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych przedsiębiorcom, których działalność polegała na organizowaniu przyjęć w 2015 roku wyniosła **24**, i wzrosła o **2** w odniesieniu do roku 2014.

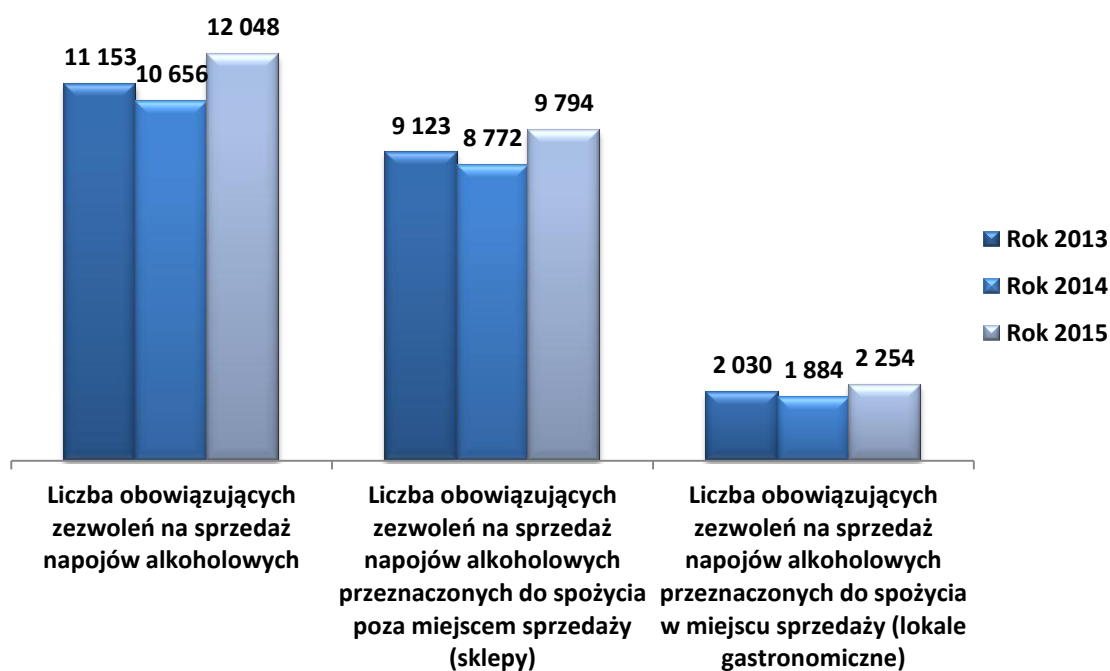

Wykres 33. Liczba jednorazowych zezwoleń oraz zezwoleń wydanych przedsiębiorcom w regionie w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

W 2015 roku liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wyniosła **12 048** i wzrosła o **13%** w porównaniu do roku 2014. Liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem

sprzedaży (sklepy) w 2015 roku ukształtowała się na poziomie **9 794** i również wzrosła o **12 %** w odniesieniu do roku 2014. Podobną tendencję obserwowano w przypadku liczby obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne), gdzie liczba ta wzrosła o **20 %** z **1 884** zezwoleń w roku 2014 do **2 254** zezwoleń w roku 2015.

Wykres 34. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

Na terenie województwa świętokrzyskiego wolumen wartości sprzedaży napojów alkoholowych w 2015 roku wyniósł: 840 mln 356 tys 662 zł i był o **21%** niższy niż w 2014 roku. Godny uwagi jest fakt, iż w 2015 roku w odniesieniu do roku 2014 znacznie zmalała sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18%, a wzrosła sprzedaż napojów alkoholowych od 4,5% do 18% z wyjątkiem piwa.

W 2014 roku podobnie, jak w 2013 roku, liczba świętokrzyskich gmin w których realizowane były programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Edukacji Rozwoju i Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wyniosła **18**. W 2015 roku liczba gmin w których realizowane były programy profilaktyczne prowadzone przez ww. podmioty wzrosła o 33% i wyniosła **27**. W rekomendowanych programach profilaktycznych w 2015 roku uczestniczyło 7 317 młodzieży, o 42,2% mniej niż w roku 2013. Zmniejszyła się również liczba nauczycieli

uczestniczących w tych programach, z 631 w 2013 roku do 546 w roku 2015, jak również liczba rodziców uczestniczących w rekomendowanych programach profilaktycznych, z 1 561 w 2013 roku do 1 466 w roku 2015. Wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetów gmin na realizację ww. programów zmniejszyła się o 22,1% z 157 917,00 zł w 2013 roku do 123 012,00 zł w 2015 roku³⁸.

Ten niekorzystny trend może być konsekwencją jakości gminnych programów profilaktyki. Częste są przypadki, gdy opłaty za wydanie zezwolenia na sprzedaż alkoholu gminy wykorzystują na finansowanie zadań nie związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych lub też finansują zadania niezgodne z aktualną wiedzą nt. ich skuteczności np.: organizując „pogadanki” zamiast wdrożenia profesjonalnych programów profilaktycznych. W przypadku działań gmin ważnym kierunkiem jest m.in. podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, udzielenie pomocy psychospołecznej i prawnej, a także prowadzenie działalności interwencyjnej wśród dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych.

Tabela 47. Liczba świętokrzyskich gmin, w których prowadzone były programy profilaktyczne rekomendowane przez KBPN, ORE i PARPA w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba gmin, w których prowadzone były programy profilaktyczne rekomendowane przez KBPN, ORE i PARPA	b.d.	18	18	27
Liczba młodzieży uczestniczącej w rekomendowanych programach profilaktycznych	b.d.	12 676	5 765	7 317
Liczba nauczycieli uczestniczących w rekomendowanych programach profilaktycznych	b.d.	631	488	546
Liczba rodziców uczestniczących w rekomendowanych programach profilaktycznych	b.d.	1 561	1 538	1 466
Wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetów gmin na realizację rekomendowanych programach profilaktycznych (zł)	b.d.	157 917,00	86 152,33	123 012,00

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

³⁸ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014-2020”.

Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Definicję stanu nietrzeźwości zawiera art. 115 § 16 Kodeksu karnego. Zgodnie z tym przepisem zachodzi on, gdy:

- Zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość,
- Zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość³⁹.

Tabela 48. Nietrzeźwość w miejscach publicznych w latach 2012-2015 w świętokrzyskich gminach.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub dowiezionych do domów rodzinnych	b.d.	192	146	185
Liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych	b.d.	6 716	6 952	5 856

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

Na terenie świętokrzyskiego w 2015 roku zatrzymano 185 osób poniżej 18 roku życia będących pod wpływem alkoholu i umieszczono je w policyjnych izbach dziecka lub odwieziono do domów rodzinnych, mniej o 3,6% w odniesieniu do roku 2013.

W 2015 roku odnotowano spadek liczby osób nietrzeźwych, które zostały zatrzymane przez funkcjonariuszy Policji w celu wytrzeźwienia o 12,8% w stosunku do roku 2013.

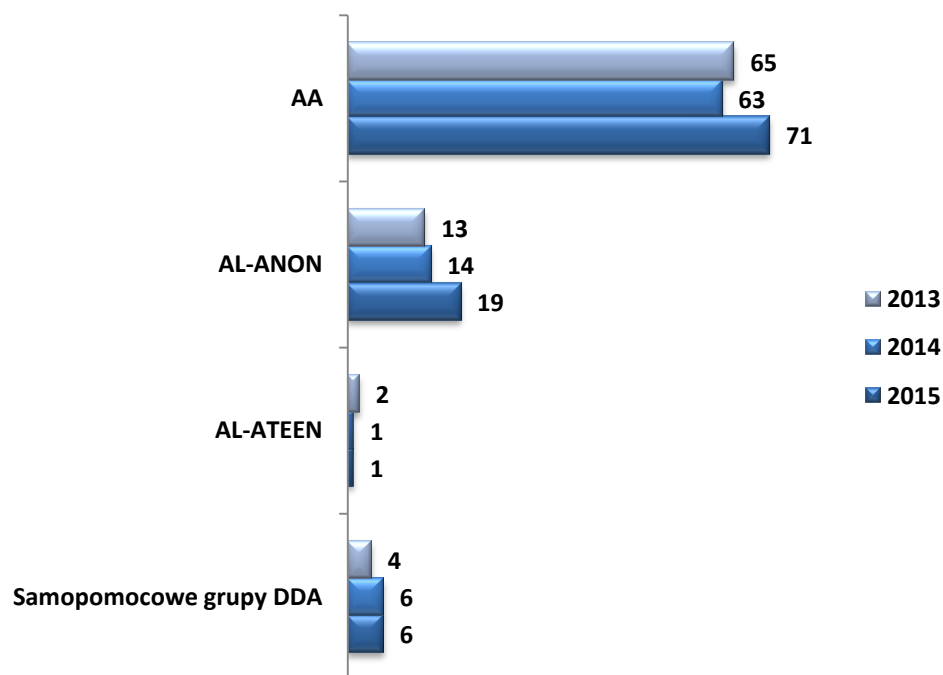
4.2 Cel operacyjny 1 – Zwiększenie dostępności do leczenia odwykowego i wsparcie w procesie wychodzenia z uzależnień

Pomoc dla osób z problemem alkoholowym

W 2015 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 71 grup AA (65 w roku 2013). Liczba grup AL-ANON w 2015 roku wyniosła 19 i wzrosła o 6 w odniesieniu do roku 2013. W 2015 roku funkcjonowała 1 grupa AL-ATEEN (w roku 2013 funkcjonowały 2 grupy). Liczba samopomocowych grup DDA w 2015 roku wyniosła 6 i wzrosła o 2 grupy w doniesieniu do 2013 roku.

Obserwowana tendencja wzrostowa w tym obszarze to inwestycja we wspieranie działań samopomocowych i organizacji w zakresie pomocy w wychodzeniu z uzależnień.

³⁹ Szczegółowa analiza zawarta została w raporcie z „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014-2020”.

Wykres 35. Liczba grup: AA, AL-ANON, AL-ATEEN, DDA w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych PARPA.

W stosunku do 2013 w 2014 roku znacznie wzrosła liczba stowarzyszeń (klubów abstynenckich) funkcjonujących na terenie województwa – z 13 w 2013 do 21 w 2014 roku.

Tabela 49. Liczba stowarzyszeń abstynenckich w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2014.

Rok	2013	2014
Liczba stowarzyszeń abstynenckich (klubów abstynenta)	13	21

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych PARPA.

W 2015 roku zwiększyła się liczba punktów konsultacyjnych o 6 więcej niż w roku 2013. W 2015 roku funkcjonowało 94 punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym.

Tabela 50. Liczba działających punktów konsultacyjnych w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.

Rok	2013	2014	2015
Liczba działających punktów konsultacyjnych	88	90	94

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

Placówki leczenia uzależnienia od alkoholu w regionie

Liczba placówek leczenia uzależnienia od alkoholu poszczególnych typów, wg informacji przekazanych przez NFZ oraz wg danych gromadzonych przez WOTUW, w latach 2013-2015 pozostawała na takim samym poziomie.

Tabela 51. Liczba placówek leczenia uzależnienia od alkoholu w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.

Typ placówki	2013	2014	2015
Poradnie	22	22	22
Oddziały dzienne	4	4	4
Hostele	2	2	2
Całodobowy oddział terapeutyczny	2	2	2
OLAZA	1	1	1
Razem	31	31	31

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych z PARPA.

Upowszechnianie superwizji klinicznej

W ramach realizacji celu głównego oraz celów operacyjnych Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2012-2015 z budżetu Samorządu Województwa w latach 2012-2015 udzielano dotacji dla jednostek podległych tj. dla: Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w Morawicy oraz dla Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kielcach w łącznej kwocie: **213 139,94 zł.**

W ramach przyznanych dotacji podjęto szereg działań służących podniesieniu jakości i efektywności leczenia osób uzależnionych od alkoholu. Na uwagę zasługują działania szkoleniowe z uwzględnieniem superwizji zespołów terapeutycznych. Celem superwizji było podniesienie umiejętności zawodowych superwizantów i wzbogacenie ich efektywności w prowadzeniu psychoterapii, co w znacznym stopniu wpływa na zwiększenie możliwości pomocy psychoterapeutycznej pacjentów.

5. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego

5.1 Cel operacyjny 1 – Wzmocnienie potencjału instytucji pozarządowych i wsparcie partnerstw na poziomie lokalnym i regionalnym

W Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 cel strategiczny piąty dotyczy wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców regionu. Innowacje ukierunkowane na rozwój kapitału społecznego to często eksperymentalne działania społeczne mające na celu polepszenie jakości życia osób, społeczności danych środowisk czy grup społecznych.

Program współpracy z organizacjami pozarządowymi

Analizie poddano wskaźniki ilościowe w zakresie opracowania przez samorzady „Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi”, będącego podstawowym dokumentem, który opisuje zasady współdziałania pomiędzy władzami samorządowymi a działającymi na danym terenie organizacjami pozarządowymi.

Programy współpracy stanowią podstawowe źródło wiedzy na temat innowacyjnych postaw poszczególnych samorządów wobec organizacji pozarządowych i ich otwartości na współpracę. Zawartość tych dokumentów jest swojego rodzaju obrazem stanu współpracy.

Tabela 52. Liczba samorządów w regionie świętokrzyskim, które opracowały program współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2013-2015.

Rok	2013	2014	2015
Powiat – 14 jednostek	11	11	9
Gmina – 102 jednostki	71	69	72

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie raportu „Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017”.

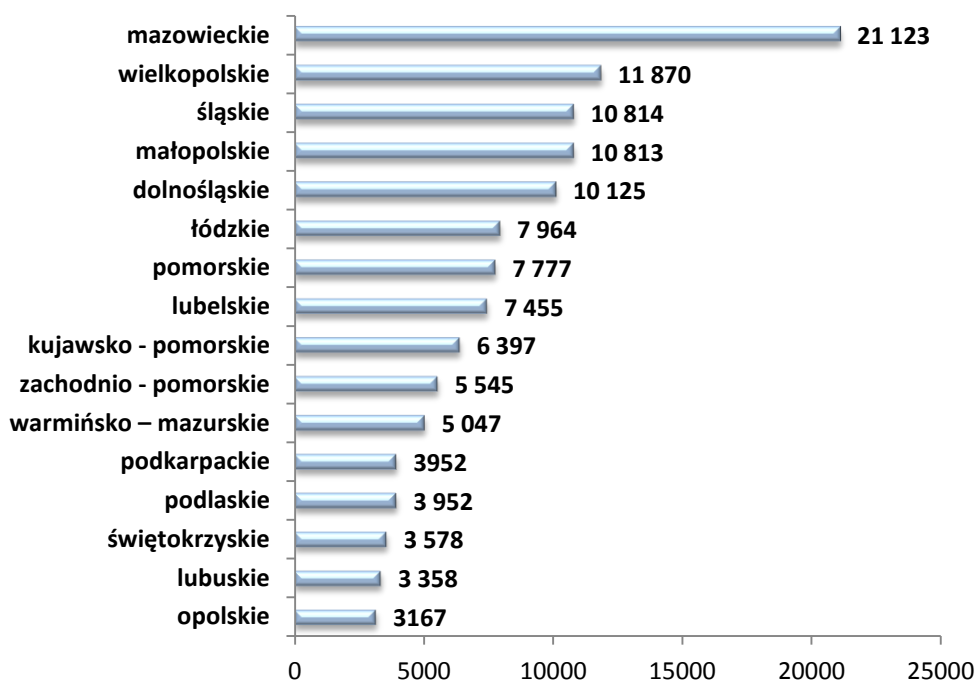
Z zebranych do analizy danych wynika, iż 9 samorządów powiatowych oraz 72 samorzady gminne posiadało w 2015 roku opracowane programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. W latach 2014-2015 odnotowano spadek liczby opracowanych programów współpracy przez powiaty (-2), w samorządach gminnych nastąpił wzrost opracowanych programów (3). W 2015 roku programu współpracy z organizacjami

pozarządowymi nie posiadało 5 samorządów powiatowych oraz 30 samorządów gminnych, co stanowi 36% powiatów i 29% gmin (załącznik nr 3 str. 146 i nr 4 str. 151).

W latach 2012-2015 Samorząd Województwa każdego roku zlecał organizacjom pozarządowym zadania w drodze otwartych konkursów ofert (szczegóły dofinansowania tabela. 54 na str. 104)

Organizacje pozarządowe

Sektor obywatelski obejmuje zasadniczo dwa obszary: po pierwsze obywatelską aktywność zbiorową, tj.: działalność organizacji pozarządowych, wspólnot sąsiedzkich, lokalnych, samorządowych czy nawet subkulturowych, formalnych i nieformalnych grup; po drugie obywatelskie postawy oraz indywidualną aktywność i świadomość obywatelską mieszkańców⁴⁰.

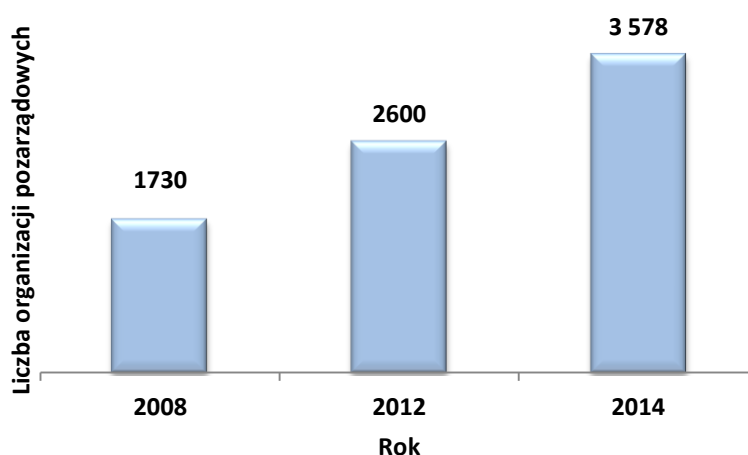
Wykres 36. Liczba organizacji pozarządowych w Polsce w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

W 12 województwach liczba organizacji pozarządowych przekroczyła 5 tys.: najwięcej, bo aż 21 123 NGO odnotowano w województwie mazowieckim. W pięciu województwach, w tym świętokrzyskim liczba ta nie przekroczyła 4 tys.

⁴⁰ Szczegółowa analiza zawarta została w „Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

W oparciu o dane zastane z bazy ngo.pl odnotowano, iż w regionie świętokrzyskim z 3 578 organizacji pozarządowych jedynie 312 prowadzi działalność gospodarczą. Organizacje pozarządowe mogą tworzyć przedsiębiorstwa społeczne, natomiast już prowadzące działalność gospodarczą są do tego przygotowane.

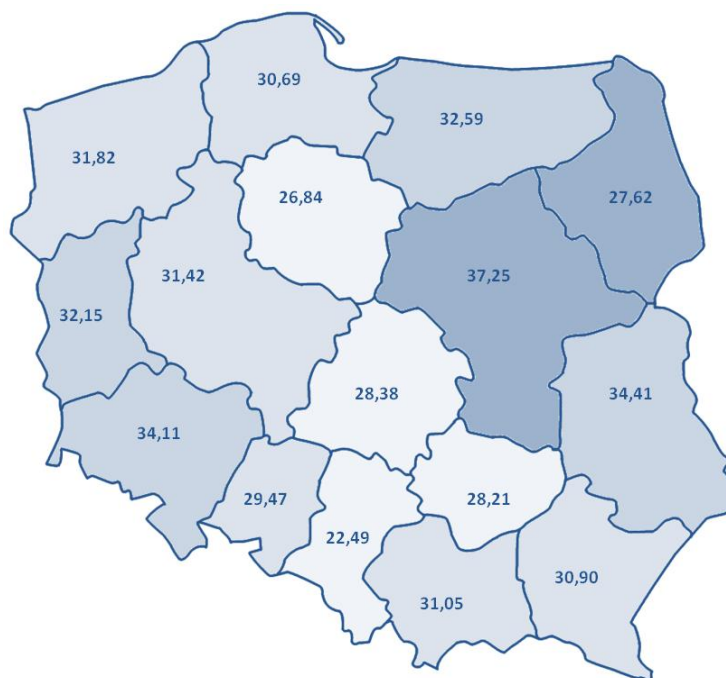
Wykres 37. Dane dotyczące wielkości sektora ekonomii społecznej w regionie świętokrzyskim w latach 2008-2014.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

W regionie świętokrzyskim obserwujemy tendencję wzrostową rozwoju trzeciego sektora. Utworzenie nowych organizacji pozarządowych jest dobrym prognostykiem dla możliwości m.in. rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie świętokrzyskim⁴¹.

⁴¹ Szczegółowa analiza zawarta została w „Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Mapa 9. Liczba stowarzyszeń i fundacji w województwach w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

Według danych Stowarzyszenia „Klon/Jawor” liczba stowarzyszeń i fundacji w województwie świętokrzyskim w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2008 roku wynosiła 13,4. W świetle aktualnie dostępnych danych analogiczny wskaźnik w 2014 roku wyniósł 28,21 (wzrost o 14,8%). Wzrost wskaźnika świadczy o rozwoju sektora pozarządowego, a co za tym idzie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego⁴².

Budżet partycypacyjny (obywatelski)

Budżet partycypacyjny to coraz popularniejsze w Polsce narzędzie do autentycznego włączania mieszkańców we współdecydowanie o tym, jak rozwija się ich społeczność lokalna. Za jego pomocą to sami mieszkańcy mogą decydować o przeznaczeniu części środków z lokalnego budżetu.

⁴² Szczegółowa analiza zawarta została w „Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Tabela 53. Liczba samorządów, które wdrożyły budżet partycypacyjny w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.

Lp.	Samorząd	Liczba projektów wybranych do realizacji	Łączna wartość projektów wybranych do realizacji (zł)
2013			
1.	Kielce	b.d.	b.d.
2014			
1.	Busko-Zdrój	6	951 250,00
2.	Starachowice	4	1 200 000,00
3.	Kielce	22	5 480 980,00
2015			
1.	Busko-Zdrój	b.d.	b.d.
2.	Kielce	16	5 584 300,00
3.	Ostrowiec Świętokrzyski	5	197 701,21
4.	Starachowice	10	1 135 000,00

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych bp.partycypacjaobywatelska.pl.

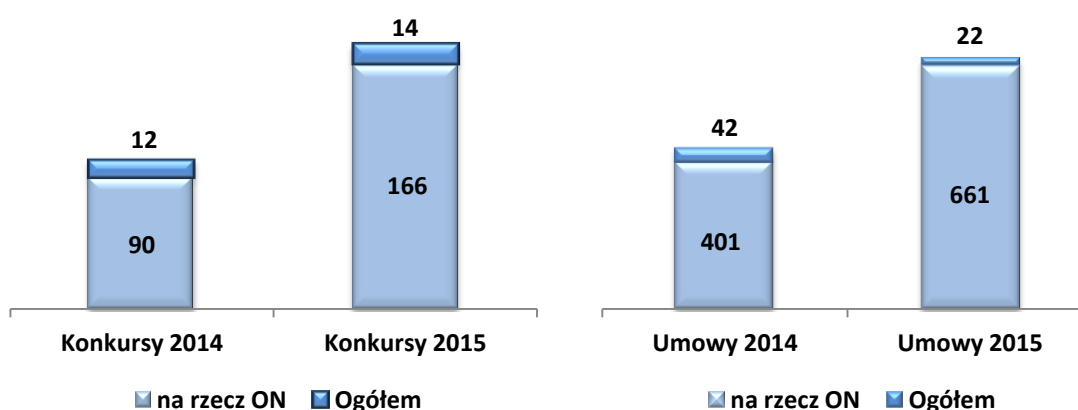
Budżet partycypacyjny jest realizowany w Kielcach od 2013 roku, w Busku-Zdroju i Starachowicach od 2014 roku, natomiast w Ostrowcu Świętokrzyskim od 2015 roku. „Cechą charakterystyczną budżetu obywatelskiego przeprowadzonego w Kielcach w 2014 roku była możliwość oddania głosu przez 1 mieszkańca na dowolną ilość projektów. Łączna liczba osób, które oddały ważny głos to 51 536, natomiast łączna liczba głosów ważnych oddanych na wszystkie zadania to 113 489. Zatem każda osoba biorąca udział w głosowaniu oddała swój głos średnio na 2,2 zadania”⁴³.

⁴³ <http://bp.partycypacjaobywatelska.pl>

5.2 Cel operacyjny 2 – Zaangażowanie NGO w procesie rozwiązywania problemów społecznych

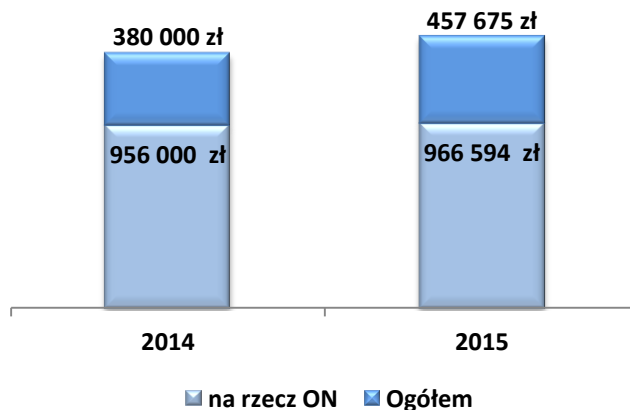
Na władzy samorządowej spoczywa obowiązek realizacji polityk publicznych, a także złożone procesy ich programowania, projektowania służące sprawnemu działaniu w partnerstwie z innymi lokalnymi podmiotami. Wiele współczesnych problemów w poszczególnych politykach ma złożony charakter i do ich rozwiązania wymagane jest łączenie wiedzy oraz zasobów różnych podmiotów. Niezbędne jest partnerstwo rozumiane jako formuła stałego współdziałania, dopasowywane do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców. W sferze zadań lokalnych rośnie znaczenie obywateli definiujących problemy, wyrażających potrzeby i oczekiwania, a także coraz częściej przedstawiających własne koncepcje na rozwiązanie najpilniejszych lokalnych kwestii.

Samorządy chcąc działać profesjonalnie i uzyskać dobre efekty dla mieszkańców nie są w stanie tego osiągnąć bez współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, organizacjami pracodawców, pracowników, lokalnego biznesu, itp. Podobnie lokalne organizacje nie mogą działać efektywnie bez wsparcia lokalnej władzy. Trzeci sektor staje się coraz częściej realizatorem coraz większej liczby ustawowych zadań gmin, powiatów i województw. Dokumentami regulującymi kwestie współpracy samorządów terytorialnych z organizacjami pozarządowymi są programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Programy te określają nie tylko zakres współpracy, ale także wprowadzają czytelne reguły współpracy, jak również jednolite kryteria i warunki wspierające trzeci sektor.

Wykres 38. Współpraca samorządów gminnych z organizacjami pozarządowym w latach 2014-2015.
Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „Biuletyn Obserwator Świętokrzyski ROPS nr 1/2016”.

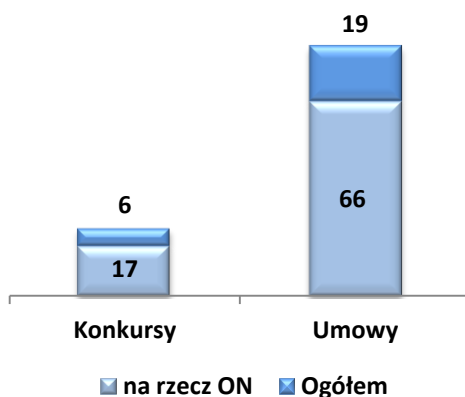
W 2015 roku świętokrzyskie samorządy gminne zainicjowały łącznie 166 konkursów, co było wartością o 38% większą niż w 2014 roku. Liczba organizacji pozarządowych, które przystąpiły do konkursów wyniosła 498. Ostatecznie samorządy gminne przekazały organizacjom pozarządowym na realizację zadań łączną kwotę: **5 964 229 zł**.

Wykres 39. Zaangażowanie środków świętokrzyskich powiatów na zadania realizowane przez NGO's na rzecz osób z niepełnosprawnościami w latach 2014 – 2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „Biuletyn Obserwator Świętokrzyski ROPS nr 1/2016”.

Na realizację zadań w programach współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku powiaty przeznaczyły łączną kwotę: **966 594,00 zł**, zaś na działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami kwotę: **457 675,00 zł**. Dane wskazują na zwiększenie zaangażowania środków samorządów powiatowych na realizację poszczególnych zadań publicznych sfery społecznej trafiających do organizacji pozarządowych, w tym na zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Trend ten, pomimo nieznacznego wzrostu kwot należy ocenić pozytywnie.

Wykres 40. Poziom współpracy samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „Biuletyn Obserwator Świętokrzyski ROPS nr 1/2016”.

W ramach opracowanych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi powiaty ogłosiły 17 konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, w tym 6 na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Łącznie na poziomie powiatów o dofinansowanie ubiegało się 89 organizacji pozarządowych. Ostatecznie podpisano łącznie 66 umów w tym 19 na działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Współpraca Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi ma na celu zwiększenie uczestnictwa obywateli w kreowaniu życia publicznego. Celem głównym takiej współpracy jest zaspokajanie potrzeb, podnoszenie poziomu życia, a także wzmocnienie społecznej świadomości oraz odpowiedzialności za siebie i otoczenie, budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez jego uaktywnienie oraz poprzez wprowadzenie innowacyjnych i skutecznych działań o zasięgu regionalnym.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w 2015 roku współdziałał z organizacjami pozarządowymi głównie w zakresie zadań zleczanych w obszarach:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- promocji i organizacji wolontariatu,
- upowszechniania i ochrony praw konsumentów,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- ochrony i promocji zdrowia,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej.

Działania podejmowane w ramach Programu były finansowane z budżetu Samorządu Województwa, PFRON oraz ze środków funduszy europejskich.

W 2015 roku Samorząd Województwa przeznaczył na dofinansowanie w ramach ogłoszonych **10** otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych łącznie kwotę **4 064 769,42 zł** (zawarto 315 umów). W ramach trybu pozakonkursowego przekazana została kwota **136 669,67 zł** na 23 umowy. Najwięcej środków finansowych w ramach zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przekazał Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i była to kwota **2 011 250 zł**.

Dokonana analiza poparta danymi przekazanymi z samorządów lokalnych wskazuje, iż główny ciężar współpracy z trzecim sektorem przejmuje Samorząd Województwa finansując zadania o zasięgu regionalnym. W obliczu dużego „rozdrobienia” trzeciego sektora, dużej liczby organizacji małych, o niewielkim potencjale organizacyjnym, wykonawczym oraz merytorycznym, samorządy gminne winny rozwijać współpracę z trzecim sektorem w obszarze dotyczącym osób z niepełnosprawnościami, gdyż są najbliższymi beneficjentów. W 2015 roku w regionie świętokrzyskim liczba organizacji aktywnie działających to: 1 222 na 3 500 zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym⁴⁴.

Analizując liczbę zawartych umów oraz liczbę złożonych ofert współpracy w latach 2012-2015 można zaobserwować, iż w 2013 roku podpisano najwięcej umów z organizacjami pozarządowymi oraz złożona została największa liczba ofert współpracy. W roku 2013 podpisano 400 umów na realizację zadań publicznych. Organizacje pozarządowe złożyły 733 oferty współpracy. W porównaniu do roku 2014 było to 345 umów i 656 ofert współpracy, w roku 2015 odnotowano 338 umów i 672 oferty współpracy. Liczba zawartych umów w 2013 była większa odpowiednio o 13,75% w 2014 i 15,5% w 2015 roku, a liczba złożonych ofert współpracy odpowiednio była większa o 10,5% w 2014 i 8,05% w 2015 roku.

Tabela 54. Wolumen środków przeznaczony dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych z budżetu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem:
ŚRODKI FINANSOWE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO					
Kwota dofinansowania (zł)	3 462 971,00	3 331 191,00	3 978 465,99	4 201 439,09	14 974 067,08
Liczba zawartych umów	339	400	345	338	1 422
Liczba złożonych ofert współpracy	572	733	656	674	2 635
Liczba beneficjentów	456 397	187 521	125 847	173 246	943 011

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

⁴⁴Biuletyn Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej - Obserwator Świętokrzyski nr 1/2016.

Rok 2015 (4 201 439,09 zł) i 2014 (3 978 465,99 zł) cechuje zbliżona tendencja zarówno pod kątem wysokości środków przeznaczonych z budżetu Samorządu Województwa, jak i złożonych przez organizacje pozarządowe ofert współpracy i podpisanych umów. Natomiast rok 2013 (187 521) i 2015 (173 246) jest zbliżony pod względem liczby beneficjentów, którzy skorzystali ze wsparcia organizacji pozarządowych sfinansowanego z budżetu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego.

Tabela 55. Liczba umów, złożonych ofert współpracy, beneficjentów oraz wolumen środków przeznaczonych dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015	Razem:
ŚRODKI FINANSOWE PRZEKAZANE W RAMACH ZADAŃ REALIZOWANYCH PRZEZ REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ					
Kwota dofinansowania (zł)	395 825,00	559 424,00	1 948 460,00	2 011 250,00	4 914 959,00
Liczba zawartych umów	38	62	128	106	334
Liczba złożonych ofert współpracy	81	125	248	217	671
Liczba beneficjentów	3 555	7 397	12 333	10 739	34024

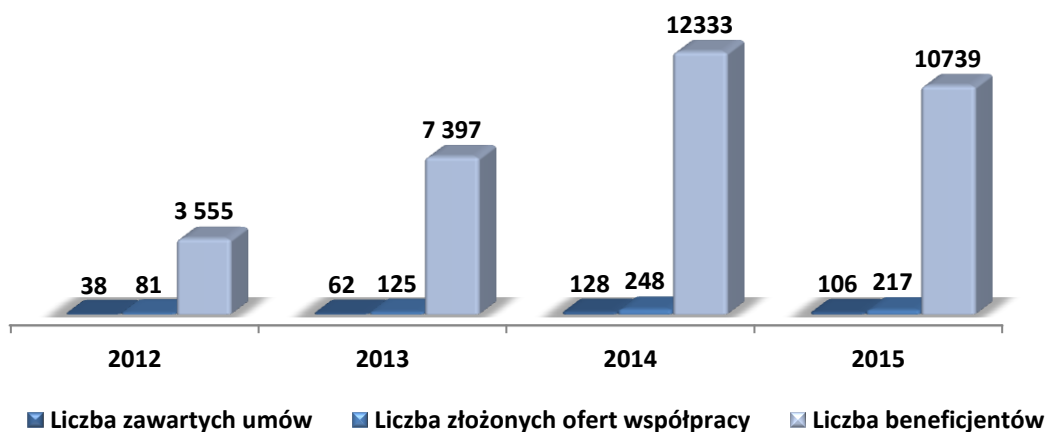
Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W latach 2012-2015 nastąpił wzrost środków przeznaczonych dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych w ramach działań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Analizując liczbę zawartych umów oraz liczbę złożonych ofert współpracy w latach 2012-2015 można zaobserwować, iż w 2014 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej podpisał najwięcej umów z organizacjami pozarządowymi (128), złożona została największa liczba ofert współpracy (248) oraz odnotowano największą liczbę beneficjentów, którzy skorzystali ze wsparcia (12 333).

Tak wysokie środki wpłynęły na zwiększenie aktywności aplikacyjnej świętokrzyskich organizacji pozarządowych. Tym samym wsparcie dotarło do dużej grupy beneficjentów, zwiększając skuteczność pomocy pracy socjalnej w społecznościach lokalnych. Na szczeblu regionu został osiągnięty cel operacyjny zaangażowania NGO's w proces rozwiązywania problemów społecznych. Zrealizowane zostały wyznaczone kierunki działań tj.:

- umożliwiono dostęp do środków publicznych organizacji pozarządowych w szerokim zakresie poprzez ogłaszane konkursy,
- włączono organizacje pozarządowe w realizację zadań z zakresu polityki społecznej, tym samym wzmocniony został kapitał społeczny mieszkańców naszego regionu.

W czteroletnim okresie monitoringu Strategii organizacje pozarządowe realizujące zadania regionalne w obszarze polityki społecznej otrzymały łączną kwotę dofinansowania **4 914 958 zł** – to ogromne środki finansowe po raz pierwszy dające możliwość wzmocnienia świętokrzyskiego sektora pozarządowego.

Wykres 41. Wskaźniki realizowanych zadań zleconych organizacjom pozarządowym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2013-2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2015 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przekazał kwotę w wysokości **2 011 250,00 zł**, podpisując **106 umów** na realizację zadań publicznych⁴⁵.

W ramach zadań realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przekazano:

- kwotę w wysokości: 1 931 250,00 zł w ramach otwartych konkursów ofert,
- kwotę w wysokości: 80 000,00 zł w ramach trybu pozakonkursowego,
- zawarto i rozliczono 106 umów z 95 organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych w otwartym konkursie ofert i w trybie pozakonkursowym w tym:
 - ✓ 96 umów w otwartym konkursie ofert,
 - ✓ 10 umów w trybie pozakonkursowym,
- rozpatrzono 217 ofert nadesłanych przez 160 organizacji pozarządowych w otwartym konkursie ofert i w trybie pozakonkursowym,
- nie było przypadków unieważnienia umów,
- zaangażowanie finansowe NGO w realizację zawartych umów wyniosło 2 015 016,30 zł.

⁴⁵ Szczegółowa analiza zawarta została w sprawozdaniu z realizacji „Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi”.

Tabela 56. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach otwartych konkursów ofert w latach 2012 – 2015.

Obszar współpracy	Liczba złożonych ofert współpracy				Liczba zawartych umów				Kwota (zł)			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
<i>Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych*</i>	23	57	154	112	9	28	84	57	150 000	300 000	1 588 720	1 500 000
<i>Pomoc społeczna</i>	25	28	50	46	11	15	20	23	120 000	120 000	180 000	280 000
<i>Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</i>	23	22	27	20	13	11	14	11	89 820	90 000	100 000	100 000
<i>Przeciwdziałanie przemocy</i>	10	16	10	19	5	8	6	5	36 000	50 000	51 250	51 250
RAZEM	81	123	241	197	38	62	124	96	395 820	560 000	1 919 970	1 931 250

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

* zadanie realizowane w oparciu o środki PFRON.

Tabela 57. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach trybu pozakonkursowego w 2015r.

Obszar współpracy	Liczba złożonych ofert współpracy	Liczba zawartych umów	Kwota (zł)
<i>Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych</i>	9	6	50 000
<i>Pomoc społeczna</i>	6	3	20 000
<i>Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</i>	5	1	10 000
<i>Przeciwdziałanie przemocy</i>	0	0	0
RAZEM	20	10	80 000

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

5.3 Cel operacyjny 3 – Rozwój sektora ekonomii społecznej

Ekonomia społeczna dla Samorządu Województwa Świętokrzyskiego stanowi istotną część polityki rozwojowej regionu. W 2013 roku przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego został przyjęty „Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020”. W związku z zapisami przyjętego uchwałą nr 14 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 roku Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej opracowany dotychczas przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej „Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020” został przekształcony na Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Świętokrzyskim do 2020 roku (RPRES)⁴⁶.

W niniejszym podrozdziale dokonana została analiza rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie świętokrzyskim w okresie realizacji założeń „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020”, tj. 2013–2015 na tle innych regionów w Polsce oraz w oparciu o dokonaną analizę sektora ekonomii społecznej w „Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Świętokrzyskim”.

Ustawa o pomocy społecznej oraz Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej z dnia 12 sierpnia 2014 r. zadania związane z koordynacją działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionach przypisują Regionalnym Ośrodkom Polityki Społecznej.

Działania obejmują:

- inspirowanie i promowanie nowych metod działań w zakresie aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej,
- wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji, integracji oraz reintegracji,
- monitorowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości społecznej służącej zwiększaniu aktywności społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

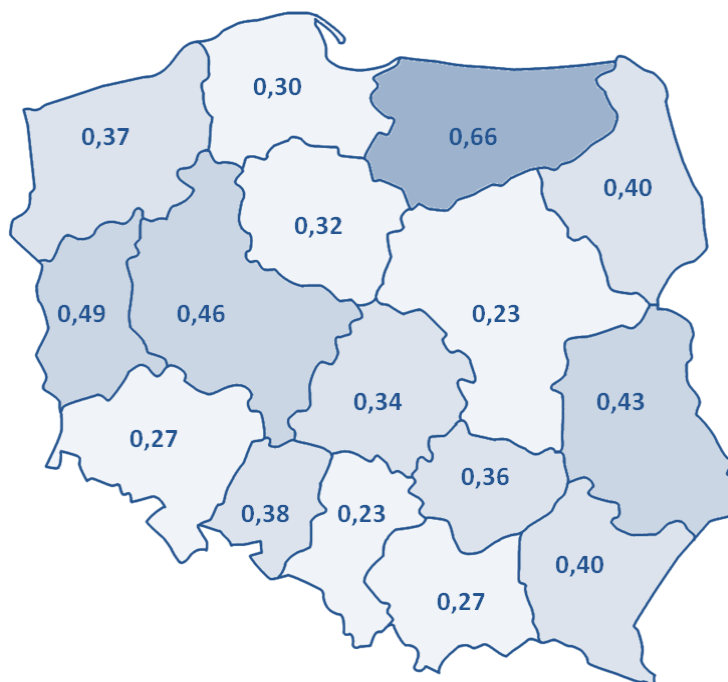
⁴⁶ „Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego powołał na mocy Uchwały Nr 452/15 z dnia 10 czerwca 2015 r. Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej, w skład którego weszli przedstawiciele samorządów oraz sektora ekonomii społecznej, nauki i biznesu. W 2015 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przygotował projekt pozakonkursowy pn. „Świętokrzyska Ekonomia Społeczna” realizowany od 2016 roku, który jest narzędziem służącym koordynacji regionalnych działań na rzecz sektora ekonomii społecznej. We wcześniejszych latach w regionie działania wdrażające i upowszechniające ekonomię społeczną Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej realizował jako zadanie fakultatywne w oparciu o środki z budżetu Samorządu Województwa.

Spółdzielnie socjalne

Nadrzędnym celem działalności spółdzielni socjalnych jest przywrócenie na rynek pracy osób defaworyzowanych o niskim wskaźniku zatrudnienia, jak również umożliwienie osobom bezrobotnym aktywizacji zawodowej poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa.

Mapa 10. Spółdzielnie Socjalne na 10 tys. mieszkańców - stan na 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

Region świętokrzyski pod względem liczby spółdzielni socjalnych zajmuje przedostatnie miejsce w kraju (przed województwem opolskim). Wynika to z faktu, iż województwo świętokrzyskie jest jednym z najmniejszych w kraju pod względem obszarowym i ludnościowym. Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano analizy liczby

spółdzielni socjalnych przypadających na 10 tys. mieszkańców. Według analizy tego wskaźnika region świętokrzyski sklasyfikowany został na 9 miejscu w kraju (mapa 10).

W Polsce na przestrzeni lat 2012-2015 obserwowany jest dynamiczny przyrost spółdzielni socjalnych. Na podstawie danych (tabela 58) można dokonać porównania wzrostu liczby spółdzielni socjalnych funkcjonujących w województwie w odniesieniu do innych regionów Polski. W stosunku do 2012 roku w regionie świętokrzyskim w 2015 odnotowujemy wzrost liczby spółdzielni socjalnych o 40 podmiotów⁴⁷.

Tabela 58. Wzrost liczby spółdzielni socjalnych w Polsce w latach 2012-2015.

województwa	Spółdzielnie Socjalne		
	2012	2015	Wzrost
dolnośląskie	32	79	47
kujawsko - pomorskie	25	67	42
lubelskie	25	92	67
lubuskie	17	50	33
łódzkie	37	85	48
małopolskie	44	91	47
mazowieckie	47	123	76
opolskie	12	38	26
podlaskie	9	48	39
podkarpackie	38	86	48
pomorskie	23	68	45
śląskie	46	107	61
świętokrzyskie	7	47	40
warmińsko - mazurskie	27	96	69
wielkopolskie	62	159	97
zachodnio - pomorskie	23	63	40

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

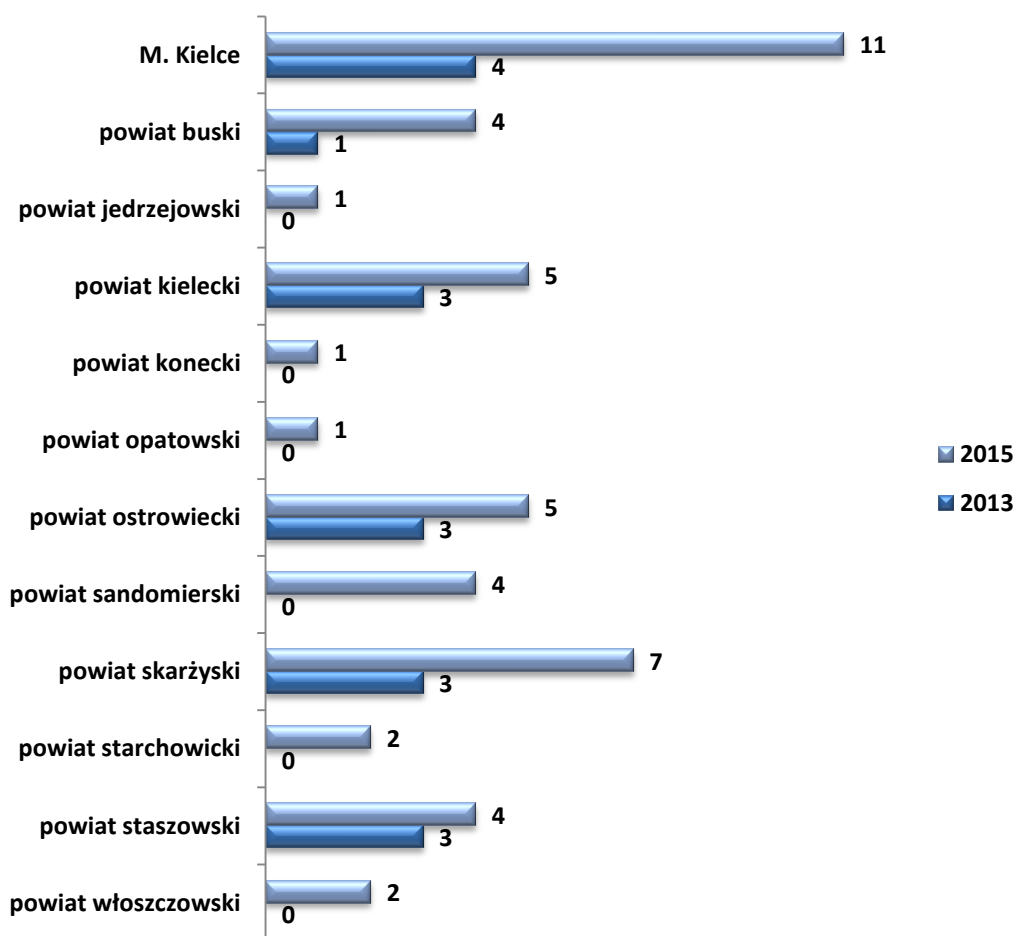
W regionie świętokrzyskim w 2012 roku funkcjonowało 7 spółdzielni socjalnych, rok później: w 2013 roku liczba ta wzrosła do 17 podmiotów. Okres 2013–2015 to dynamiczny przyrost nowopowstałych podmiotów w świętokrzyskim.

⁴⁷ Szczegółowa analiza zawarta została w „Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Wg stanu na dzień 30.11.2015r. w regionie funkcjonuje 47 spółdzielni socjalnych, z tego 3 są w stanie likwidacji. Wykaz spółdzielni socjalnych zamieszczony został w załączniku nr 9 na str. 162.

Największy wzrost liczby spółdzielni socjalnych nastąpił w stolicy regionu mieście Kielce, natomiast najmniejszy przyrost obserwujemy w powiecie koneckim, jędrzejowskim i opatowskim. W 2 świętokrzyskich powiatach tj.: **kazimierskim i pińczowskim nie odnotowano powstania spółdzielni socjalnych.**

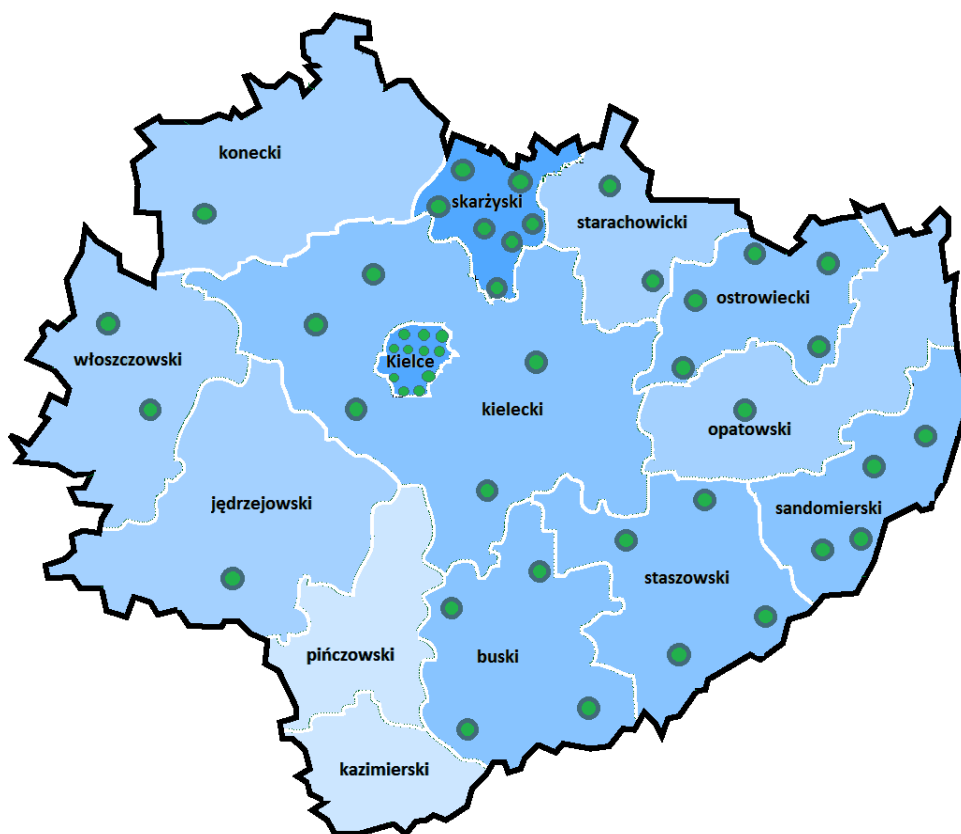
Wzrost liczby spółdzielni socjalnych w poszczególnych powiatach regionu świętokrzyskiego na przestrzeni lat 2013-2015 przedstawia wykres 42.

Wykres 42. Spółdzielnie socjalne w regionie świętokrzyskim w roku 2013 i 2015.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

Mapa 11. Przestrzenne rozmieszczenie spółdzielni socjalnych w regionie świętokrzyskim w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Przestrzenne rozmieszczenie spółdzielni socjalnych w regionie świętokrzyskim jest nierównomierne. Najwięcej spółdzielni socjalnych funkcjonuje w mieście Kielce oraz powiecie skarżyskim. Zwraca uwagę fakt, iż w powiatach południowych regionu tj.: pińczowskim i kazimierskim **nie odnotowano spółdzielni socjalnych**.

Podmioty reintegracyjne

Niezwykle istotnym elementem sektora ekonomii społecznej są podmioty reintegracji społeczno-zawodowej takie, jak: kluby integracji społecznej, centra integracji społecznej oraz w nurcie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu innowacyjne działania rehabilitacji w warsztatach terapii zajęciowej i zakładach aktywności zawodowej.

Wsparcie podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej to kolejny istotny cel z punktu widzenia rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Obserwując działania podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej widać szereg korzyści płynących z ich funkcjonowania. Szczególne znaczenie mają tu kluby integracji społecznej oraz centra integracji społecznej, dlatego zwiększenie liczby tego typu podmiotów w regionie może być istotne z punktu widzenia realizacji celów takich jak przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W kontekście rozwoju podmiotów reintegracyjnych koniecznym jest wypracowanie ścieżki

na rzecz zatrudnienia uczestników warsztatów terapii zajęciowej, a także inspirowanie do zakładania spółdzielni socjalnych.

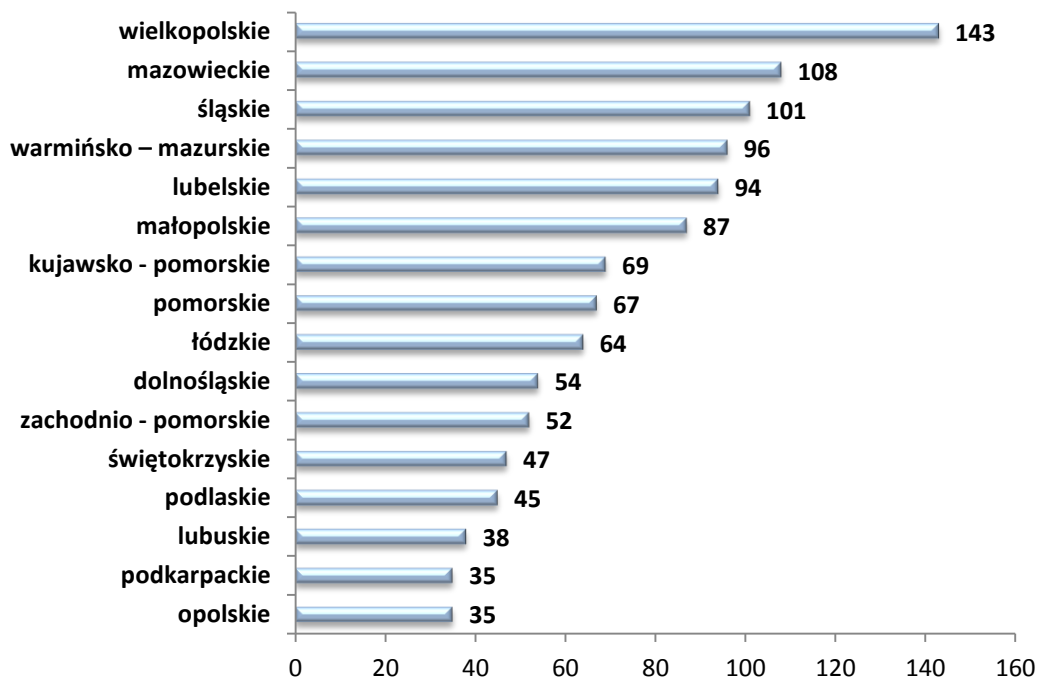
W kontekście rozwoju ekonomii społecznej kluczową rolę odgrywa sektor obywatelski, ponieważ aktywność obywatelska jest początkiem działań rozwojowych tego sektora. Planując rozwój sektora ekonomii społecznej należy zacząć od działań o charakterze animacyjnym, umożliwiającym tworzenie podmiotów obywatelskich, tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych. Region świętokrzyski mimo licznych działań ukierunkowanych na rozbudzenie aktywności obywatelskiej nadal jest jednym z regionów o najmniejszej liczbie zarejestrowanych organizacji pozarządowych.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe działania oraz wynikające z nich doświadczenia należy stwierdzić, iż na obecnym etapie przedsiębiorczość społeczna nie jest sektorem, który będzie rozwijać się samoistnie. W związku z tym istnieje konieczność budowania i rozwijania systemu wsparcia sektora ekonomii społecznej. Proces ten opierać się będzie na doświadczeniach zdobytych w tym zakresie w okresie programowania 2007–2013. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w 2015 roku pozytywnie zaopiniował pięć podmiotów ubiegających się o akredytacje w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej. Kluczowe znaczenie w zakresie wsparcia będą miały akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, które będą realizować ambitne cele wynikające ze wskaźników RPO WŚ 2014–2020. Należy zatem podejmować działania mające na celu podniesienie jakości oraz trwałości wsparcia dla sektora ekonomii społecznej, którego efektem będzie zbudowanie stabilnie funkcjonujących podmiotów świadczących usługi wsparcia na wysokim poziomie. W kontekście perspektyw rozwojowych sektora ekonomii społecznej optymistycznym jest fakt wzrostu znaczenia problematyki ekonomii społecznej na poziomie europejskim, krajowym oraz regionalnym. Odzwierciedleniem tego faktu jest m.in. umocowanie ekonomii społecznej w zapisach dokumentów strategicznych oraz programowych na szczeblu europejskim, krajowym oraz regionalnym co może stanowić duży impuls rozwojowy dla tego obszaru. O potencjale rozwojowym świadczy również inicjatywa oraz chęć rozwijania działalności przez podmioty ekonomii.

Zdiagnozowanymi barierami rozwoju ekonomii społecznej są m.in.: jej rozproszenie, ogólny brak wiedzy na temat ekonomii społecznej. W związku z tym priorytetowym zadaniem jest wzmocnienie zakresu koordynacji działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Koniecznym staje się uświadamianie władzom samorządowym korzyści wynikających ze wspierania i inwestowania w obszar ekonomii społecznej. Jest to szczególnie istotne

w kontekście możliwości finansowania przedsięwzięć dotyczących tzw. „rewitalizacji społecznej” w ramach RPO WŚ 2014–2020 przy wsparciu dwu-funduszowym tj. Europejski Fundusz Społeczny oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Samorządy winny otworzyć się na kooperację z obywatelami w zakresie kreowania usług publicznych oraz przekazywania podmiotom ekonomii społecznej zadań publicznych do realizacji.

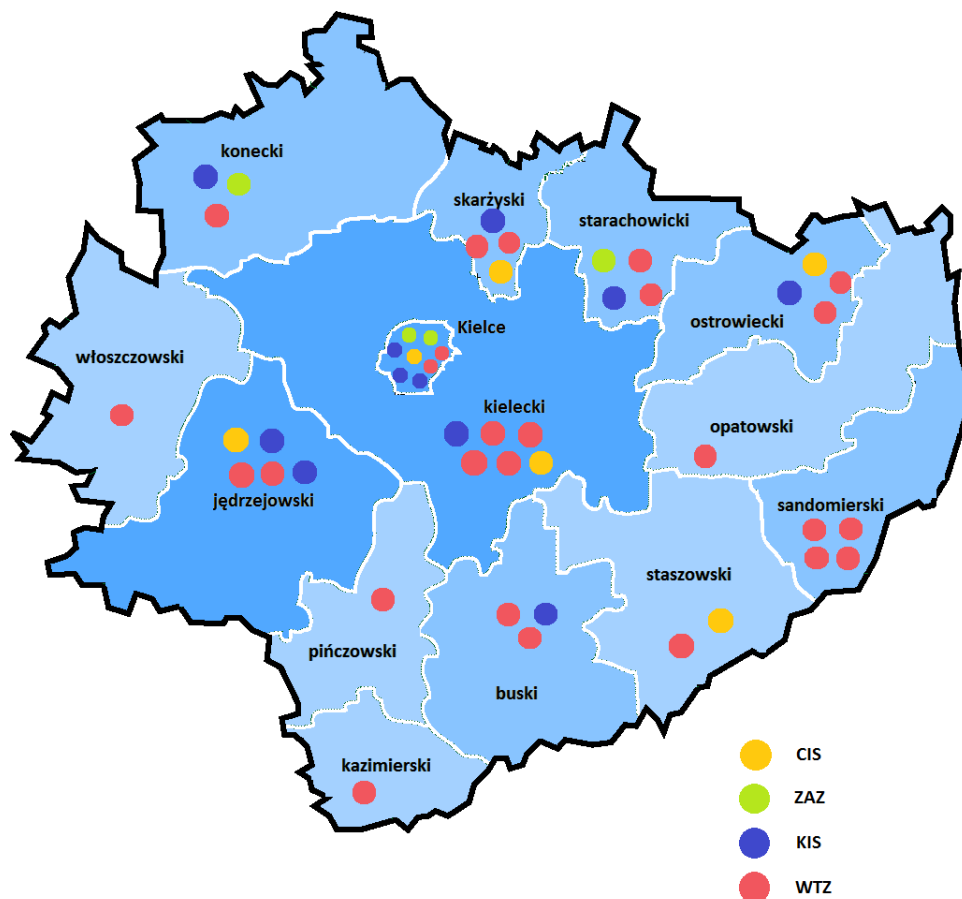
Wykres 43. Liczba podmiotów reintegracyjnych w Polsce w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych „RPRES Województwa Świętokrzyskiego do 2020r”.

Region świętokrzyski w którym funkcjonuje ogółem 47 podmiotów reintegracyjnych znajduje się na XII miejscu w kraju przed województwami: podlaskim, lubuskim, podkarpackim i opolskim⁴⁸.

⁴⁸ Szczegółowa analiza zawarta została w „Regionalnym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Mapa 12. Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów reintegracyjnych w regionie w 2015r.

Źródło: Opracowanie ROPS, stan na listopad 2015 r.

Najwięcej podmiotów reintegracyjnych występuje w mieście Kielce oraz powiecie buskim, kieleckim i jędrzejowskim.

Kluby Integracji Społecznej

Klub integracji społecznej to jednostka, której celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych jako wartości na rynku pracy. Klub integracji społecznej zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

W 2015 roku liczba klubów integracji społecznej wzrosła o 54% w stosunku do 2012 roku (tj. z 6 do 13 placówek). W latach 2012-2015 zostało utworzonych 7 klubów w regionie, nowopowstałe placówki prowadzone są w: Kielcach, Morawicy, Końskich, Ostrowcu Świętokrzyskim, Bliżynie, Starachowicach i we Włoszczowie. Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim nie stanowią powszechnej formy wsparcia pomocy mieszkańcom w społecznościach lokalnych. Szczególne znaczenie kluby integracji społecznej mają

w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej z punktu widzenia realizacji celów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Wykaz KIS w regionie świętokrzyskim wg stanu na 2015 rok zawarty jest w załączniku nr 10 na str. 164.

Centrum Integracji Społecznej

Centrum integracji społecznej to jednostka organizacyjna tworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem (w tym z zaburzeniami psychicznymi) społecznych programów edukacyjnych, obejmujących m.in.: nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia.

W regionie świętokrzyskim funkcjonuje 6 centrów integracji społecznej o 2 więcej w stosunku do 2012 roku. W okresie realizacji Strategii Polityki Społecznej nowe podmioty powstały w Jędrzejowie oraz Chmielniku. Wykaz CIS w regionie świętokrzyskim stan na 2015 rok przedstawia zestawienie tabelaryczne w załączniku nr 11 na str. 165.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Zadaniem samorządów powiatowych jest tworzenie osobom z niepełnosprawnościami możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Aby zapewnić realizację tego zadania zostały utworzone warsztaty terapii zajęciowej. Uczestnicy przyjmowani na warsztaty muszą posiadać w swoim orzeczeniu o niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Warsztaty terapii zajęciowej jako podmioty, których funkcją jest przywracanie uczestnikom umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia stanowią jeden z elementów sektora ekonomii społecznej. Na bazie działań warsztatów terapii zajęciowej istnieje możliwość tworzenia podmiotów takich, jak spółdzielnie socjalne oraz zatrudniania uczestników w innych podmiotach sektora ekonomii społecznej.

W 2015 roku w regionie funkcjonowało 26 warsztatów terapii zajęciowej o 1 więcej niż w 2012 roku. Kadra placówek według stanu na koniec 2015 roku wyniosła 501 pracowników, liczba uczestników zajęć oferowanych przez warsztaty to: 1 608 osoby. Wykaz WTZ w regionie świętokrzyskim stanowi załącznik nr 12 na str. 166.

Zakłady Aktywności Zawodowej

Zatrudniają osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. ZAZ-y prowadzą rehabilitację zawodową i społeczną, przygotowują uczestników

do samodzielnego i niezależnego życia adekwatnego do ich możliwości psychomotorycznych oraz znalezienia odpowiedniego zatrudnienia na chronionym lub otwartym rynku pracy.

W regionie funkcjonują 4 ZAZ-y, szczegółowy opis zawarty jest w celu operacyjnym Strategii - *Kształtowanie wizerunku osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy* na str. 49, natomiast wykaz podmiotów znajduje się w załączniku nr 13 na str. 167.

Tabela 59. „Przejście” pracowników ze świętokrzyskich zakładów aktywności zawodowej na otwarty rynek pracy w latach 2012-2015.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba uczestników ZAZ	1	1	1	3

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W latach prowadzonej analizy jedynie pojedynczy pracownicy ZAZ znaleźli zatrudnienie na otwartym rynku pracy, co wskazuje na bardzo trudny i złożony proces przygotowania i rehabilitacji zawodowej.

Rozwój sektora ekonomii społecznej w regionie wynikający z założeń Strategii oraz Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, zakłada rozwijanie sektora reintegracyjnego przygotowującego uczestników m.in. zakładów aktywności zawodowej do przechodzenia na otwarty lub chroniony rynek pracy. Przedsiębiorczość społeczna stanowi szansę do aktywnego włączenia społecznego osób z grup dewaloryzowanych. Utworzenie przez Samorząd Województwa w latach 2013-2015 2 ZAZ-ów dało możliwość rozwoju obszaru ekonomii społecznej. W regionie należy podejmować działania mające na celu przygotowywanie pracowników ZAZ i uczestników WTZ do pracy m.in. w przedsiębiorstwach społecznych i tym samym zwiększać możliwość rotacji pracowników w podmiotach.

IV. PODSUMOWANIE

Skuteczna realizacja polityki społecznej to ciągły i długofalowy proces. Zmieniająca się wciąż rzeczywistość oraz pojawianie się nowych problemów społecznych wpływają na potrzebę doskonalenia i modyfikacji działań w obszarze pomocy i integracji społecznej. Dynamika i emanacja problemów społecznych strategicznego planowania, które ma decydujące znaczenie w budowaniu instytucjonalnych fundamentów rozwoju, a także odgrywa ważną rolę w skutecznym wypełnianiu misji Strategii.

Strategia Polityki Społecznej jest próbą konsensu społecznego i długofalową koncepcją rozwoju, dającą możliwość konsekwentnej realizacji polityki społecznej w regionie oraz na szczeblu lokalnym. Dokument ten jest swoistą emanacją strategicznego myślenia o polityce społecznej. Monitoring Strategii Polityki Społecznej to wnikliwa analiza życia i funkcjonowania mieszkańców naszego regionu, ich problemów i codziennych zmagani oraz istotnych potrzeb społecznych.

Śródkresowy monitoring realizacji Strategii stanowi zbiór danych obrazujących najważniejsze przedsięwzięcia i inicjatywy podjęte przez jej realizatorów w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej. Jest bazą różnorodnych informacji dotyczących sytuacji wewnątrzregionalnej i może być źródłem wiedzy o poziomie realizacji polityki społecznej, zarówno dla instytucji i podmiotów publicznych, organizacji pozarządowych, jak i społeczności lokalnych oraz wszystkich zainteresowanych problematyką społeczną regionu. Pokazuje nie tylko obszary deficytu działań, ale również obszary efektywnej interwencji służb pomocy i integracji społecznej w działaniach na rzecz mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Pełni również misję promowania dobrych praktyk sprzyjających zintegrowanemu rozwojowi wszystkich lokalnych społeczności.

Systematycznie realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej monitoring programów regionalnych w obszarze polityki społecznej ma na celu wypracowanie modelowego procesu podejmowania decyzji w rozwiązywaniu problemów społecznych dotyczących określonej liczby mieszkańców świętokrzyskiego i poszukiwanie możliwie najskuteczniejszych sposobów, rozwiązań umożliwiających wykreowanie lub poprawę więzi społecznych. Samorząd regionalny inicjuje i wyznacza ramy działań samorządowej polityki społecznej poprzez programy. Programy prezentują metody oraz propozycje rozwiązań modelowych i winny zostać zaimplementowane w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu na szczeblu samorządów powiatowych i gminnych. Programy wytyczają rytm zmian. Monitoring regionalnych programów przedstawia

wielopłaszczyznowe działania mające na celu rozwiązanie istniejących w społecznościach lokalnych problemów społecznych i wskazanie ścieżki do osiągnięcia samodzielnego ich rozwiązania w przyszłości.

Polityka społeczna to pojęcie wieloznaczne, które można określić jako działalność publiczną, której zamierzone cele i osiągnięte rezultaty dotyczą poziomu, warunków i jakości życia społeczeństw jako całości, a także wybranych zbiorowości: osób, rodzin czy gospodarstw domowych. Trudność w kreowaniu polityki społecznej polega na jej złożoności. Składowymi polityki społecznej są m.in. obszary takie jak: rynek pracy, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, edukacja, bezpieczeństwo, aktywność społeczna, demografia, mieszkalnictwo. Należy również zaznaczyć, iż na poziom poszczególnych wskaźników polityki społecznej takich, jak choćby poziom zagrożenia ubóstwem, bezrobocie wpływ ma sytuacja gospodarcza.

Wielość i złożoność problemów społecznych dotyczących społeczności lokalnych, wymaga spójnych i skoordynowanych działań samorządów, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, placówek oświatowych, kultury, instytucji ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. W związku z tym koniecznym jest konsekwentna realizacja założeń Strategii.

Bardzo istotne znaczenie w realizacji Strategii Polityki Społecznej na poziomie regionu ma realizacja spójnych działań na szczeblach powiatowym oraz gminnym. Dlatego tak istotnym jest wypracowanie i realizacja odpowiednio na poziomie powiatu oraz gminy strategii rozwiązywania problemów społecznych, która pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Strategia stanowi podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym w efekcie doprowadzając do integracji społecznej. Aktywna polityka społeczna stała się udziałem samorządów wszystkich szczebli. Realizacja skoordynowanej, długofalowej i spójnej polityki społecznej nie powinna odbywać się bez planów działań wpisujących się w zmiany Strategii.

Według stanu w 2015 roku na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, 99 świętokrzyskich gmin deklарowało, iż posiadają uchwalone strategie rozwiązywania problemów społecznych – tylko 3 gminy (Ćmielów, Radoszyce, Sobków) nie posiadały wówczas aktualnej strategii, jednakże deklарowały, iż trwają prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu. Według stanu na miesiąc lipiec 2015 roku w gminach: Ćmielów, Radoszyce zakończone zostały prace

związane z opracowaniem strategii rozwiązywania problemów społecznych. Wszystkie powiaty posiadają obowiązujące strategie.

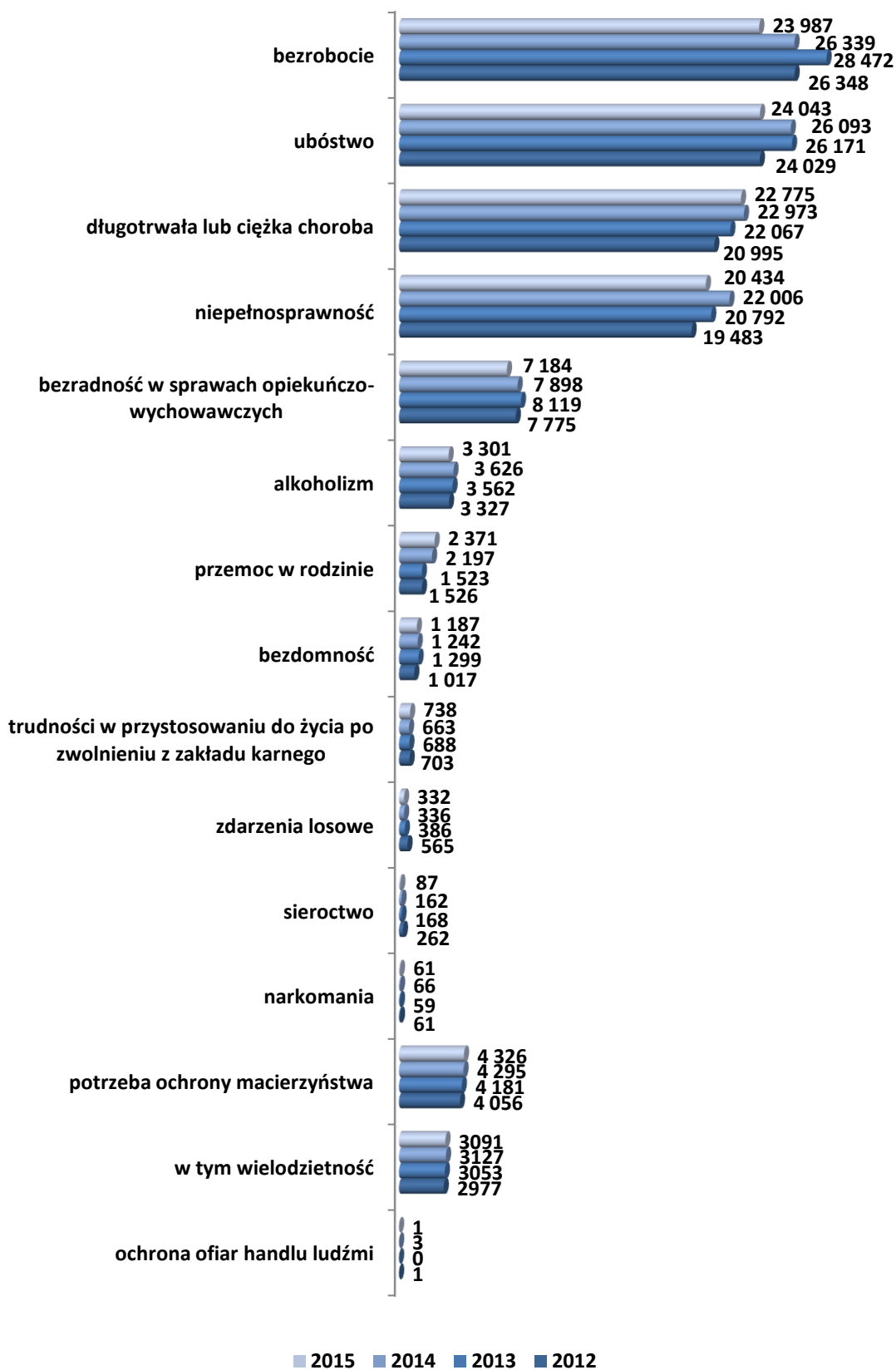
Coroczna realizacja oceny zasobów pomocy społecznej na poziomie regionalnym pozwala na określenie dominujących problemów społecznych dotyczących mieszkańców regionu. Analiza ta oparta jest na danych dotyczących osób korzystających z pomocy społecznej. Narzędzie to stosowane jest od 2012 roku zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej*. Gminy, powiaty i Samorząd Województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej sporządza ocenę na podstawie raportów przygotowanych przez świętokrzyskie gminy oraz powiaty, z uwzględnieniem kwestii i problemów społecznych wynikających z przyjętej Strategii Polityki Społecznej. Ocena zasobów pomocy społecznej stanowi podstawowe narzędzie w zakresie monitorowania Strategii Polityki Społecznej oraz regionalnych programów z obszaru polityki społecznej.

Dane dotyczące powodów przyznania pomocy, uwzględniają wszystkie przyczyny trudnej sytuacji życiowej wymienione w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*. Analizując dane należy mieć na uwadze fakt, iż w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn przyznania pomocy, w związku z tym jedna rodzina może być wykazana przy jednej lub przy kilku przyczynach przyznawania pomocy społecznej. Tabela 64 prezentuje powody przyznawania pomocy społecznej w okresie objętym monitoringiem Strategii Polityki Społecznej.

Tabela 60. Powody przyznawania pomocy społecznej na przestrzeni lat 2012-2015.

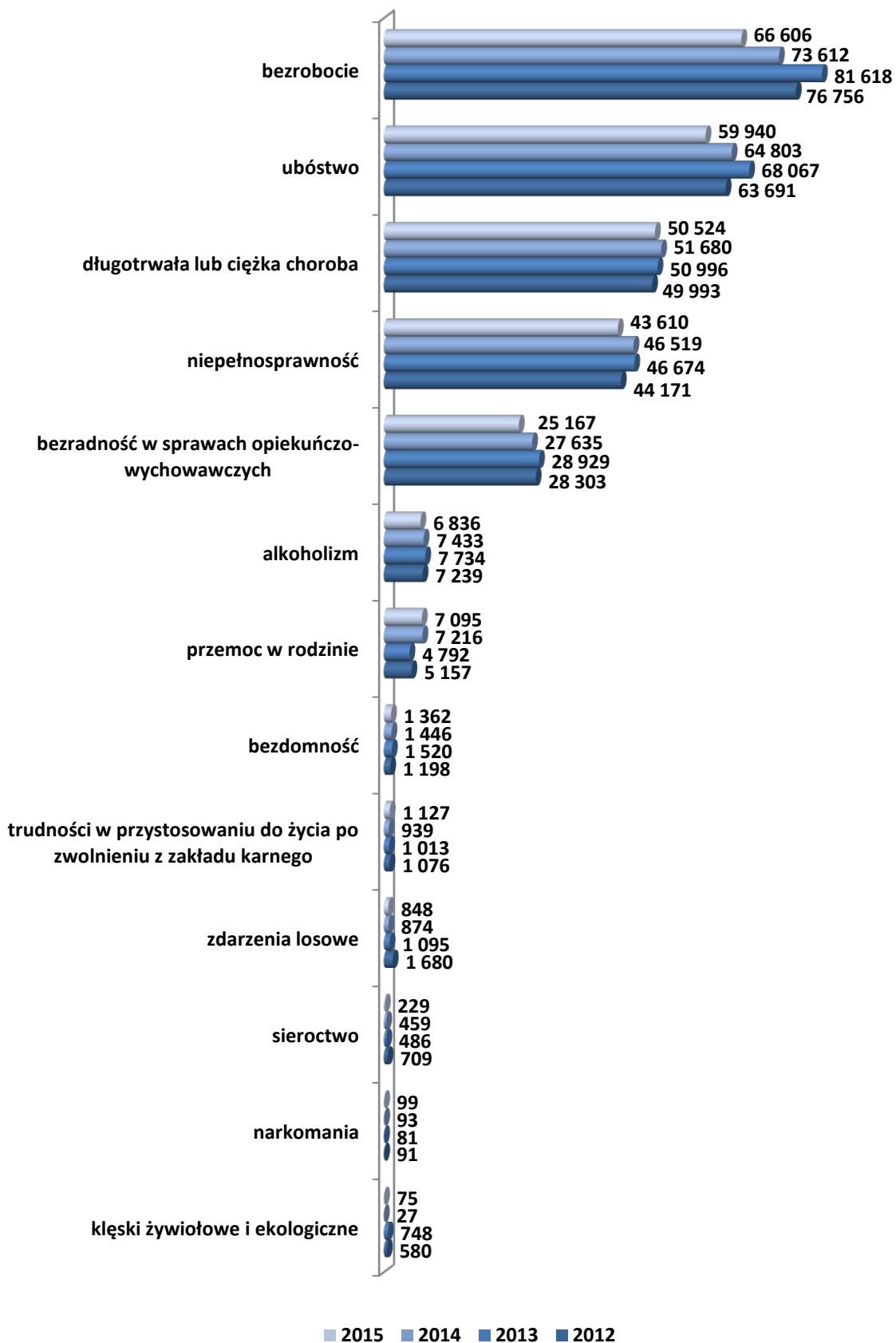
	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo				
Liczba rodzin	24 029	26 171	26 093	24 043
Liczba osób w rodzinach	63 691	68 067	64 803	59 940
Bezrobocie				
Liczba rodzin	26 348	28 472	26 339	23 987
Liczba osób w rodzinach	76 756	81 618	73 612	66 606
Niepełnosprawność				
Liczba rodzin	19 483	20 792	22 006	20 434
Liczba osób w rodzinach	44 171	46 674	46 519	43 610
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba rodzin	20 995	22 067	22 973	22 775
Liczba osób w rodzinach	49 993	50 996	51 680	50 524
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych				
Liczba rodzin	7 775	8 119	7 898	7 184
Liczba osób w rodzinach	28 303	28 929	27 635	25 167
Alkoholizm				
Liczba rodzin	3 327	3 562	3 626	3 301
Liczba osób w rodzinach	7 239	7 734	7 433	6 836
Narkomania				
Liczba rodzin	61	59	66	61
Liczba osób w rodzinach	91	81	93	99
Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Liczba rodzin	4 056	4 181	4 295	4 326
w tym: wielodzietność				
Liczba rodzin	2 977	3 053	3 127	3 091
Bezdomność				
Liczba rodzin	1 017	1 299	1 242	1 187
Liczba osób w rodzinach	1 198	1 520	1 446	1 362
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego				
Liczba rodzin	703	688	663	738
Liczba osób w rodzinach	1 076	1 013	939	1 127
Zdarzenia losowe				
Liczba rodzin	565	386	336	332
Liczba osób w rodzinach	1 680	1 095	874	848
Kłęski żywiołowe i ekologiczne				
Liczba osób	580	748	27	75
Sieroctwo				
Liczba rodzin	262	168	162	87
Liczba osób w rodzinach	709	486	459	229
Przemoc w rodzinie				
Liczba rodzin	1 526	1 523	2 197	2 371
Liczba osób w rodzinach	5 157	4 792	7 216	7 095
Ochrona ofiar handlu ludźmi				
Liczba rodzin	1	0	3	1

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Wykres 44. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015 (liczba osób w rodzinach).

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Wykres 45. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015 (liczba rodzin).

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Wykresy 39 i 40 przedstawiają liczbę osób oraz liczbę osób w rodzinach według powodów przyznania pomocy w latach objętych monitoringiem *Strategii Polityki Społecznej*. W analizowanym okresie cztery dominujące powody udzielania pomocy społecznej występują niezmiennie w regionie świętokrzyskim są to: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

W przypadku bezrobocia liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach do 2013 wykazywała tendencję wzrostową i osiągnęła maksymalną wartość w okresie monitoringu wynoszącą odpowiednio 28 472 rodzin i 81 618 osób w rodzinach. W latach 2013-2015 odnotowano spadek liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach odpowiednio o 17,0% i 20%.

W latach 2012-2014 obserwujemy wyraźnie tendencję wzrostową liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

W 2015 roku odnotowano spadek liczby rodzin otrzymujących pomoc z przyczyn ubóstwa o 9,8% w odniesieniu do roku 2014, w którym to roku wskaźnik był najwyższy. Podobnie jest w przypadku liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, według analizy danych rok do roku (2012 do 2013) występowała tendencja wzrostowa, w okresie od 2014 do 2015 roku nastąpił spadek liczby osób w rodzinach otrzymujących pomoc w zakresie ubóstwa.

W latach 2012-2015 analiza danych w zakresie korzystania z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wskazuje, iż w okresie od 2012 do 2014 roku w przypadku liczby rodzin i liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy obserwujemy tendencje wzrostową, w 2015 roku odnotowano spadek liczby ww. wskaźników o 8,6% oraz 3,3% w odniesieniu do roku 2014.

Diagnoza danych dotyczących liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przyczyn niepełnosprawności w latach 2012-2015 wykazuje tendencję wzrostową, w okresie monitoringu ww. wskaźnik wzrósł o 4,7%. Natomiast w przypadku liczby osób w rodzinach od 2014 roku odnotowano tendencję spadkową liczby osób korzystających z pomocy z przyczyn niepełnosprawności.

W wyniku przeprowadzonych analiz można stwierdzić, iż w latach 2012-2015 nadal występowało duże zróżnicowanie na terenie regionu pod względem poziomu rozwoju gospodarczego podregionów, co przekłada się na częstotliwość i skalę występowania problemów społecznych. Dokonana analiza struktury ludności wskazuje na systematycznie malejącą liczbę mieszkańców województwa. Spadek udziału dzieci i młodzieży w ogólnej strukturze ludności regionu oraz wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji. Nie bez znaczenia dla rozwoju społecznego regionu i poziomu zaspokajania potrzeb jego

mieszkańców pozostaje rolniczo-przemysłowy charakter województwa świętokrzyskiego z przemysłową północną częścią regionu oraz rolniczym południem i wschodem.

W odniesieniu do najważniejszych problemów społecznych regionu należy zwrócić uwagę m.in. na bezrobocie, którego skala jest bardziej nasiloną w podregionie kieleckim, mniej w sandomiersko-jędrzejowskim. W jednakowy sposób dotyka osoby z wykształceniem podstawowym oraz zawodowym. Rolniczy charakter ww. terenów wraz z poziomem bezrobocia zazwyczaj koreluje z zagrożeniem ubóstwem. Grupą szczególnie zagrożoną i wymagającą wsparcia są rodziny wielodzietne i gospodarstwa domowe z osobami z niepełnosprawnościami.

W latach 2012-2015 ugruntowała się rola samorządów, kreująca samorządową politykę społeczną, partycypujących finansowo w działaniach socjalnych na rzecz społeczności. Wielosektorowa polityka społeczna wprowadziła do realizacji usług społecznych innych aktorów współodpowiedzialnych oraz współdecydujących o rozwoju społeczności: sektor pozarządowy.

W okresie monitoringu Strategii Polityki Społecznej na szczeblu regionalnym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przeprowadzał systematycznie badania społeczne uzupełniając tym samym lukę informacyjną. Po raz pierwszy w regionie przeprowadzone zostały badania społeczne w zakresach tematycznych stanowiących podstawę diagnostyczną wykorzystywaną w regionalnych programach z obszaru polityki społecznej, wyznaczając na ich podstawie kierunki interwencji na najbliższe lata. Przeprowadzonych zostało 13 badań.

Strategia Polityki Społecznej wraz z programami z zakresu polityki społecznej określonych art. 21 *ustawy o pomocy społecznej* wyznaczają kierunki pracy Samorządu Województwa ze społecznościami lokalnymi w nowej perspektywie finansowej 2014-2020. Poprzez zapisy konkretnych działań w programach sygnalizujemy konieczność zmian rozwiązań już funkcjonujących i udoskonalamy system pomocy społecznej w regionie.

Zmiany demograficzne i przeobrażenia rodziny, nowe zjawiska społeczne determinują poszukiwanie nowych rozwiązań w polityce społecznej. Podjęte wysiłki na rzecz poprawy sytuacji konkretnych grup mieszkańców regionu to przykładowo aktywizacja w rozumieniu szeroko pojętych usług społecznych i wspomagających świadczeń materialnych z założeniem osiągnięcia takiego stanu, w którym „klient pomocy społecznej zostanie trwale usamodzielniony” lub zakres udzielanego wsparcia będzie mógł zostać ograniczony bez uszczerbku dla samego klienta i jego rodziny.

Czteroletni okres realizacji Strategii Polityki Społecznej ze względu na zastosowanie perspektywy czasowej pozwala ocenić świadomość działań polityki społecznej w skali

lokalnej i wskazuje konkretne efekty w okresie analizy/monitoringu Strategii Polityki Społecznej. Wskazuje również jakie zostały podjęte w regionie wysiłki na rzecz poprawy sytuacji konkretnych grup poprzez dostosowanie usług społecznych.

Polityka Społeczna realizowana na poziomie regionalnym w kolejnym czteroletnim okresie realizacji Strategii (2016-2020) winna być ukierunkowana na wykorzystanie możliwości płynących z wdrażania RPO WŚ 2014-2020. Kierunki strategicznej interwencji powinny w szczególności uwzględniać obszary interwencji strategicznej tj. obszary w których wskaźnik ubóstwa odnotowuje najwyższe wartości oraz te z najsłabszym dostępem do infrastruktury społecznej. Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej muszą być wspomagane realizacją projektów tzw. „miękkimi” uwzględniający rozwianie aktywności społecznej oraz przeciwdziałanie występującym problemom społecznym. Taki mechanizm działań w obszarze regionalnej polityki społecznej przyczyni się do wzrostu efektywności i trwałości interwencji. Celowym jest umożliwienie jednostką pomocy i integracji społecznej realizacji projektów pozakonkursowych lub ogłaszanie konkursów im dedykowanych.

Z punktu widzenia realizacji Strategii istotnym jest dążenie do dezinstytucjonalizacji usług społecznych w szczególności w zakresie pieczy zastępczej oraz pomocy i opieki nad osobami zależnymi. W wyniku licznych analiz realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej dostrzeżona została problematyka uzależnienia od alkoholu wśród pensjonariuszy domów pomocy społecznej. W związku z tym faktem rekomendowane jest utworzenie domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu, z programem terapii dla pensjonariuszy.

Obszarem szczególnej interwencji winna być szerokorozumiana przedsiębiorczość społeczna, która stanowić ma istotny mechanizm w procesie inkluzji społecznej, a także pobudzaniu aktywności społecznej. Z punktu widzenia realizacji polityki społecznej na poziomie regionalnym istotna jest komplementarność dokumentów strategicznych i programowych z obszaru polityki społecznej na szczeblach powiatowym i gminnym.

Dokonana analiza stanowi materiał pomocny w ukierunkowaniu interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w obszarze włączenia społecznego i minimalizacji zjawiska wykluczenia społecznego w regionie.

V. WNIOSKI:

Badanie realizacji celów strategicznych określa postęp ich realizacji oraz zmian w obszarze regionalnej polityki społecznej.

Cel strategiczny I

- w 2015r. nastąpił spadek ubóstwa skrajnego o 0,9% w odniesieniu do 2014r. w którym wskaźnik osiągnął największą wartość.
- wskaźnik ubóstwa mierzony według ustawowej granicy w latach 2012-2015 w regionie świętokrzyskim systematycznie rośnie; w badanym okresie nastąpił wzrost wskaźnika ubóstwa ustawowego o 6,4%.
- w 2015r. nastąpił wzrost ubóstwa mierzonego według relatywnej granicy o 4,7% i osiągnął najwyższą wartość (24,4%) w odniesieniu do 2012r.
- analiza danych dotyczących wskaźnika deprivacji lokalnej w województwie świętokrzyskim wskazuje, iż w okresie od 2013r. do 2015r. w przypadku liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1 000 mieszkańców występowała tendencja spadkowa.
- w okresie od 2012r. do 2014r. obserwujemy tendencję spadkową w zakresie liczby osób korzystających z usług opiekuńczych. W 2015r. z usług skorzystało 3 363 osób, tj. o 1,2% więcej niż w 2014r.
- rośnie liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2015r. odnotowano wzrost o 8,7% w odniesieniu do 2014r.
- w 2015r. obserwujemy wzrost o 2,8% liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w odniesieniu do 2012r.
- w 2015r. odnotowano spadek o 7,5% liczby osób objętych pracą socjalną w stosunku do 2014r.
- liczba osób objętych interwencją kryzysową w 2015r. zmniejszyła się o 18,7% w stosunku do 2014r.
- w 2015r. w stosunku do 2012r. odnotowano najmniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych (3 096) spadek o 22,7%.
- w 2015r. odnotowano wzrost o 28 w zakresie liczby żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych w odniesieniu do 2012 r. co oznacza 3 krotny wzrost.
- w regionie w 2015r. liczba przedszkoli wyniosła 687, co w porównaniu do 2012r. stanowi wzrost liczby o 81 placówek tego typu.

- liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży (przyszkolnych i pozaszkolnych) w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2015 wzrosła o 46,4%.
- w 2014r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł o 15,8% w odniesieniu do 2012r.
- w 2015r. odnotowano ponad dwukrotny wzrost liczby asystentów rodziny w regionie świętokrzyskim w stosunku do 2012r.
- w latach 2012-2015 w regionie świętokrzyskim w przypadku osób dotkniętych przemocą w rodzinie obserwujemy tendencję wzrostową.
- w regionie w 2015r. nastąpił wzrost liczby osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych o ponad 7% w stosunku do 2014r.
- liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w 2015r. wzrosła o 45% w odniesieniu do 2014r.

Cel strategiczny II

- spośród ogółu bezrobotnych w regionie świętokrzyskim 4 191 stanowiły osoby z niepełnosprawnościami (6,3%). W 2015r. w porównaniu do 2013r. omawiana grupa bezrobotnych zmniejszyła się o 536 osoby (tj. o 11,3%).
- w 2015r. odnotowano wzrost liczby ofert pracy dla bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami o 11,6% w stosunku do 2013r.
- korzystnie kształtuje się wskaźnik dotyczący liczby dziennych oddziałów rehabilitacyjnych – w 2015r. odnotowano wzrost na poziomie 7,4%.
- w 2015r. liczba osób korzystających ze wsparcia w zakresie: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny osiągnęła wartość 5 398, tj. o 15,9% mniej w odniesieniu do 2012r.
- najwięcej szkół z oddziałami integracyjnymi w regionie świętokrzyskim odnotowano na poziomie szkół podstawowych, zaś najmniej w szkołach ponadgimnazjalnych.

Cel strategiczny III

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej posiada całościowe instrumentarium programowe wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz innych ustaw i programów krajowych – tym samym na szczeblu regionalnym zabezpieczona została realizacja spójnych działań i racjonalizacja polityki społecznej.
- W ramach realizacji monitoringu wybranych problemów społecznych Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015 przeprowadził:

- 13 regionalnych badań społecznych,
 - 15 konferencji, w których udział wzięło blisko 1 985 uczestników,
 - studia podyplomowe i specjalizacje, które w 2014 roku ukończyło łącznie 368 osób w ramach podnoszenia kwalifikacji kadr jednostek pomocy i integracji społecznej,
 - 45 cykli szkoleń z podziałem na grupy i 7 szkoleń specjalistycznych, w których udział wzięło blisko 4357 osób,
 - 11 warsztatów, w których udział wzięło blisko 493 osób,
 - 8 wizyt studyjnych, połączonych z warsztatami szkoleniowymi skierowanymi do pracowników jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej województwa świętokrzyskiego,
 - 1 kurs specjalistyczny „Skuteczna interwencja kryzysowa”,
 - 4 edycje Plebiscytu „Świętokrzyski Anioł Dobroci”.
- Obserwujemy postęp w sytuacji mieszkaniowej:
- na koniec 2014r. stan zasobów mieszkaniowych w województwie świętokrzyskim wynosił 436,1 tys. mieszkań i w porównaniu z rokiem 2010 powiększył się o 12,1 tys., tj. o 2,8%.
 - przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę w 2014r. wzrosła o 1,5 m² w porównaniu do 2010r.
 - w 2014r. w województwie świętokrzyskim oddano do użytku w sumie 3 533 mieszkania (1 888 w miastach i 1 645 na wsi) tj. o 35,5% więcej w odniesieniu do 2010r. (2 277 oddanych mieszkań).
- Niekorzystne tendencje demograficzne
- w latach 2012-2014 zaobserwowano wyraźny spadek ludności województwa świętokrzyskiego blisko o -10,8 tys. mieszkańców. Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2014r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił minus 2,3% a w 2012r. minus 1,9%.
 - odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 18,5% w 2009r. do 17,0% w 2015r. Zmniejszył się odsetek ludności w wieku produkcyjnym i wyniósł na koniec 2015r. 62,6% (w 2009r. 63,5%).
- w regionie w 2015r. funkcjonowało 12 Uniwersytetów III wieku, o 2 więcej niż w 2013r.

- w 2015r. łączna liczba świetlic i klubów uznawanych jako kluby seniora wyniosła 138 placówek i zwiększyła się o 39,8% w porównaniu do 2012r., gdzie liczba placówek wyniosła 83.
- w 2015r. liczba pracowników socjalnych w regionie świętokrzyskim wyniosła 804 osób, w tym 116 osób stanowili pracownicy socjalni zatrudnieni ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.
- w latach 2012-2015 w regionie świętokrzyskim wśród pracowników socjalnych wzrosła liczba osób posiadających specjalizację 1-ego i 2-ego stopnia w zawodzie, wzrosła także liczba osób posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej.
- w latach 2012-2015 odnotowano spadek stopy bezrobocia do 12,2% na koniec 2015r. (w kraju wyniosła 9,6%) z wartości 16,25% w 2012r.
- w 2015r. najwyższa stopa bezrobocia wystąpiła w powiecie skarżyskim 22,9%, natomiast najniższa w buskim 6,7%.
- w latach 2012-2015 obserwujemy 35% tendencję spadkową liczby osób długotrwale bezrobotnych w regionie świętokrzyskim.
- w porównaniu do grudnia 2012r., w 2015r. odnotowano mniejszą liczbę bezrobotnych kobiet o 10 309 osób stanowią one 50,0% ogółu osób bezrobotnych.
- w latach 2012-2015 nastąpił ponad 4% spadek liczby bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami.
- dane dotyczące liczby zawartych kontraktów socjalnych wskazują, iż w 2015r. odnotowano najmniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych (3 096) – spadek o 23,3% w odniesieniu do 2012r.

Cel strategiczny IV

- w 2014r. podobnie jak w 2013r., liczba gmin, w których realizowane były programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Edukacji Rozwoju i Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, była równa 18. W 2015r. liczba gmin, w których prowadzone były programy profilaktyczne prowadzone przez ww. podmioty wzrosła o 33% i wyniosła 27.
- rozwój działań samopomocowych i organizacji wychodzenia z uzależnień alkoholowych:

- w 2015r. na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 71 grup AA (65 w 2013r.).
- liczba grup AL-ANON w 2015r. wzrosła o 6 w odniesieniu do 2013r. i wyniosła 19.
- w stosunku do 2013r. w 2014r. wzrosła liczba stowarzyszeń (klubów abstynenckich) funkcjonujących na terenie województwa – z 13 w 2013r. do 21 w 2014r.
- na terenie województwa świętokrzyskiego w 2015r. funkcjonowały 94 punkty konsultacyjne dla osób z problemem alkoholowym – o 6 więcej niż w 2013r.
- liczba placówek leczenia uzależnienia od alkoholu poszczególnych typów, wg informacji przekazanych przez NFZ oraz wg danych gromadzonych przez WOTUW, w latach 2013-2015 pozostawała na takim samym poziomie.

Cel strategiczny V

- na przestrzeni lat 2012-2015 systematycznie rosła kwota środków finansowych przekazywanych przez samorząd województwa organizacjom pozarządowym. W 2015 kwota ta wyniosła 2 011 250,00 PLN. W stosunku do 2012 w 2015 wolumen środków dedykowanych organizacjom pozarządowym wzrósł pięciokrotnie. Suma środków finansowych w okresie 2012-2015 to 4 914 959,00 PLN. Wsparcie samorządu województwa w tym zakresie przyczyniło się do rozwoju i wzmocnienia podmiotów III sektora w regionie.
- 10 samorządów powiatowych oraz 62 samorzady gminne w 2015r. opracowały Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.
- w latach 2013-2015 odnotowano spadek liczby opracowanych programów współpracy przez powiaty (-1) jak i gminy (-9).
- w regionie w 2014r. na 10 tys. mieszkańców przypadało niespełna 28,21 organizacji pozarządowych ogółem.
- w liczbach bezwzględnych w 2014r. funkcjonowało 3 578 organizacji pozarządowych tj. ponad dwukrotnie więcej niż w 2008r.
- odnotowano wzrost liczby beneficjentów którzy objęci zostali działaniami realizowanymi przez organizacje pozarządowe w ramach zadań zleconych i dofinansowanych przez samorząd województwa w obszarze polityki społecznej.
- w stosunku do 2012r. w regionie świętokrzyskim, w 2015r. odnotowujemy wzrost liczby spółdzielni socjalnych o 40 podmiotów.

- w regionie świętokrzyskim funkcjonuje 6 centrów integracji społecznej (o 2 więcej w stosunku do 2012r.).
- w 2015r. liczba klubów integracji społecznej wzrosła, tj. o 54% w stosunku do 2012r. (z 6 do 13 placówek).
- w regionie funkcjonują 4 zakłady aktywności zawodowej, tj. o 2 więcej niż w 2012r.
- w 2015r. w regionie funkcjonowało 26 warsztatów terapii zajęciowej o 1 więcej niż w 2012r.

VI. SPIS

MAP:

Mapa 1.	Poziom zagrożenia ubóstwem w świętokrzyskich powiatach w 2015r.	19
Mapa 2.	Liczba osób, które korzystają ze świadczeń opiekuńczych ogółem w świętokrzyskich powiatach w 2015r.....	23
Mapa 3.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, objętych specjalistycznymi usługami w świętokrzyskich powiatach w 2015r.....	24
Mapa 4.	Żłobki i oddziały żłobkowe w świętokrzyskich powiatach w 2015r.....	31
Mapa 5.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze w regionie stan na koniec 2015r.	37
Mapa 6.	Natężenie zjawiska przemocy w rodzinie, liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na 1000 mieszkańców w świętokrzyskich powiatach w 2015r.	40
Mapa 7.	Udział bezrobotnych z niepełnosprawnościami na koniec 2015r.	46
Mapa 8.	Seniorzy 65+ w województwie świętokrzyskim na podstawie danych GUS w 2014r.	77
Mapa 9.	Liczba stowarzyszeń i fundacji w województwach w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014r.	99
Mapa 10.	Spółdzielnie Socjalne na 10 tys. mieszkańców - stan na 2015r.....	109
Mapa 11.	Przestrzenne rozmieszczenie spółdzielni socjalnych w regionie w 2015r.	112
Mapa 12.	Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów reintegracyjnych w regionie w 2015r.	115

TABEL:

Tabela 1.	Cele strategiczne a dokumenty programowe polityki społecznej w regionie świętokrzyskim	9
Tabela 2.	Metodologia opracowania monitoringu poszczególnych celów operacyjnych Strategii	11
Tabela 3.	Indeks zagrożenia ubóstwem w świętokrzyskich powiatach w latach 2014-2015	18
Tabela 4.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w świętokrzyskich powiatach w latach 2012-2015	20
Tabela 5.	Zmienne wchodzące w skład indeksu ubóstwa w regionie świętokrzyskim w latach 2012 – 2015	21
Tabela 6.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	22

Tabela 7.	Liczba osób objętych usługami specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	23
Tabela 8.	Liczba osób objętych pracą socjalną w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	25
Tabela 9.	Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	26
Tabela 10.	Liczba osób objętych interwencją kryzysową w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	27
Tabela 11.	Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	27
Tabela 12.	Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach) w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	30
Tabela 13.	Liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach) w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	31
Tabela 14.	Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży (przyszkolnych i pozaszkolnych) w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	32
Tabela 15.	Liczba asystentów rodziny w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	33
Tabela 16.	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych/zawodowych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	34
Tabela 17.	Informacja o dzieciach przysposobionych w latach 2013-2015.....	35
Tabela 18.	Liczba placówek, liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o poszczególnych profilach w regionie w latach 2014-2015.....	38
Tabela 19.	„Niebieska Karta” w świętokrzyskiej Policji w latach 2012-2015.....	39
Tabela 20.	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” w regionie świętokrzyskim przez uprawnione podmioty.....	39
Tabela 21.	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych – stan na 2015r.....	41
Tabela 22.	Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2015 r.....	42
Tabela 23.	Infrastruktura ośrodków interwencji kryzysowej w regionie świętokrzyskim w 2015r.....	43
Tabela 24.	Funkcjonowanie „Telefon Zaufania” – 195 25 w regionie w latach 2013-2015.....	44

Tabela 25.	Dofinansowanie ZAZ w oparciu o środki PFRON przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w latach 2012 – 2015	47
Tabela 26.	Wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w ramach otwartych konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w latach 2012-2015	49
Tabela 27.	Wartość dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych w latach 2012-2015	50
Tabela 28.	Placówki rehabilitacji medycznej w regionie świętokrzyskim	28
Tabela 29.	Poradnie rehabilitacyjne i fizykoterapii w regionie świętokrzyskim	28
Tabela 30.	Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania WTZ ze środków PFRON na podstawie algorytmu w regionie świętokrzyskim w latach 2012–2015.	57
Tabela 31.	Liczba uczestników ZAZ w tym stan zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015..	57
Tabela 32.	Dofinansowanie ze środków PFRON kosztów utworzenia i działania ZAZ w regionie świętokrzyskim latach 2012-2015 (dane w zł)	58
Tabela 33.	Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego w latach 2012 – 2015	58
Tabela 34.	Programy opracowane przez świętokrzyskie gminy w latach 2013-2015	63
Tabela 35.	Programy opracowane przez świętokrzyskie samorządy powiatowe w latach 2013-2015	64
Tabela 36.	Wykaz badań społecznych organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015	65
Tabela 37.	Tematyka konferencji organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015	66
Tabela 38.	Wykaz studiów podyplomowych i specjalizacji organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015 w ramach projektu systemowego	67
Tabela 39.	Wykaz szkoleń organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015 – projekt systemowy	68
Tabela 40.	Wykaz warsztatów organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.	70
Tabela 41.	Wykaz wizyt studyjnych organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015	71

Tabela 42.	Zasoby mieszkaniowe w regionie świętokrzyskim stan na 31.XII w latach 2010 – 2014.	74
Tabela 43.	Seniorzy 65+ w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2014.	78
Tabela 44.	Liczba osób zatrudniona w kadrze kierowniczej jops w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015	80
Tabela 45.	Liczba osób zatrudniona na stanowisku pracownik socjalny w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	81
Tabela 46.	Liczba osób bezrobotnych w regionie świętokrzyskim w roku 2012 i 2015.....	85
Tabela 47.	Liczba świętokrzyskich gmin, w których prowadzone były programy profilaktyczne rekomendowane przez KBPN, ORE i PARPA w latach 2013-2015	92
Tabela 48.	Nietrzeźwość w miejscach publicznych w latach 2013-2015 w świętokrzyskich gminach.....	93
Tabela 49.	Liczba stowarzyszeń abstynenckich w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	94
Tabela 50.	Liczba działających punktów konsultacyjnych w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015	94
Tabela 51.	Liczba placówek leczenia uzależnienia od alkoholu w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015	95
Tabela 52.	Liczba samorządów w regionie świętokrzyskim, które opracowały program współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2013-2015	96
Tabela 53.	Liczba samorządów, które wdrożyły budżet partycypacyjny w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.....	100
Tabela 54.	Wolumen środków przeznaczony dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych z budżetu Samorządu Województwa Świętokrzyskiego w latach 2012-2015	104
Tabela 55.	Liczba umów, złożonych ofert współpracy, beneficjentów oraz wolumen środków przeznaczony dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2012-2015.....	105
Tabela 56.	Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach otwartych konkursów ofert w latach 2013 – 2015	107

Tabela 57.	Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach trybu pozakonkursowego w 2015r.	107
Tabela 58.	Wzrost liczby spółdzielni socjalnych w Polsce w latach 2012-2015.....	110
Tabela 59.	„Przejście” uczestników ze świętokrzyskich zakładów aktywności zawodowej na otwarty rynek pracy w latach 2012-2015	117
Tabela 60.	Powody przyznawania pomocy społecznej na przestrzeni lat 2012-2015	121

SCHEMATÓW:

Schemat 1.	Dokumenty strategiczne i programowe polityki społecznej w regionie świętokrzyskim.	8
------------	---	---

WYKRESÓW:

Wykres 1.	Granica ubóstwa skrajnego w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015	17
Wykres 2.	Granica ubóstwa ustawowego w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	17
Wykres 3.	Granica ubóstwa relatywnego w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	18
Wykres 4.	Wskaźnik deprywacji lokalnej w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	20
Wykres 5.	Liczba gmin realizujących specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2012-2015.....	25
Wykres 6.	Liczba zrealizowanych projektów ze środków EFS, konkursów MRPiPS oraz programów osłonowych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015	28
Wykres 7.	Aktywność projektowo - konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ogółem w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	29
Wykres 8.	Odsetek rodzin zastępczych niezawodowych/zawodowych w regionie świętokrzyskim w 2015r.	34
Wykres 9.	Liczba rodzin wspierających w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	36
Wykres 10.	Liczba placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz liczba miejsc w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015.....	36
Wykres 11.	Osoby dotknięte przemocą w regionie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2012-2015	41
Wykres 12.	Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015 (stan na koniec roku)	45
Wykres 13.	Liczba ofert pracy dla bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015 (stan na koniec roku).....	47

Wykres 14.	Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do udziału w turnusach rehabilitacyjnych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	50
Wykres 15.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	52
Wykres 16.	Liczba osób, które otrzymały pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015	55
Wykres 17.	Liczba osób, które otrzymały wsparcie w zakresie: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	56
Wykres 18.	Liczba szkół/placówek integracyjnych (z oddziałami integracyjnymi) w roku szkolnym 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 w regionie świętokrzyskim	59
Wykres 19.	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym/ dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	73
Wykres 20.	Mieszkania oddane do użytku w województwie świętokrzyskim w latach 2010-2014	75
Wykres 21.	Demografia regionu świętokrzyskiego w latach 2012-2015 wraz z prognozą do 2030r.	76
Wykres 22.	Odsetek ludności wg wieku w regionie świętokrzyskim w 2015r.	76
Wykres 23.	Liczba klubów i świetlic dedykowanych seniorom w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	79
Wykres 24.	Wykształcenie osób pełniących funkcję dyrektorów/kierowników w OPS i PCPR w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	81
Wykres 25.	Wykształcenie pracowników socjalnych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015	82
Wykres 26.	Stopa bezrobocia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	83
Wykres 27.	Stopa bezrobocia w świętokrzyskich powiatach w roku 2012 i 2015	84
Wykres 28.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015	85
Wykres 29.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015.....	86
Wykres 30.	Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez gminy na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014	88
Wykres 31.	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w regionie w latach 2013-2015.	89

Wykres 32. Liczba mieszkańców w regionie świętokrzyskim przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w latach 2013-2015	89
Wykres 33. Liczba jednorazowych zezwoleń oraz zezwoleń wydanych przedsiębiorcom w regionie w latach 2013-2015	90
Wykres 34. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015	91
Wykres 35. Liczba grup: AA, AL-ANON, AL-ATEEN, DDA w regionie świętokrzyskim w latach 2013-2015	94
Wykres 36. Liczba organizacji pozarządowych w Polsce w 2015r.	97
Wykres 37. Dane dotyczące wielkości sektora ekonomii społecznej w regionie świętokrzyskim w latach 2018-2014.....	98
Wykres 38. Współpraca samorządów gminnych z organizacjami pozarządowym w latach 2014-2015	101
Wykres 39. Zaangażowanie środków świętokrzyskich powiatów na zadania realizowane przez NGO's na rzecz osób z niepełnosprawnościami w latach 2014 – 2015.....	102
Wykres 40. Poziom współpracy samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi	102
Wykres 41. Wskaźniki realizowanych zadań zleconych organizacjom pozarządowym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2013-2015.....	106
Wykres 42. Spółdzielnie socjalne w regionie świętokrzyskim w roku 2013 i 2015	111
Wykres 43. Liczba podmiotów reintegracyjnych w Polsce w 2015r.	114
Wykres 44. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015 (Liczba osób w rodzinach)	122
Wykres 45. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w regionie świętokrzyskim w latach 2012-2015 (Liczba rodzin).....	123

WYKAZ RAPORTÓW:

- 1) z realizacji „Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018” – za 2015 rok;
- 2) z monitoringu „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2014-2017” – za 2015 rok;
- 3) z monitoringu „Wojewódzkiego Programu poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015” – z realizacji fakultatywnego programu;
- 4) sprawozdanie z realizacji „Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi w 2014 i 2015 roku”;
- 5) z realizacji „Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020” – za 2014 i 2015 rok;
- 6) z monitoringu „Świętokrzyskiego Programu na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku” – z fakultatywnego programu za 2015 rok;
- 7) z monitoringu „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016” – za 2015 rok;
- 8) z badania „Identyfikacji potrzeb informacyjnych i szkoleniowych jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej” – dokonanego w 2016 roku;
- 9) z monitoringu „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w regionie świętokrzyskim na lata 2014-2020” – za 2014 rok;
- 10) analizy „Sytuacji wewnątrzregionalnej w obszarze polityki społecznej w regionie świętokrzyskim” – informacja sygnałna;
- 11) z monitoringu „Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018” – za lata 2013-2014;
- 12) z monitoringu „Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017” – za 2014 rok.;
- 13) z monitoringu gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w regionie świętokrzyskim – w 2015 roku;
- 14) sprawozdanie z realizacji zadań finansowanych ze środków PFRON z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych – za 2015 rok;

- 15) sprawozdanie z realizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2015 roku;
- 16) sprawozdanie z realizacji działań w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 17) „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” – za 2012, 2013, 2014 i 2015 rok;
- 18) Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2012, 2013, 2014 i 2015 rok.

Zbiór opracowanych raportów i sprawozdań znajduje się na stronie internetowej www.sejmik.kielce.pl w zakładce Departamenty – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Załącznik nr 1.

Dofinansowanie programu pn. „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami II” – obszar A przekazywanych poza algorytmem przez PFRON w latach 2012-2015.

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	2012	2013	2014	2015	Razem
1.	Parafialny Oddział Akcji Katolickiej św. Michała w Ostrowcu Świętokrzyskim	94 380	-	-	-	94 380
2.	Świętokrzyskie Centrum Rehabilitacji w Czarnieckiej Górze	19 966	-	-	-	19 966
3.	Zespół Opieki Zdrowotnej w Końskich	209 093	-	-	-	209 093
4.	Zespół Opieki Zdrowotnej w Ostrowcu Świętokrzyskim	52 402	-	-	-	52 402
5.	Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pierzchnicy	18 652	-	-	-	18 652
6.	Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach	46 186	27 541	-	-	73 727
7.	Wojewódzki Szpital Zespolony w Kielcach	42 665	22 927	-	-	65 592
8.	Świętokrzyskie Centrum Onkologii Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kielcach	-	14 569	-	-	14 569
9.	Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pierzchnicy	-	17 317	-	-	17 317
10.	Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu	-	15 742	-	-	15 742
11.	Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Sitkówce-Nowinach	-	15 185	-	-	15 185
12.	Obwód Lecznictwa Kolejowego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej	-	14 627	-	-	14 627
13.	Caritas Diecezji Sandomierskiej	-	-	14 813	-	14 813
14.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Rafała w Czerwonej Górze	-	-	214 863	-	214 863
15.	Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Strawczynie	-	-	8 895	-	8 895
16.	Szpital Powiatowy im. M. Skłodowskiej-Curie w Skarżysku Kamiennej	-	-	26 576	-	26 576
17.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Stąporkowie	-	-	37 853	-	37 853
	Razem	483 344	127 908	303 000	0	914 252

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Załącznik nr 2.

Dofinansowanie robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON w latach 2012-2015.

Lp.	Wnioskodawca	Zakres działań	Kwota dofinansowania
2012			
powiat jędrzejowski			
1.	Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Jędrzejowie	Remont i dostosowanie pomieszczeń w celu zapewnienia realizacji świadczeń zdrowotnych z zakresu rehabilitacji leczniczej i społecznej dla osób niepełnosprawnych.	67 325,35 zł
powiat kielecki			
2.	Gmina Pierzchnica	Rozbudowa istniejącego budynku Ośrodka Zdrowia w Pierzchnicy o podnośnik i windę przystosowaną do przewozu osób niepełnosprawnych.	130 000 zł
3.	Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Chęcinach	Rozbudowa związana ze zmianą sposobu użytkowania istniejącej kondygnacji piwnic budynku przychodni, budowa dźwigu osobowego dla osób niepełnosprawnych.	99 890,78 zł
4.	Fundacja „Dom Seniora” im. Sue Ryder w Pierzchnicy	Rozbudowa Domu Seniora w Pierzchnicy.	720 575,04 zł
miasto Kielce			
5.	Caritas Diecezji Kieleckiej	Modernizacja pomieszczeń Ośrodka Zdrowia w Wiśniówce, gm. Masłów na potrzeby osób niepełnosprawnych.	50 795,71 zł
powiat pińczowski			
6.	Gmina Działoszyce	Przebudowa i rozbudowa Gminnego Ośrodka Zdrowia w Działoszycach w celu prowadzenia rehabilitacji oraz przystosowania dla potrzeb osób niepełnosprawnych.	110 000 zł
powiat staszowski			
7.	powiat staszowski	Przystosowanie basenu rekreacyjnego oraz wybranych pomieszczeń nowo budowanego obiektu „Powiatowego Centrum Sportowego w Staszowie” do prowadzenia rehabilitacji ruchowej osób niepełnosprawnych”.	120 289,85 zł
powiat włoszczowski			
8.	powiat włoszczowski	Przystosowanie pomieszczeń na potrzeby prowadzenia Punktu Konsultacyjno – Doradczego we Włoszczowie dla osób niepełnosprawnych.	14 510,98 zł
SUMA			1 313 387,71 zł
2013			
powiat konecki			
9.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich	Zmiana sposobu użytkowania I piętra oraz przebudowa budynku „Wielofunkcyjnej Placówki Pomocy Dziecku i Rodzinie” dla potrzeb „Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Stąporkowie”.	186 636,62 zł
miasto Kielce			
10.	Fundacja „z Uśmiechem na rzecz wspierania rodziny oraz dzieci i młodzieży”	Kompleksowe prace remontowe w części: piwnica, parter, ocieplenie dachu oraz wykonanie wentylacji w Domu Opieki dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych w Józefinie.	326 037 zł
11.	Caritas Diecezji Kieleckiej	Zainstalowanie windy w budynku dawnej kaplicy przystosowanej na hospicjum w Kielcach wraz z przystosowaniem toalet, korytarza i wykonaniem tarasu od strony południowej dla leżakowania chorych.	157 500 zł

Lp.	Wnioskodawca	Zakres działań	Kwota dofinansowania
powiat ostrowiecki			
12.	Zakład Produkcyjno – Handlowy „ADAX” w Ostrowcu Św.	Remont istniejących zewnętrznych ciągów pieszych w celu przystosowania dla potrzeb osób niepełnosprawnych w budynku, w którym prowadzony jest „Dom Pomocy Społecznej w Brodach”.	10 692,60 zł
13.	Dom Pomocy Społecznej w Ostrowcu Św.	Rozbudowa i przebudowa istniejącego budynku Domu Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim o windę przyścienną.	70 956 zł
powiat sandomierski			
14.	Akcja Katolicka Diecezji Sandomierskiej	Montaż windy towarowo – szpitalnej w budynku „Domu Ulgi w Cierpieniu im. Jana Pawła II” w Ostrowcu Świętokrzyskim (z przeznaczeniem m.in. na Hospicjum Stacjonarne, zlokalizowane na III kondygnacji budynku).	77 618,33 zł
15.	Caritas Diecezji Sandomierskiej	Zakup i montaż windy do budynku Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjnego „Radość Życia” dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Sandomierzu.	43 308 zł
SUMA			872 748,55 zł
2014			
powiat buski			
16.	powiat buski	Podniesienie jakości usług świadczonych w Domu Pomocy Społecznej w Zborowie poprzez tworzenie lokali aktywizujących, pracowni terapii zajęciowych, pomieszczeń rehabilitacji leczniczej wraz z zakupem wyposażenia i budową windy dla osób niepełnosprawnych.	137 820 zł
17.	powiat buski	Przebudowa boisk wielofunkcyjnych „Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego dla Niepełnosprawnych Ruchowo w Busku – Zdroju wraz z budową ścieżki rehabilitacyjnej.	317 778 zł
powiat kielecki			
18.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Rafała w Czerwonej Górze	Utworzenie łazienki dla osób niepełnosprawnych w „Wojewódzkiej Przychodni Specjalistycznej Szpitala w Czerwonej Górze”.	20 400 zł
19.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Rafała w Czerwonej Górze	Dostosowanie pomieszczeń i ciągów komunikacyjnych „Wojewódzkiej Przychodni Specjalistycznej Szpitala w Czerwonej Górze”.	179 740 zł
powiat opatowski			
20.	Dom Pomocy Społecznej w Zochcinku	Zakup i montaż windy przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych w Warsztacie Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej w Zochcinku.	50 400 zł
powiat staszowski			
21.	Miejsko – Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Osieku	Przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku Ośrodka Zdrowia w Tursku Wielkim.	205 300 zł
SUMA			911 438 zł

Lp.	Wnioskodawca	Zakres działań	Kwota dofinansowania
2015			
miasto Kielce			
22.	„Centrum” Sp. z o.o. w Kielcach	„Dostosowanie modernizowanych pomieszczeń w celu zapewnienia opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i usług rehabilitacyjnych dla osób starszych i niepełnosprawnych”.	235 958 zł
powiat kielecki			
23.	Samorządowy Zespół Ośrodków Zdrowia w Zagnańsku	Dostawa i montaż windy przy budynku Ośrodka Zdrowia w Zagnańsku dla potrzeb osób niepełnosprawnych.	63 900 zł
powiat buski			
24.	Caritas Diecezji Kieleckiej	Utworzenie mieszkań chronionych i łazienek z zapleczem pomieszczeń terapeutycznych dla osób niepełnosprawnych w budynku po Szkole Podstawowej w Piasku Wielkim, gm. Nowy Korczyn.	570 900 zł
powiat kazimierski			
25.	Zespół Placówek Szkolno-Wychow.- Rewalidacyjnych w Cudzynowicach, Kazimierza Wielka	Przebudowa istniejących węzłów sanitarnych w „Internacie Zespołu Placówek Szkolno-Wychowawczo- Rewalidacyjnych w Cudzynowicach”.	29 900 zł
SUMA			900 658 zł
Razem			3 998 232,26 zł

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Załącznik nr 3.

Programy opracowane przez świętokrzyskie gminy w latach 2012-2015.

Powiat/Gmina	Program pomocy społecznej			Program wspierania rodziny			Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			Program współpracy z organizacjami pozarządowymi			Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie/ochrony ofiar przemocy w rodzinie			Program na rzecz osób starszych (fakultatywny)			Razem		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
buski																					
1. Busko-Zdrój	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
2. Gnojno	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2
3. Nowy Korczyn	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
4. Pacanów	0	b.d	0	0	b.d	0	0	b.d	0	1	b.d	1	1	b.d	1	0		0	2	b.d	2
5. Solec Zdrój	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
6. Stopnica	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	2	1	2
7. Tuczępy	b.d	0	0	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	0	1	b.d	0	1	b.d	0	0	b.d	1	3
8. Wiślica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	2	1
Razem:	0	0	0	4	5	6	0	0	0	5	4	5	6	6	8	0	0	0	15	15	49
jędrzejowski																					
1. Imielno	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
2. Jędrzejów	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	4	6	5
3. Małogoszcz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
4. Nagłowice	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	3	3	2
5. Oksa	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	3	1	1
6. Sędziszów	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	2
7. Słupia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	2	1	1
8. Sobków	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
9. Wodzisław	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	4	1	2
Razem:	2	1	1	4	3	2	2	2	2	9	6	6	9	9	9	0	1	0	26	22	65

kazimierski																					
1. Bejsce	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	2	3	2
2. Czarnocin	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	2	2	3
3. Kazimierza Wielka	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
4. Opatowiec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	2
5. Skalbmierz	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
Razem:	0	0	0	4	4	4	0	0	0	1	3	4	5	5	5	0	0	0	10	12	35
KIELCE	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	6	6	15
kielecki																					
1. Bieliny	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	2	3
2. Bodzentyn	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
3. Chęciny	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
4. Chmielnik	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	2	2
5. Daleszyce	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	2	3	2
6. Górno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	2
7. Łągów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2
8. Łopuszno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
9. Masłów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
10. Miedziana Góra	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
11. Mniów	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	2	1	2
12. Morawica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
13. Nowa Słupia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
14. Piekoszów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	2	2	3
15. Pierzchnica	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
16. Raków	b.d	0	0	b.d	0	0	b.d	0	0	b.d	0	0	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	1	1
17. Sitkówka-Nowiny	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
18. Strawczyn	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	2	2	3
19. Zagnańsk	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
Razem:	0	0	0	9	12	14	0	0	0	11	11	13	16	17	17	0	0	0	36	40	120

Powiat/Gmina	Program pomocy społecznej			Program wspierania rodziny			Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			Program współpracy z organizacjami pozarządowymi			Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie/ochrony ofiar przemocy w rodzinie			Program na rzecz osób starszych (fakultatywny)			Razem		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
konecki																					
1. Fałków	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
2. Gowarczów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
3. Końskie	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	2	3
4. Radoszyce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
5. Ruda Maleniecka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
6. Słupia Konecka	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
7. Smyków	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
8. Stąporków	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
Razem:	0	0	0	3	3	5	0	0	0	7	6	6	7	7	7	0	0	0	17	16	51
opatowski																					
1. Baćkowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
2. Iwaniska	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2
3. Lipnik	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	3	1	2
4. Opatów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
5. Ożarów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
6. Sadowie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	2
7. Tarłów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	2	3	2
8. Wojciechowice	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2
Razem:	0	0	0	5	4	4	0	0	0	4	3	5	8	8	8	0	1	0	17	16	50
ostrowiecki																					
1. Bałtów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2
2. Bodzechów	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	2	3	2
3. Ćmielów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3

4. Kunów	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	3	3	3
5. Ostrowiec Św.	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	4	2
6. Waśniów	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
Razem:	0	1	0	4	4	4	0	1	1	4	5	4	6	6	6	0	1	0	14	18	46
pińczowski																					
1. Działoszyce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	2	2	1
2. Kije	b.d	0	0	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	0	1	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	2	3
3. Michałów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	3	3	2
4. Pińczów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
5. Złota	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Razem:	0	0	0	2	3	3	0	0	0	3	3	3	4	5	4	0	0	0	9	11	30
sandomierski																					
1. Dwikozy	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
2. Klimontów	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	2	3	1
3. Koprzywnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	b.d	0	0	2	1	1
4. Łoniów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
5. Obrazów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
6. Samborzec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
7. Sandomierz	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	4	4	3
8. Wilczyce	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
9. Zawichost	b.d	0	0	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	1	1	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	3	3
Razem:	1	0	0	4	7	7	1	0	0	7	8	7	8	9	8	0	1	1	21	25	68
skarżyski																					
1. Bliżyn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	2	2	1
2. Łączna	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
3. Skarżysko-Kam.	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	3	3
4. Skarżysko- Kość.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	2	2	1
5. Suchedniów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	2	2
Razem:	0	0	0	1	2	2	0	0	0	5	5	3	3	5	5	0	0	0	9	12	31

Powiat/Gmina	Program pomocy społecznej			Program wspierania rodziny			Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka			Program współpracy z organizacjami pozarządowymi			Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie/ochrony ofiar przemocy w rodzinie			Program na rzecz osób starszych (fakultatywny)			Razem		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
starachowicki																					
1. Brody	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
2. Mirzec	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	4	3	3
3. Pawłów	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	3	3
4. Starachowice	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	3	6	5
5. Wąchock	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
Razem:	1	1	1	2	4	4	0	1	1	4	5	5	4	5	5	0	1	0	11	17	42
staszowski																					
1. Bogoria	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
2. Łubnice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	2
3. Oleśnica	b.d	0	1	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	0	1	b.d	1	1	b.d	0	0	b.d	2	4
4. Osiek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
5. Połaniec	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
6. Rytwiany	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	2	2
7. Staszów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
8. Szydłów	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	3	3	3
Razem:	0	0	1	4	5	5	0	0	0	6	6	8	5	8	8	0	0	0	15	19	56
włoszczowski																					
1. Kluczewsko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	2	2
2. Krasocin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	2	1	0
3. Moskorzew	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
4. Radków	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	2	1
5. Secemin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	2	1	1
6. Włoszczowa	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	2	3	3
Razem:	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	3	2	6	5	5	0	0	0	10	9	27
Razem (102 gminy)	5	4	4	47	58	62	4	5	5	71	69	72	88	96	96	1	6	1	216	238	685

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych ankietowych.

Załącznik nr 4.

Programy opracowane przez świętokrzyskie samorzady powiatowe w latach 2013-2015.

Programy	Program pomocy społecznej			Program pomocy dziecku i rodzinie			Program rozwoju pieczy zastępczej			Program współpracy z organizacjami pozarządowymi			Program integracji osób i rodzin szczególnego ryzyka			Przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy			Program wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze			Program przeciwdziałania przemocy			Program pomocowy na rzecz osób starszych fakultatywny			Razem			
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	
buski	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	b.d	0	0	0	0	0	0	1	1	1	b.d	0	0	3	3	4
jędrzejowski	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	5	4	4	
kazimierski	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	2	3	
miasto Kielce	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	7	7	4
kielecki	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	6	5	4	
konecki	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	6	5
opatowski	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	4	3	5	
ostrowiecki	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	3	3	
pińczowski	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	3	2	
sandomierski	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	3	3	
skarżyski	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	4	4	3	
starachowicki	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	3	3
staszowski	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	5	4	3	
włoszczowski	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	3	3	
Razem (14 powiatów)	3	3	2	5	1	0	13	14	14	11	11	9	1	2	3	6	6	5	1	1	1	12	14	14	1	1	1	53	53	49	

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych ankietowych.

Załącznik nr 5.

Seniorzy 65+ w województwie świętokrzyskim według gmin i powiatów na podstawie danych GUS w latach 2012-2014.

Gminy/ powiat	Liczba mieszkańców			Mężczyźni 65+			Kobiety 65+			Seniorzy ogółem			% udziału seniorów		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
buski															
Busko-Zdrój	32899	32825	32889	3355	3481	3573	5646	5752	5860	9001	9233	9433	27,36	28,13	28,68
Gnojno	4561	4549	4514	558	543	557	884	874	876	1442	1417	1433	31,62	31,15	31,75
Nowy Korczyn	6289	6245	6215	761	749	772	1377	1368	1356	2138	2117	2128	34,00	33,90	34,24
Pacanów	7720	7639	7597	943	941	941	1690	1664	1691	2633	2605	2632	34,11	34,10	34,65
Solec Zdrój	5111	5093	5079	544	540	543	964	955	971	1508	1495	1514	29,50	29,35	29,81
Stopnica	7819	7810	7771	860	875	896	1447	1455	1447	2307	2330	2343	29,51	29,83	30,15
Tuczępy	3793	3788	3758	418	419	430	670	687	697	1088	1106	1127	28,68	29,20	29,99
Wiślica	5742	5642	5627	687	667	654	1149	1131	1117	1836	1798	1771	31,97	31,87	31,47
Średnia:	73 934	73 591	73 450	8 126	8 215	8 366	13 827	13 886	14 015	21 953	22 101	22 381	29,69	30,03	30,47
jędrzejowski															
Imielno	4456	4453	4470	490	495	511	859	855	838	1349	1350	1349	30,27	30,32	30,18
Jędrzejów	28972	28837	28709	2788	2856	2954	4493	4619	4761	7281	7475	7715	25,13	25,92	26,87
Małogoszcz	11788	11749	11698	1004	1041	1061	1520	1563	1594	2524	2604	2655	21,41	22,16	22,70
Nagłowice	5173	5176	5132	622	620	619	928	914	904	1550	1534	1523	29,96	29,64	29,68
Oksa	4695	4690	4662	542	541	546	874	860	856	1416	1401	1402	30,16	29,87	30,07
Sędziszów	12932	12906	12834	1149	1250	1292	1973	1974	1936	3122	3224	3228	24,14	24,98	25,15
Słupia	4381	4359	4368	516	511	519	794	805	813	1310	1316	1332	29,90	30,19	30,49
Sobków	8495	8519	8538	763	784	799	1309	1296	1288	2072	2080	2087	24,39	24,42	24,44
Wodzisław	7393	7298	7224	906	918	916	1511	1486	1490	2417	2404	2406	32,69	32,94	33,31
RAZEM	88285	87987	87635	8780	9016	9217	14261	14372	14480	23041	23388	23697	26,10	26,58	27,04

kazimierski															
Bejsce	4252	4222	4203	511	520	522	906	903	908	1417	1423	1430	33,33	33,70	34,02
Czarnocin	3985	3945	3901	482	469	472	806	802	787	1288	1271	1259	32,32	32,22	32,27
Kazimierza W.	16774	16591	16503	1851	1817	1850	3061	3040	3074	4912	4857	4924	29,28	29,27	29,84
Opatowiec	3470	3458	3400	423	416	445	710	714	717	1133	1130	1162	32,65	32,68	34,18
Skalbmierz	6794	6727	6682	759	758	769	1261	1246	1262	2020	2004	2031	29,73	29,79	30,40
RAZEM	35275	34943	34689	4026	3980	4058	6744	6705	6748	10770	10685	10806	30,53	30,58	31,15
Kielce	200938	199870	198857	21090	21824	22576	33696	34745	36024	54786	56569	58600	27,27	28,30	29,47
kielecki															
Bieliny	10131	10149	10171	718	721	742	1231	1231	1238	1949	1952	1980	19,24	19,23	19,47
Bodzentyn	11749	11729	11697	962	953	966	1965	1921	1917	2927	2874	2883	24,91	24,50	24,65
Chęciny	15136	15082	15022	1267	1290	1317	2029	2030	2060	3296	3320	3377	21,78	22,01	22,48
Chmielnik	11572	11566	11477	1133	1164	1194	1846	1861	1856	2979	3025	3050	25,74	26,15	26,57
Daleszyce	15534	15556	15625	1093	1104	1129	1886	1904	1945	2979	3008	3074	19,18	19,34	19,67
Górno	13710	13770	13881	790	824	848	1400	1421	1436	2190	2245	2284	15,97	16,30	16,45
Łągów	7018	6978	6922	669	668	691	1106	1119	1106	1775	1787	1797	25,29	25,61	25,96
Łopuszno	9080	9038	9043	790	820	839	1328	1319	1326	2118	2139	2165	23,33	23,67	23,94
Masłów	10468	10468	10565	722	732	743	1129	1121	1162	1851	1853	1905	17,68	17,70	18,03
Miedziana Góra	10949	11074	11182	677	734	776	1196	1203	1231	1873	1937	2007	17,11	17,49	17,95
Mniów	9387	9346	9355	650	647	659	1280	1289	1309	1930	1936	1968	20,56	20,71	21,04
Morawica	15129	15373	15603	941	994	1024	1501	1517	1572	2442	2511	2596	16,14	16,33	16,64
Nowa Słupia	9708	9673	9636	1014	981	1016	1722	1724	1713	2736	2705	2729	28,18	27,96	28,32
Piekoszów	16146	16284	16286	1101	1130	1169	1952	1957	1985	3053	3087	3154	18,91	18,96	19,37
Pierzchnica	4836	4814	4821	489	456	471	902	883	893	1391	1339	1364	28,76	27,81	28,29
Raków	5797	5762	5729	622	613	625	1125	1112	1116	1747	1725	1741	30,14	29,94	30,39
Sitkówka-Nowiny	7531	7587	7651	620	648	670	895	913	963	1515	1561	1633	20,12	20,57	21,34
Strawczyn	10288	10346	10453	661	681	723	1103	1117	1154	1764	1798	1877	17,15	17,38	17,96
Zagnańsk	12916	12993	12947	1178	1196	1232	2076	2080	2086	3254	3276	3318	25,19	25,21	25,63
RAZEM	207085	207588	208066	16097	16356	16834	27672	27722	28068	43769	44078	44902	21,14	21,23	21,58

Gminy/ powiat	Liczba mieszkańców			Mężczyźni 65+			Kobiety 65+			Seniorzy ogółem			% udziału seniorów		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
konecki															
Fałków	4716	4634	4621	549	557	567	943	945	937	1492	1502	1504	31,64	32,41	32,55
Gowarczów	4748	4760	4720	439	448	440	786	785	801	1225	1233	1241	25,80	25,90	26,29
Końskie	36727	36450	36276	3621	3721	3857	6076	6195	6317	9697	9916	10174	26,40	27,20	28,05
Radoszyce	9209	9161	9121	853	859	883	1495	1494	1524	2348	2353	2407	25,50	25,68	26,39
Ruda Maleniecka	3268	3231	3191	404	395	418	724	732	707	1128	1127	1125	34,52	34,88	35,26
Słupia Konecka	3456	3442	3431	457	436	444	696	686	689	1153	1122	1133	33,36	32,60	33,02
Smyków	3775	3797	3813	316	321	315	565	562	563	881	883	878	23,34	23,26	23,03
Stąporków	18028	17917	17752	1851	1886	1939	3642	3647	3702	5493	5533	5641	30,47	30,88	31,78
RAZEM	83927	83392	82925	8490	8623	8863	14927	15046	15240	23417	23669	24103	27,90	28,38	29,07
opatowski															
Baćkowice	5050	5049	4984	499	529	521	914	873	853	1413	1402	1374	27,98	27,77	27,57
Iwaniska	6938	6941	6869	708	702	688	1163	1169	1149	1871	1871	1837	26,97	26,96	26,74
Lipnik	5585	5538	5502	588	586	559	1045	1042	1031	1633	1628	1590	29,24	29,40	28,90
Opatów	12381	12227	12102	1259	1266	1267	2298	2276	2255	3557	3542	3522	28,73	28,97	29,10
Ożarów	11185	11080	11067	944	993	1010	1651	1652	1658	2595	2645	2668	23,20	23,87	24,11
Sadowie	4155	4126	4096	490	482	487	775	779	764	1265	1261	1251	30,45	30,56	30,54
Tarłów	5482	5442	5407	609	594	601	1213	1197	1161	1822	1791	1762	33,24	32,91	32,59
Wojciechowice	4306	4253	4221	520	508	512	795	793	781	1315	1301	1293	30,54	30,59	30,63
RAZEM	55082	54656	54248	5617	5660	5645	9854	9781	9652	15471	15441	15297	28,09	28,25	28,20

ostrowiecki																
Bałtów	3711	3626	3569	395	399	387	741	733	709	1136	1132	1096	30,61	31,22	30,71	
Bodzechów	13636	13690	13679	1401	1447	1452	2374	2401	2425	3775	3848	3877	27,68	28,11	28,34	
Ćmielów	7731	7694	7625	807	812	809	1515	1506	1520	2322	2318	2329	30,03	30,13	30,54	
Kunów	10083	10036	10018	967	976	1004	1749	1770	1788	2716	2746	2792	26,94	27,36	27,87	
Ostrowiec Św.	72871	72277	71728	7299	7490	7713	12256	12579	12939	19555	20069	20652	26,84	27,77	28,79	
Waśniów	7122	7095	7059	754	759	780	1247	1249	1227	2001	2008	2007	28,10	28,30	28,43	
RAZEM	115154	114418	113678	11623	11883	12145	19882	20238	20608	31505	32121	32753	27,36	28,07	28,81	
pińczowski																
Działoszyce	5295	5252	5221	755	743	771	1193	1189	1203	1948	1932	1974	36,79	36,79	37,81	
Kije	4498	4501	4474	479	474	473	954	950	947	1433	1424	1420	31,86	31,64	31,74	
Michałów	4795	4788	4758	614	611	613	931	924	922	1545	1535	1535	32,22	32,06	32,26	
Pińczów	21645	21421	21307	2176	2195	2200	3758	3787	3813	5934	5982	6013	27,42	27,93	28,22	
Złota	4697	4649	4590	527	537	545	976	955	944	1503	1492	1489	32,00	32,09	32,44	
RAZEM	40930	40611	40350	4551	4560	4602	7812	7805	7829	12363	12365	12431	30,21	30,45	30,81	
sandomierski																
Dwikozy	9053	8974	8933	806	837	868	1680	1665	1649	2486	2502	2517	27,46	27,88	28,18	
Klimontów	8522	8432	8352	891	881	859	1442	1443	1437	2333	2324	2296	27,38	27,56	27,49	
Koprzywnica	6943	6901	6853	736	726	724	1233	1221	1223	1969	1947	1947	28,36	28,21	28,41	
Łoniów	7505	7542	7526	785	826	853	1179	1214	1235	1964	2040	2088	26,17	27,05	27,74	
Obrazów	6603	6591	6591	765	765	763	1212	1225	1246	1977	1990	2009	29,94	30,19	30,48	
Samborzec	8733	8657	8634	999	985	988	1562	1554	1558	2561	2539	2546	29,33	29,33	29,49	
Sandomierz	24731	24552	24326	2649	2725	2797	4102	4227	4386	6751	6952	7183	27,30	28,32	29,53	
Wilczyce	3806	3800	3796	418	414	421	657	641	653	1075	1055	1074	28,24	27,76	28,29	
Zawichost	4670	4620	4614	495	501	505	913	902	904	1408	1403	1409	30,15	30,37	30,54	
RAZEM	80566	80069	79625	8544	8660	8778	13980	14092	14291	22524	22752	23069	27,96	28,42	28,97	

Gminy/ powiat	Liczba mieszkańców			Mężczyźni 65+			Kobiety 65+			Seniorzy ogółem			% udziału seniorów		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
skarżyski															
Blizyn	8434	8392	8360	833	848	867	1565	1567	1579	2398	2415	2446	28,43	28,78	29,26
Łączna	5331	5353	5340	436	447	484	849	905	953	1285	1352	1437	24,10	25,26	26,91
Skarżysko-Koś.	6258	6208	6212	637	624	627	1148	1148	1155	1785	1772	1782	28,52	28,54	28,69
Skarżysko-Kam.	47987	47538	47212	5204	5247	5442	9222	9312	9489	14426	14559	14931	30,06	30,63	31,63
Suchedniów	10626	10581	10523	1170	1182	1194	1967	1996	1999	3137	3178	3193	29,52	30,03	30,34
RAZEM	78636	78072	77647	8280	8348	8614	14751	14928	15175	23031	23276	23789	29,29	29,81	30,64
starachowicki															
Brody	11156	11180	11136	1123	1143	1130	1980	1998	1991	3103	3141	3121	27,81	28,09	28,03
Mirzec	8447	8420	8379	879	885	888	1493	1477	1477	2372	2362	2365	28,08	28,05	28,23
Pawłów	15381	15394	15332	1435	1426	1432	2413	2437	2416	3848	3863	3848	25,02	25,09	25,10
Starachowice	51695	51158	50679	5799	5893	6069	9933	10114	10364	15732	16007	16433	30,43	31,29	32,43
Wąchock	7126	7064	7014	840	817	816	1403	1383	1380	2243	2200	2196	31,48	31,14	31,31
RAZEM	93805	93216	92540	10076	10164	10335	17222	17409	17628	27298	27573	27963	29,10	29,58	30,22
staszowski															
Bogoria	7961	7933	7895	808	791	807	1378	1366	1359	2186	2157	2166	27,46	27,19	27,44
Łubnice	4306	4247	4222	533	520	510	921	931	926	1454	1451	1436	33,77	34,17	34,01
Oleśnica	3928	3907	3897	398	392	373	731	730	721	1129	1122	1094	28,74	28,72	28,07
Osiek	7841	7819	7832	856	870	868	1256	1250	1235	2112	2120	2103	26,94	27,11	26,85
Połaniec	11991	11989	11968	746	768	814	1150	1164	1197	1896	1932	2011	15,81	16,11	16,80
Rytwiany	6448	6392	6358	628	615	615	1007	1014	1043	1635	1629	1658	25,36	25,48	26,08
Staszów	26582	26436	26369	2523	2619	2714	3859	3990	4115	6382	6609	6829	24,01	25,00	25,90
Szydłów	4801	4782	4779	483	513	509	912	896	902	1395	1409	1411	29,06	29,46	29,53
RAZEM	73858	73505	73320	6975	7088	7210	11214	11341	11498	18189	18429	18708	24,63	25,07	25,52

włoszczowski															
Kluczewsko	5265	5252	5260	543	550	544	910	916	894	1453	1466	1438	27,60	27,91	27,34
Krasocin	10805	10819	10768	1003	1019	1041	1620	1618	1626	2623	2637	2667	24,28	24,37	24,77
Moskorzew	2447	2755	2760	364	361	361	568	581	572	932	942	933	38,09	34,19	33,80
Radków	2568	2573	2539	316	337	345	591	577	582	907	914	927	35,32	35,52	36,51
Secemin	4950	4914	4918	572	570	581	1076	1096	1091	1648	1666	1672	33,29	33,90	34,00
Włoszczowa	20185	20008	19901	1883	1947	2025	3089	3124	3147	4972	5071	5172	24,63	25,34	25,99
RAZEM	46220	46321	46146	4681	4784	4897	7854	7912	7912	12535	12696	12809	27,12	27,41	27,76
RAZEM (102)	1273695	1268239	1263176	126956	129161	132140	213696	215982	219168	340652	345143	351308	26,75	27,21	27,81

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych raportu za 2015r. „Świętokrzyskiego Programu na Rzecz Osób Starszych do 2020r”.

Załącznik nr 8. Środowiskowe Domy Samopomocy w regionie świętokrzyskim – stan na 2015r.

Lp.	Placówka	Typ Domu	Organ prowadzący
powiat buski			
1	ŚDS w Busku-Zdroju	AB	gmina
2	ŚDS w Świniarach	AB	Caritas Diecezji Kieleckiej
powiat jędrzejowski			
3	ŚDS w Jędrzejowie	A	gmina
4	ŚDS w Sędziszowie	AB	Caritas Diecezji Kieleckiej
powiat kazimierski			
5	ŚDS w Kazimierzy Wielkiej	AB	powiat
miasto Kielce			
6	ŚDS w Kielcach	C	stowarzyszenie
7	ŚDS w Kielcach	B	gmina
8	ŚDS w Kielcach	A	gmina
9	ŚDS w Kielcach	B	gmina
10	ŚDS w Kielcach	C	gmina
11	ŚDS w Kielcach	B	gmina
12	ŚDS w Kielcach	C	Caritas Diecezji Kieleckiej
powiat kielecki			
13	ŚDS w Chmielniku	AB	gmina
14	ŚDS w Woli Jachowej	AB	gmina
15	ŚDS w Józefinie	C	Fundacja
16	ŚDS w Mniowie	AB	Caritas Diecezji Kieleckiej
17	ŚDS w Brudzowie	AB	gmina
18	ŚDS w Piekoszowie	AB	gmina
powiat konecki			
19	ŚDS w Stąporkowie	AB	Powiat
powiat opatowski			
20	ŚDS w Opatowie	AB	gmina
21	ŚDS w Ożarowie	AB	gmina
22	ŚDS w Tarłowie	AB	gmina
powiat ostrowiecki			
23	ŚDS w Ostrowcu Świętokrzyskim	A	gmina
24	ŚDS w Ostrowcu Świętokrzyskim	BC	gmina
25	ŚDS w Ostrowcu Świętokrzyskim	B	powiat

powiat pińczowski			
26	ŚDS w Pińczowie	AB	powiat
powiat sandomierski			
27	ŚDS w Krzcinie	AB	fundacja
28	ŚDS w Kleczanowie	AB	stowarzyszenie
29	ŚDS w Sandomierzu	AB	gmina
30	ŚDS w Zawichoście	AB	gmina
powiat skarżyski			
31	ŚDS w Skarżysku Kamiennej	A	gmina
32	ŚDS w Skarżysku Kamiennej	B	powiat
powiat starachowicki			
33	ŚDS w Starachowicach	AB	gmina
powiat staszowski			
34	ŚDS w Staszowie	AB	gmina
35	ŚDS w Połańcu	C	gmina
powiat włoszczowski			
36	ŚDS we Włoszczowie	AB	gmina

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Załącznik nr 9.

Spółdzielnie socjalne w regionie świętokrzyskim – stan na 2015r.

Lp.	Nazwa	Data wpisu/Nr KRS
powiat buski		
1.	"AWOKADO" w Busku-Zdroju	2012-12-31
2.	"PHU DALIA" w Busku-Zdroju	2013-07-18
3.	"CAŁOROCZNA" w Busku-Zdroju	2013-05-09
4.	"Studio Odchudzania i Relaksu Euphoria" w Busku-Zdroju	2013-09-16
powiat jędrzejowski		
5.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Jedność” w Jędrzejowie	2014-08-12
miasto Kielce		
6.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "MILMAX" w Kielcach	2008-12-17
7.	"SMAKOSZ" w Kielcach	2010-03-24
8.	"DAGAZ" w Kielcach	2012-12-05
9.	„TROPEM PRZYGODY” w Kielcach	2013-04-26
10.	„OPEN” w Kielcach	2013-07-31
11.	"AGRO-BUD" w Kielcach	2013-09-11
12.	Świętokrzyska Spółdzielnia Socjalna "CLEAN SPACE" w Kielcach	2013-10-15
13.	"KIELECKA" w Kielcach	2013-10-16
14.	"G5-WASH.PL" w Kielcach	2014-01-17
15.	"MIG-BUD" w Kielcach	2014-01-23
16.	„EKO” (w likwidacji) w Kielcach	2012-12-20
powiat kielecki		
16.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "ARES" w Piekoszowie	2005-11-14
17.	"EKO PRZYSZŁOŚĆ" w Chmielniku (w likwidacji)	2013-02-28
18.	"CHMIELNICKIE SMAKI" w Chmielniku (w likwidacji)	2013-02-28
19.	"POD JODŁAMI" w Bielinach	2013-09-24
20.	„EKOOPAŁEK” w Bilczy	2013-12-12
powiat konecki		
22.	"NADZIEJA" w Stąporkowie	2013-12-06
powiat opatowski		
23.	"PORZĄDEK MUSI BYĆ!" w Sadowie	2014-04-25
powiat ostrowiecki		
24.	"STOLBUD" w Ostrowcu Świętokrzyskim	2008-12-11

25.	„OSTROWIECKA” w Ostrowcu Świętokrzyskim	2012-07-05
26.	"OSTROWIEC" w Ostrowcu Świętokrzyskim	2013-12-04
27.	"BLUE PUB" w Ostrowcu Świętokrzyskim	2014-01-21
28.	„BETSYSTEM” w Ostrowcu Świętokrzyskim	2014-02-27
powiat sandomierski		
29.	"ŁONIOWIANKA" w Łoniewie	2014-01-25
30.	„OD NOWA” w Łoniewie	2014-07-03
31.	„WYŻSZE PIĘTRO KULTURY” w Sandomierzu	2014-03-05
32.	"DZIECIĘCY ŚWIAT" w Dwikozach	2014-03-24
powiat skarżyski		
33.	"JODEŁKA" w Bliżynie	2013-03-26
34.	"POMOC I OPIEKA 45+" w Skarżysku - Kamiennej	2011-03-25
35.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "POMOCNA DŁOŃ" w Skarżysku - Kamiennej	2013-02-21
36.	"SAMOPOMOC KREATYWNA" w Skarżysku - Kamiennej	2013-05-09
37.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "PARASOL" w Skarżysku - Kamiennej	2014-02-27
38.	„PROM” w Skarżysku - Kamiennej	2015-01-31
39.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Wachlarz” w Skarżysku - Kamiennej	2014-08-13
powiat starachowicki		
40.	"AGAWA" w Starachowicach	2013-03-20
41.	"MOTO-PIASK" w Mircu	2013-12-04
powiat staszowski		
42.	„LEPSZA PRZYSZŁOŚĆ” w Bogorii	2012-10-30
43.	"GRANT" w Oleśnicy	2012-10-29
44.	"PRACUJMY RAZEM" w Połańcu	2013-12-06
45.	"TURKUS" w Staszowie	2012-12-19
powiat włoszczowski		
46.	„Secemianka” w Seceminie	2014-10-29
47.	„Orbital Center” we Włoszczowie	2015-06-16

Źródło: Opracowanie własne ROPS – na podstawie danych Krajowego Rejestru Sądowego.

Załącznik nr 10.

Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim – stan na 2015r.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca
powiat buski		
1.	KIS w Busku-Zdroju	Caritas Diecezji Kieleckiej
powiat jędrzejowski		
2.	KIS w Jędrzejowie	Caritas Diecezji Kieleckiej
3.	KIS w Sędziszowie	Caritas Diecezji Kieleckiej
miasto Kielce		
4.	KIS w Kielcach	MOPR
5.	KIS w Kielcach	Świętokrzyski Klub Abstynentów „Raj”
6.	KIS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej
powiat kielecki		
7.	KIS w Morawicy	Stowarzyszenie „Arka Nadziei”
powiat konecki		
8.	KIS w Końskich	M-GOPS
powiat ostrowiecki		
9.	KIS w Ostrowcu Świętokrzyskim	Fundacja „Pomocna Dłoń”
powiat skarżyski		
10.	KIS w Skarżysku-Kamiennej	MOPS w Skarżysku Kamiennej
11.	KIS w Bliżynie	GOPS w Bliżynie
powiat starachowicki		
12.	KIS w Starachowicach	MOPS w Starachowicach
powiat włoszczowski		
13.	KIS we Włoszczowie	OPS we Włoszczowie

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Załącznik nr 11.**Centra integracji społecznej w regionie świętokrzyskim – stan na 2015r.**

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca
powiat jędrzejowski		
1.	CIS w Jędrzejowie	Fundacja Miśka Zdziśka "Błękitny Promyk Nadziei"
miasto Kielce		
2.	CIS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej
powiat kielecki		
3.	CIS w Chmielniku	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”
powiat ostrowiecki		
4.	CIS w Ostrowcu Świętokrzyskim	Fundacja „Pomocna Dłoń”
powiat skarżyski		
5.	CIS w Skarżysku-Kamiennej	Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna
powiat staszowski		
6.	CIS w Staszowie	gmina

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Załącznik nr 12.

Warsztaty terapii zajęciowej w regionie świętokrzyskim – stan na 2015r.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca
powiat buski		
1.	WTZ w Busku Zdroju	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
2.	WTZ w Gnojnie	Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie
powiat jędrzejowski		
3.	WTZ w Jędrzejowie	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jędrzejowie
4.	WTZ w Mnichowie	Dom Pomocy Społecznej
powiat kazimierski		
5.	WTZ w Kazimierzy Wielkiej	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk Nadziei"
miasto Kielce		
6.	WTZ w Kielcach	Domu Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta
7.	WTZ w Kielcach	DPS Jana Pawła II w Kielcach
powiat kielecki		
8.	WTZ w Zgórsku	Dom Pomocy Społecznej Zgórsko
9.	WTZ w Osinach	Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym
10.	WTZ w Belnie	Stowarzyszenie „Braterskie Serca”
11.	WTZ w Fanisławicach	Wiejskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie i Ruchowo
powiat konecki		
12.	WTZ w Końskich	TWRP Wszechnica Konecka
powiat opatowski		
13.	WTZ w Zochcinku	powiat
powiat ostrowiecki		
14.	WTZ w Ostrowcu Świętokrzyskim	Stowarzyszenie "RAZEM" Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo
15.	WTZ w Ostrowcu Świętokrzyskim	Stowarzyszenie "Szansa"
powiat pińczowski		
16.	WTZ w Pińczowie	Stowarzyszeniu Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego
powiat sandomierski		
17.	WTZ w Śmiechowicach	gmina
18.	WTZ w Sandomierzu	Stowarzyszenie "Tratwa"
19.	WTZ w Sandomierzu	Stowarzyszenie "Integracja"
20.	WTZ w Piotrowicach	gmina

powiat skarżyski		
21.	WTZ w Skarżysku Kamiennej	Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej "Tęcza"
22.	WTZ w Skarżysku Kamiennej	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych
powiat starachowicki		
23.	WTZ w Starachowicach	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Judy Tadeusza
24.	WTZ w Kałkowie Godowie	Parafia Rzymsko-Katolicka w Kałkowie-Godowie
powiat staszowski		
25.	WTZ w Połańcu	powiat
powiat włoszczowski		
26.	WTZ w Ostrowie	Caritas Kielecka

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Załącznik nr 13.

Zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim – stan na grudzień 2015r.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca
powiat starachowicki		
1.	ZAZ w Stykowie	powiat
powiat konecki		
2.	ZAZ w Końskich	Polski Związek Niewidomych – Okręg Świętokrzyski w Kielcach
miasto Kielce		
3.	ZAZ w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej
4.	ZAZ w Kielcach	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”

Źródło: Opracowanie własne ROPS.